

شهریور - مهر و آبان ۱۳۶۸

صافی : ۷۴-۳

وایلیق

یازده ساله

مجله فرهنگی فارسی و ترکی

سال یازدهم

اون بیمر یاشیندا

تور کجه و فارسجا فرهنگی مجموعه

۱۱ - اینجی ایل

شماره امتیاز ۸۵۳۸

قیمت ۴۵۰ ریال

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
ایچینده کیلر
(فهرست)

صفحه:

- ۱ - کلمدار اوزهرینه (۱۲) : دو قنور حمید نطقی ۳
- ۲ - باکی سفری : دو قنور جواد هیئت ۱۷
- ۳ - شهر یارین ادبی ارثی نین قایغو سینا قالمالی : پرفسورد کتر حمید محمدزاده ۲۶
- ۲ - شهر یارین وفاتی نین ایلک ایل دؤنومو مراسمینده : میرهدایت حصاری ۲۹
- ۵ - همت والای قامت برادر : حسین فیضی (اردبیل) ۳۲
- ۶ - ورود اوستاد شهر یار به بهشت شاعران تبریز : سید منصور نجاتی خلخالی ۳۸
- ۷ - اوستاد شهر یارین اولومونون ایل دؤنومو : ح . محمدخانی (گونیلی) ۴۰
- ۸ - شهر یاریم آیریلیب : رحیم اشرفی (بستان آباد) ۳۲
- ۹ - شهر یارین اولومونون ایل دؤنومونه : امامعلی دادخواه - زنجان ۴۳
- ۱۰ - حیدر بابا یا تسلیمیت : عظیمی - زنجان ۳۴
- ۱۱ - کوچدو بردو نیادان شهر یاریمیز : حکیمه بلوری ۴۵
- ۱۲ - شهر یارا اتحاف : بیت اله جعفری (اورمیه) ۴۶
- ۱۳ - شهر یاریم اولدی : اوروجعلی دوزنانی ۴۷
- ۱۴ - شهر یار خاطره سی : سیدخلیل ریاضی (آخار) . اصفهان ۴۷
- ۱۵ - گئندی شهر یاریم ، گئندی : کماله آقایووا . ۴۸
- ۱۶ - اوستاد شهر یارین اولومونه : بهرام ارزنلو (هایم) . خوی ۴۹
- ۱۷ - گون ، سیزلاییر شهر یارا : یاسمین معرفت ۵۱
- ۱۸ - بیزه گلن شعر لر : فریبا ابراهیمی : قویروقلوا اولدوز (مشکین شهر دن . ایلغار حیدر بابا اوغلو (خشکتاب دان) . سجاد احمدی (زنجان) ، آقا اشرفی : شاهد (تهران) محمدعلی عباسزاده (تبریز) ۵۴
- ۱۹ - شهر یارین ایل دؤنومو : ابو الفضل روزی طلب (شاهین) ۵۵
- ۲۰ - شهر یار گئمشدی : یاشار حیدر بابا اوغلی ۵۶
- ۲۱ - یئنه کوچدو دونیا میزدان بیر انسان : عزیز محسنی : اوستاد صباحی نین وفاتی مناسبتیه ۵۷
- ۲۲ - عصیان : بختیار نصرت ۵۹
- ۲۳ - صباحی : ائلچی ۵۹
- ۲۴ - هنر کهکشانی کونش سیزقالدی : عاصم ۶۱
- ۲۵ - آذربایجانین آدلیم وقوجامان یازیجیسی گنجعلی صباحی ابدیته قوووشدو : حسن راشدی ۶۲

- ۲۶ - اولمز صباحی : آق قوش ۶۳
- ۲۷ - مؤيوك، علم صباحی نین رحلتی مناسبتیله : مهدی مازندرانی ۶۴
- ۲۸ - « « « خ . صابلاق ۲۵
- ۲۹ - مرحوم استاد صباحی نین خاطره سینده : م . قولی میاب (کوثر) ۶۶
- ۳۰ - باش صاغلیغی : علی اشرف میاب (شاعد) . حاجی رجائی . اسکو ۶۷
- ۳۱ - گنچن گونلر - گنچن گونلر ۶۷
- ۳۲ - باغورداغی : عارف علی رفیعی . اردبیل ۶۷
- ۳۳ - وطن، وطن . مرحوم اوستاد صباحی نین صون اثری ۶۹
- ۳۴ - عاشیق قشم حیاته گوزیرمدی . وارلیق ۷۰
- ۳۵ - اولدو قشم : ع . منظوری خامنه ای ۷۰
- ۳۶ - مرحوم عاشیق قشمین صرن شعر لریندن ۷۱
- ۳۷ - ائل آتماز سنی : اوروجعلی دوزنانی ۷۲
- ۳۸ - اولمز عاشیق قشم : رحیم پاك نیا (اوغور) ۷۳
- ۳۹ - گلن مکتوبلاردان : آزاد ایلدیریم . ۷۴
- ۴۰ - بیزیم داغلار : آخشین آغ کمرلی ۷۵
- ۴۱ - قشم گتدی : اوغوز یاشار . ۷۶
- ۴۲ - احمدراد . محمدقاضی . ۷۶
- ۴۳ - محمدرضا روحانی دونیادان کؤچدو : محمدرضا کریمی ۷۷
- ۴۴ - اوتایدان گلن لره : غلامحسین بیگدلی ۷۸
- ۴۵ - دوردلو کلر - بایا تییلار دفتریندن : سؤنمز ۷۹
- ۴۶ - بال - شکهرم : ح . م . ساوالان ۸۰
- ۴۷ - اجنبی، ملت ایرانه دولاشما : رضا پاشازاده . (مراغه) ۸۱
- ۴۸ - فرهنگی خبر . وارلیق ۸۳
- ۴۹ - شب شعر در سلماس، شب شعر هفته وحدت در میانندو آب .
شب شعر در بناب . تجلیل مراسمی خوی دا . ۸۴
- ۵۰ - قارداغ: حسن محمودی (ورزقان) . آموزش زبان ترکی : م . ع . فرزانه ۸۶
- ۵۱ - گنجه گلیر - گنجه گنچیر : ناصر (تبریز) ۸۷
- ۵۲ - آذربایجان عاشیقلا رینا : جهان شاه خدیوی ۸۸
- ۵۳ - جاشا : حمیدسید نقوی (حامد) . ۸۹
- ۵۴ - یارمنه یار اولمویاجاق : فرید سلماسی (رحیم کوشش) ۹۰
- ۵۵ - گوی گؤل : احمدجواد (۹۱۳۴) ۱۹
- ۵۶ - گوز تلمز : د . م . عاصی . مراغه ۹۲

- ۹۳ - ۵۷ - یا فاطمة الزهرا : محمد حسین ناعمی تبریز .
- ۹۴ - ۵۸ - یوخ ملتیمین خطی بو امضالار ایچینده : محمد هادی - داود - ائلین
- ۹۵ - ۵۹ - طنز - پنیر ییه : نزهت .
- ۹۷ - ۶۰ - قار باغیم - ائل دایاغیم ؛ ص . دمیرچی اوغلو
- ۹۸ - ۶۱ - آرزی : باریشماز - مراغه
- ۹۹ - ۶۲ - نار عشق : جعفر قره پور (سرمد) .
- ۶۳ - گلن مکتوبلار : رسول آتشی : شعر . محمد علی عبا زاده . کرج دن آقای
- ۱۰۱ - روشن . خ : شعر . زهره وفائی : شعر . اهرای ع . غریب : شعر .
- ۱۰۱ - ۶۴ - واشنگتن دا آذربایجان مدنیت اوجاغی
- ۱۰۳ - ۶۵ - آذربایجانا حسرت شعر کتابیندان : جبار ارتورک
- ۱۰۴ - ۶۶ - وارلیق : محمد جواد نمرود (مینو) . نقده .
- ۱۰۵ - ۶۷ - ده سالگی وارلیق .
- ۱۰۶ - ۶۸ - وطن . جواد زاهدی
- ۱۰۷ - ۶۹ - دیوان قوسی تبریزی : عزیز دولت آبادی
- ۱۱۱ - ۷۰ - گرایلی : بهروز ایمانی (یاور) .
- ۱۱۲ - ۷۱ - شعر : صفی الله حسناو (یوخسول) . شعر : علی صمدی
- ۱۱۳ - ۷۲ - نهج البلاغه اوخویاق : ا . هادی
- ۱۱۶ - ۷۳ - آتالار سوؤزی : منظوری خامنه‌ای
- ۱۱۷ - ۷۴ - یئنی چیخان کتابلار حقیقنده : (سلطان ساوالان)
- ۱۱۷ - ۷۵ - اوشوین آی : حمید نطقی (آیتان) .
- ۱۱۹ - ۷۶ - داغلیق قره باغین حاقیندا . سرعین - ر . الف (فارتال)
- ۱۲۰ - ۷۷ - حاج رضا صراف تبریزی .
- ۱۲۹ - ۷۸ - اوستاد شهریارین ابل دؤنومونه : صمد مرادی (تبسم)
- ۱۳۰ - ۷۹ - غزل (بزبان ترکی خلجی) : رحمت الله واشقانی

VARLIQ

PERSIAN AND TURKISH
JOURNAL

11 - th. Year No. 74 - 3

1989 Sept - Nov

Add: Vali-Asr. Ave. Bidi Str.

No. 17 Tehran - Iran

وارلیق

مجله فرهنگی ، ادبی ، هنری

به زبانهای فارسی و ترکی

تحت نظر هیئت تحریریه

صاحب امتیاز : دکتر جواد هیئت

تهران : خیابان ولیعصر کوچه پیدی پلاک ۱۷

تهران عصرهای زوج : ۶۴۰۵۱۱۷

وارلیق

مجله ماهانه فرهنگى فارسى و توكى
آبلىق تور كچه و فارسجا فرهنگى نشره

اون بىرىنجى ايل - شهرىور، مهر، ايان ۱۳۶۸

دوقتور حميد نطقى

* كلمه لر اوزهرينه *

كوكلر، گؤوده لر، اك لر، كـمـهـلر

(۱۲)

۱۲۲ - نيل

فعللردن صفت دوزهلدن اك . مثال : دگنل گؤز (دگن گؤز، بدنظر) :
من عيد ائدهرم هر گتجه گيسولارى ايله
دگنل گؤزوبيزدن، ديله كيم اول گي، يعيد ائت
(قاضى برهان الدين)

بيتئل يئر : بركتلى يئر، منبيت يئر .

۱۲۳ - نه - (نا -)

فعلدن فعل دوزهلدر : چئينه مك، كيشنه مك، اسنه مك، قاينا ماق،

۱۲۴ - وؤ - (وؤ -)

۱۲۴/۱ - بو اك ديليميزده قوشولدوغو سؤزون تركيبينه قارىشار، آز
ايشلنن اك لردندير. ايندىكى ديليميزده همين اك له دوزهلن "يؤلغو"،
گؤسؤو" و "آلؤو" كيمي سؤزلر كؤك و اك لرينه گؤره تحليل ائديلمير.
بعضى كؤكلرين معناسى تاماميله كؤهنه لميشدير، مثلاً: بوزؤو، بوخؤو
... كيمي

۱۲۴/۲ - پروفه سور س . جعفر و فون سؤزلرينه (معاصر آذربايجان

ديلى، ص: ۱۸۷) بو ايضاحلارى آرتيرماق ايسته ييريك :

اۇخلۇو (اصلى : اۇخلاغى، اۇخلاوا، و بيزده اۇخلۇو)، قىرۇو (قىر - اغى، بۇلۇو) بىلە - گى) ... كىمى .

۱۲۴/۳ - كاشغىرلى نىن "ديوان" يىندا "گۆز" ("قور" دا. عىنى كۆكدىن دىر) سۆزۈندىن دوزەلمىش "كۆزەمك" (اودلارى قارىشىدماق) (مىدىرىندىن گىن "كۆزەگۆ") اود چىمكى يا قارىشىدماق اوچون لازىم اولان وىلە) كىمەسىنى قىيدىد، بوندان دا "كۆسكۆ" دوزەلمىشىدەر .

بو نۇعدان قىدىم كىمەلردىن بىرىنچەسىنى دە تىقىق ائدەك :

اۇچەگۆ : معناسى " اۇچو بىرلىكده " قودا دغوبىلىك دن بىر مثال :

قامۇغ اوچ ائداقلىق امىت مز بۇلور

اۇچەگۆ تۇرور تۇز قامىتماز بۇلور

معناسى : " هامى اوچ آياقلى اگىلمز اولور / (آياقلارنى) اوچو

بىرلىكده دورور دوز و بىخىلماز اولور . "

" اۇچەو " (اۇچۇو) جاغاتا يادا " اونلارنى اۇچو " يادا " اۇچلوك /

اۇچلو " دىمكىدەر .

ايچەگۆ : دە - " هگۆ " اكي ايله - كى. بىرلىكده لىكى افادە ائدەر -

" احتىاء " دىمكىدەر. اونو كاشغىرى " قابىرغالارنى ايچىندەكى هر عضو "

دئىه ترجومە ائدەر .

يۆزەگۆ : ايچەگۆ - نون ترمىنە بوتون " اۆز " و " خارىجى ظواهر " - ى

افادە ائدەر .

۱۲۵ - ه (۱ -)

۱۲۵/۱ - بو اگ بعضى فعللردىن " طرز، حرىك، ظرفى " عملە كىرىپ، مثلا :

قارالا، سارالا، جۇجەرە كىمى ...

۱۲۵/۲ - بو اكلە مختلىف قوشا سۆزلر دوزەلىپ : كىمەسى - كىمەسىنە

ازىرلەمك، بوشو - بوشونا چالاشماق، ساغى - سولو بىلنى دگىل،

قولو - قانادى سىندى .

۱۲۶ - ه (۱ -)

۱۲۶/۱ - متعدى يادا لازىم فعللر دوزەلىدەر، مثلا : دىلەمك، ساناماق،

بوشاماق (متعدى)، ياشاماق، ياراماق (لازىم) .

۱۲۶/۲ - بو اگ واسىطەسى ايله حرىكتىن داها كىنىش مقىياسدا اجرا سىنى

بىلدىرن متعدى فعللر عملە كىرىپ، مثلا : تىخاماق، ساناماق ،

بىررىرا فعللردە بو اگ كۆكلىرىن تركىبىنە قارىشراق اىتمكده

اولدوغو مشاهیده ائدیلیز. مثلا: داراماق و آراماق فعللری "دارماق" و "آراماق" فعللریندن توره میشدیر. واختی ایله مستقبل معنایا مالک اولموش بو فعللر، ائلهجه "دارتماق"، "آریتماق" فعللرینده اوز کوهنه شکلینی ساغلامیشدیر.

۱۲۷ - ه (ا)

آ؛ ایشلک اولوب "لاواشا"، "قوزا"، "گنجه" کیمی آدلار عملسه گتیریر، همین اکده "وؤ" اکی کیمی، قوشولدوغو سوزون ترکیبینسه قاریشماق اوز وارلیغینی ایتیرمکده دیر. حتی دیلیمیزده اصلینده بو اکله عمله گلمیش "باجا"، "کوکه (کۆکه)"، "آلا"، "تپه" کیمی سوز - لری کۆک و اکلرینه آپیрмаق جتیندیر.

۱۲۸ - ه ت (ات)

۱۲۸/۱ - " - هت - " اکی، آد کۆکوندن وئردیگی مفهومی عمومیتله کچیلدن آد دوزه لدر:

گۆلت (آخارچایدا سویون بیریکدیگی چوخور یئر)،

یئنی کلمهلردن: اوزهت (خلاصه ، اجمال)

بیلیندیگی کیمی "گۆزه تله مک" فعلی نین گۆوده سی "گۆزه ت" دیر.

"گۆزه ت" ایسه "گۆز" کۆکوندن گلمیش بیر آد گۆوده سی دیر.

" - له - " اکی ایله فعل گۆوده سی قورموشدور و "گۆزه تله مک" کلمه سینی وجودا گتیرمیشدیر.

۱۲۸/۲ - بیر "هت" اکی نین ده اسکی کلمهلرین چوخ آزیندا جمع معناسی

وئردیگی گۆرولور: ارات (ارات)، بگیت (بگ + یت)، بایات (بای

+ ات) کلمه لری نین " اولر، بگلر، بایلار / زنگینلر " معنالارینی وئر -

دیگی کیمی .

اوبیر طرفدن اسکی متنلرده: اوغلیت (اوغلانلار)، تگیت (تگین /

تیگین لر، امیرلر) بو بابدا مرحوم بانقو اوغلو / "تورکجه ده بیرنجه

کلمه ده گۆرولوب مؤعولجادان گلدیگی حانیلان بیر - یت چوخلوق اکینی

عربجه جمع - ات اکی ایله قاریشدیرانلاری قیناییر .

("تورکجه نین قرامه ری" ، ص ۱۸۲)

۱۲۹ - هجک (اجاق)

۱۲۹/۱ - ساده مستقبل (گله جک زامان) دوزه لدر: گله جه کم ، باخا -

جاقسین ، اوتوراجاق .

بیر آدی وصف ائده رسه صفت اولار: گوروله جک منظر، گله جک ایل .
هم صفت و هم آد اولورسا "صفت فعل" دیر: یئریمدن قالخا جاق
حالیم یوخ!

"- ه جک" لی صفتلرین بیر قسمی ده "- ه مناسیب" و "- ه یارایان
معناسی آلیر، مثال: ایچه جک سویو یوخ دور .
بونلار آد کیمی ده ایشله نیر .

۱۲۹/۲ - ایندی ده پروفه سور جعفر و فون ایضاحینی بیرلیکده اوخویاق :
" اؤز منشاء ی اعتباری ایله معین گله جک زامان اکی اولوب، دیلی-
میزده، عثینی زاماندا بیر لقسیک - قراماتیک اک کیمی فورمالاشمیش
دیر. همین اک واسیطه سی ایله سوبستان تیف، بعضا ده آتری بوتیف اسم
لر دوزه لدیلیر، مثلا: قانا جاق، یانا جاق، قورخا جاق، گله جک،
گئده جک" (پروفه سور جعفر و فون عثینی اثر، ص ۱۹۳) .

- ه - (- ار)

آز ایشلک اولوب بعضی لازیم فعللردن متعدی فعللر دوزه لدیر. (ماده
۵۷/۳ مراجعت ائدینیز) .

- ه - (- ار)

بؤلوشمه معناسینی و قورمک اوچون ایشله نیر. ایضاح اوچون همین یازی -
نین " - ار (- ه) " ماده سینه مراجعت ائدینیز. (۷ نمره لی ماده)
پارتیسیپاکی " - ه " - یین ایضاحی اوچون همین یازی نین داها
قاباکی قسمینه (ماده: ۴ - ۵۷) مراجعت ائدینیز .

۱۳۵ - ه - (- ار)

داها قابا قجادا دئدیگیمیز کیمی (پاراقراف: ۲ - ۷) آز ایشلک
اولان بو اگدن قدیم زامانلاردا بعضی کلمه لر توره دیلمیشدیر. مثال:
بهر (اصلینده: اذهر - ایه ر) ، اوزه ر (" اوزه رینده اولدوغو کیمی) .
یولار (بو کلمه نین یئرینه بو گونکی دیلمیزده موغولجادان آلدی -
غیمیز " نوؤدو " مؤزو " نوختا " تلفظو ایله ایشله نیر) ، کیمی ...

ه رهک (- اراق)

" - اراق " اکی حقینده وئرمیش اولدوغو موز ایضا حا (ماده: ۸)
مراجعت ائدینیز .

- ه - (- ان)

" - ان " اکی حقینده کی ایضا حلارا (ماده: ۲۴) مراجعت ائدینیز .

— ەنەك (— اناق)

" — اناق " اكي حقينده كي ايضاحلارا (ماده : ۲۲) مراجعت ائدينيز .

۱۳۱ — ي (— ي / — و — و) .

۱۳۱/۱ — بواكله فعل كوڭو يادا گئوده سيندن آد دوزەلديلير :

چكي (چك + ي ، وزن ، جاذبه) ، دوغو (شرق) ، اولچو (اندازه) ،
اورتو (فارسجا : پوش ، روپوش) ، يازي (فارسجا : نوشته) ، قورخو ،
دولو (فارسجا : تگرگ) صايي (عدد) .

۱۳۱/۲ — بواكله دوزەلميش صفت لار : ياري (يار + ي نصف) ، اولسو ،
دولو (بوش اولمايان) ، اولو (ديري اولمايان)

۱۳۱/۳ — ديليميزي آريتماق وساده لشديرمك هدفى ايله مختلف يازيچى
لار بو اكدن فايدالانميشلار . مثال :

باتي (مغرب) ، بيلديري (پيام ، اعلام) ، چئويري (ترجمه) ، قونو —
(دانيشماق معنا سينا اولان قونوشماق دان "موضوع" دئمكدير) .

۱۳۱/۴ — بواكين قديمدن " — ائيغ " شكلينده اولدوغو بيلينير :

اولوغ (اولو) ، اولوك (اولو) ، سوروغ (صوراغ ، صورو ، سوال) ،
سوروك (سورو) ، قاموغ (قامو ، هامى) ، قاپيغ (قاپي) ، تيريگ (ديري)
سارئيغ (ساري) ، قوروغ (قورو) ، آغريغ (آغري) ، " بوياغ " و " اوتاغ /
اوتاق " كيمي كلمه لر بيزيم توركجه ميзде ايندى يه قدهر آز — چوخ
اولدوغو كيمي قاليبلار .

۱۳۱/۵ — " — ه " ظرف فعل اكي نين بير دگيشيكي اولان اسكى " — ئى "

ظرف فعل اكي ده ديليميزده ياشايان بعضى كلمه لرده قالميشدير :

تاقى / تاخى / داهى ، قاريشى / قارشى ، آشيري ، دئيبى / دئيه

قديم تلفظ ده بواك " — و / — و " ايدى . " اوزوقويون (ن) " بو

تلفظ ايله زامانيميزا قدهر قالميش سوزلردندير .

۱۳۱/۶ — بويي يه ليك (ملكيت) اكي ايله دوزەلميش بعضى

سوزلر معين يادا معين اولمايان متمم لره مركب كلمه لركيمي ايشله —
ديليز : ايش يئري (ايش — يئر + ي) ، ايش بيرليكي (ايش — بير + ليك
+ ي) ، دميريولو (دمير — يول + و) ، سطيرباشى (فارسجا : سر سطر) ،
يقر اوزو (يئر — اوز — و) .

۱۳۱/۷ — بواكله متميمي ، اوچونجو شخص مفهومو وئره ن تركيبلر

دوزەلدر . بوجور تركيبلر عموميتله " — ديق " اكي ايله دوزەلن كئچميش

زمان فعل صفتی ایله ایشله دیلیو: قالدیغی (قال + دیق + ی) هوشل،
سئودیگی کتاب ، ساتدیقلاری تارلا .

۱۳۱/۸ - یی یهلیک (ملکیت) اکی ایله زنجیرلهمه صفت ترکیبی
دوزه لیر: الی آچیق آدام، بویو اوزون کیشی ، سوزو دؤغرو ایشچی،
قلبی یوموشاق آنا .

۱۳۱/۹ بو اک بعضی فعللرین کؤکلرینه گتیریلهرک اونلارا تاکید
تکرار، دواملیلیق مفهومی آرتیرار: سؤرومک (سؤرمک ایشینی دواملی
اگتمک)، ساریماق (سارماق فعلیندن) .

۱۳۱/۱۰ - دیلیمیزده بو اک واسیطه سی ایله صفتلردن لازیم فعللر
عمله گتیریلیر، مثال : آجیماق، تۇرشوماق ، برکیمک ، تنگیمک

۱۳۱/۱۱ - بو اک بعضی کؤک یادا گئوده لرله قالیبلاشاراق صفت
کیمی ایشله دیلن کلمه یارادار: اوبیریمی ایل ، اثرته سی آختام .

۱۳۱/۱۲ - بو اک بعضی آد نوعوندان کلمه لرله قالیبلاشار و تعبیر
کیمی ایشله دیلن سؤزلر یارادار:

داها دؤغروسو سوسماق گرهک ، داها سی وار ، واختی ایله ، قیسما جاسی،
صونونا قدهر، داریمی باشیما ، ان یاختی سی ، اوراسی اقله ، آچیقجا -
سی ، گرهگی یوح ، دشمه سی چتین ، بوندان صونراسی

پیشیرمه سی مندن، یتمه سی سندن . دشمه سی مندن ، ایشیتمه سی سندن .

۱۳۱/۱۳ - بو اک بعضی کلمه لرده " - سی " ایله قالیبلاشار:

بیریمی (بیر - ی - سی) . کیمی (کیم - ی - سی) . هامیمی (هامی
- ی - سی ، هاممی سی)

۱۳۱/۱۴ - بو اک " - لار " و " - لر " جمع اکی ایله قالیبلاشاراق
معین اولمایان ضمیر یارادار: باشقالاری (باشقا - لار - ی) ، بعضی لری
چوخلاری ، کیمی لری، بئله لری، اقله لری ...

۱۳۱/۱۵ - بو اک سئوال ضمیرلری یارادار: نه سی ؟ نهجه سی ؟

نهجه نجی سی ؟ (محاوره ده : نهجه مینجیمی) . هاراسی ؟ ...

۱۳۱/۱۶ - بو اک بعضی کلمه لرده . مفعول به (آکوزاتیف) حالسی

اکی ایله قالیبلاشار :

تک باشینا گتتمه سی تهلکه لیدیر، تیگیش تیکمه سی . سن اونون سؤز
دانیشماسینی گورمه دین .

۱۳۲ - یب (- یب / - وب ، - وب)

۱۳۲/۱ - فعل کۆکو يادا گۆوده سينه گتيريلير و "ظرف فعل" (*Uerontif*) وجودا گلهر، مثال: گليب گتتدی ، اۆتوروب قالخدی ، بیره باخیب نه گۆردوم

۱۳۲/۲ - بو اگله دوزه لميش کلمه لرله قوشا سۆزلر ياراديلير: باخيب باخيب گۆلمک ، قاچيب قاچيب يۆرولماق ، ساتيب صؤروب گتتمک . . بو اگله دوزه لميش کلمه لرله آتالار سۆزو و تعبیرلر وار: گۆروب گۆره جگی ، آختاریب تاپما ديفينيز ، آتیب توتماق ، گنديب ده گلمه مک وار ، گليب ده گۆرمه مک وار . . .

۱۳۳ - ئیت (- ئیت / - وُت / - د / - ید ، - ید / - ود ، - ود)

۱۳۳/۱ - قدیمدن بری دیلیمیزده بو اک موجوددور بعضی دۆرلرده داها چوخ ایشلک اولموشدور. او جمله دن حاضیر دؤورده . قدیم متنلرده " اؤچۆت " ، " صیغیت " ، " اؤزۆت " کلمه لرینه بنزه ر سۆزلره یئر- یئر تصادوف اولونور. بو اوج متالین معنالارینا گلینجه :

" اؤچۆت " کلمه سی نین " اؤچه مک " دن گلمه سی دؤشونۆلور. معناسی کاشغری یه گۆره " الثّار و الحقد " یعنی " انتقام و کین " دیر. (دیوان لغات الترک ، ج ۱ ، ص ۵۰) " اؤچه مک " مشتقاتیندان اولدوغو - نو تصور ائتدیگیمیز " اؤچه شک " داها خفیف معنا ایله دیلیمیزده یاشاییر. بو سۆزون بو گونکی معناسی آذربایجان دیلی نین ایضاحی لغتی نه گۆره بئله دیر: " چکیشمک ، ساتاشماق ، سورتوشمک ، مباحثه اشمک " (ج ۳ ، ص ۴۷۳) .

" صیغیت " آغلاماق و ناله اشمک دشمک دیر. بو سۆز " صیتقاماق " تلفظو ایله بیزیم دیلده ده واردیر. بو سۆزون اؤزونه خاص معنا خصوصیتی نی، نئجه دتیرلر " چالاریغی " نی گۆسته رمک و سۆزلریمیزه بؤیوک نواقی نین گۆزه ل قلمیندن بیر پارچا طراوت گتیرمک اوچون تیمناً بؤیوک شاعیر، عالیم ، دولت آدامی و نهایت دیلچی نین " سجا کمتة اللغتین " یندن بیر نئجه گنجیت / گنجید نقل ائدیریک :

نواقی مثلاً " آغلاماق " مفهومونون تورکجه ده بوتون فرق و اینجه لیک لری ایله آیری - آیری سۆزلره افاده ائیلدیگینه مثاللار گتیریر ، بو آرادا " بوخساماق " دان سۆز آچیر. بو کلمه (نواقی نین محیطینده البته رایبیج و هۆکسین بیلدیگی کلمه لردنمیش) " عشق دن یانیب آغلار حالا گلمک " ، یادا امیرزا مهدیخانین " سنگلاخ " دا دشمکی کیمی " گریه در

گلو گزه گشتن از شدت اندوه " معنا سینا دیر، بئله بیر معنائی افاده ائده جک کلمه نین فارسجا دا تاپیلما دیغینی خاطرله دن مؤلف سؤزوننه بئله دوام ائدیر: " فارسی گو تورک بگلر و میرزاده لر "بوخساق" ی فارسی دیلی ایله (متنده : تیل بیله) دیله سهر کئی ادا قیلا بیلرلر؟" (محاکمه اللغتین . ص ۶۶) .

بوندان صوراً نوائی " آغلامسینماق " (گؤلومسینمک " ایله قیاس ائدینیز) اصل متنده ، " ییغلا نیسینماق " سؤزوننه گئچیر، یعنی " آغلار کیمی گؤرسنمک " آغلاماق مفهومونون باشقا " چالارلارینا " یعنی " نوانس و تونلارینا " گلینجه ، بو دفعه " اینره نمک " و " سینره نمک " سؤزلرینه فیکیر وئیر . " قلاوزین " بیرینجی کلمه نی قالین مصوتلرله ، " اینرانماق " بیچیمینده قئید ائتمیشدیر . معناسی " سنگلاخ " مؤلفینه گوره " نالیدن " دیر . " سینره نمک " ده " ایچین - ایچین آغلاماق " دیر .

نوائی بو کلمه لر اوچون شعرلردن مثال کتیردیکدن صوراً بئله دئییر : " فارسی ده کی بو مضمون یوخدور (متنده : بولقامای) شاعیرنه چاره قیلار؟" (عئینی اثر ، ص ۶۷) . بورادا صیرا " صیغتاماق " سؤزوننه گلیر ، نوائی دواملا دئییر :

" ... و صیغتاماق کیم آغلاماقلا مبالغه دور ... " بیزیم بحث موضوعا اولان " صیغیت " سؤزوده بو سؤزله عئینی کؤکدندیر . مؤلفین بوبایدا کتیرد - یگی مثالی بیرلیکده اوخویاق :

اول آی کی گوله - گوله قیرا غلاتدی منی

آغلاتدی منی دقمه ، کی صیغلاتدی منی

بیرینجی مصراعده کی " قیرا غلاتدی " یعنی " ما چلاریمی کول رنگینه چتویردی " ، " صیغلاتدی " و " آغلاتدی " بیرلیکده گلیمیشدیر . شعری - مضمونوندا اونا " مبالغه لی آغلاماق " اولدوغو بللی اولور . نوائی بوندان صوراً " آغلاماق " مفهومونو افاده ائدن تورکجه نین باشقا سؤزلریندن ده بحث ائدیرسه ده بیز اساس سؤزوموزه قاییدیریق .

" اؤزؤت " کلمه سینی " انسان روحو " دئییه معنالاماق اولار " قلاوزین " بئله ایضاح ائدیر : " شخصیتین اولومدن صوراً قالان طرفی " و بوسؤزون " شبخ " و " خیالت " دقمک اولان " اؤز " دن فرقلی اولدوغونو خاطرله دیر (آدی گئچن اثر ، ص ۲۸۱) ، اویغورجا مانی دینینه عاید متن لرده بو کلمه چوخ گئچیر .

بىر زامانلار " - پت " اكى نىن داھا ايشلىك اولدوغونا ددە قورقود
دا گئچن كلمەلر شەھادت و تەرىپ، مئىلا :

بۇينو اوزون بدەوى اتلار گئدە رايىسە منوم گئدر
سنون دە ايچىندە بىنودون وارايىسە گوزەل ايگىت دئگىل منە
سا و اشما دىن، اوروشما دىن الى - وئره يىم دئنگىل گئرو .
... قايتا بانان قىزىل دەوہ گئدەر ايسە منوم گئدەر
سنون دە ايچىندە يۇكلەتۇن وارايىسە دئگىل منە
سا و اشما دىن ، اوروشما دىن الى - وئره يىم دئنگىل گئرو . . .

(بىزىنچى بۇى، دىرسە خانىن سۇيلا ما سىندان)

بىلدىگىنيز كىمى "قايتا بان" دوه سوروسو و آخىرى دىر .

يوخارىدا گئچن "بىنوت / مېنىت" و "يۇكلەت" دن باشقا ، ددە قورقوددا
" آىرىت " آىرىلما يىرى ، قۇوشاق) ، " ايچىت " (ايچىلەجك هر شتى)
" گىچىت / گئچىد " (گئچمك يىرى / پاساژ) ، " اوگوت / اوگود " .
(نصىحت) ، " اۇموت / اۇمۇد " (" اۇماق " - دان ، اۇمىد) كىمى
كلمەلردە واردىر .

۱۳۲/۲ - توركجەنى آرىتماق وسادەلەشدىرمك ايشىندە بو اكدن دە
فايدالانماق ايسە نىلمىشىدىر . بوتشېت مناقىشەلرە سبب اولموشدورو او
جملەدن مرحوم پروفەسور فاروق تيمورتاش - ين مخاليفت مقامىندا
يازمىش اولدوغو بىراز آشاغىداكى سوزلر دقتەدگر ، يازى يئنى بىر
اصطلاح اولان "ياپىت" كلمەسى حقىندە دىر ، لاكىن مۇلفىن فىكىرلىرىنى
نقل ائتمگدن قاباق "ياپماق" سوزو بارەسىندە اطرافلىجا بىر ايضاح
دا فايدا وار :

"ياپماق" قديم كلمەلر يىمىزدندىر . و اون اوچونجو عصر دن قاباكي
توركجە دەدە . مختليف معنالار افادە ائلىرمىش . او جملەدن "قايرماق"
(بىردىوار قايرماق كىمى) ، "باغلاماق" (مئلا : قاپىنى) ، "اؤرتمك"
(بىر شتىن اوستونو) ، "ياپىشدىرماق" (ايكي شتى بىر - بىرىنە . بو
معنادا "چۆرەك ياپماق" ، ذاتاً "ياپىشدىرماق" ين اوزودە "ياپماق"
دان دوزەلدىلمىشىدىر ، ائلەجەدە "ياپىشقان" كلمەسى) . اساسدا "يان -
يانا قويماق" مفهوما بوتون بو معنالار ين مشترك يانلارى دىر . خاقانى
توركجەسىندە "ارتۇر ياپتى" يعنى "آدام ، كىشى ، قوشلار ين اوستونە
تورآتدى ، قوشلارى تورلا اؤرتدو ، توتدو" . كاشغرىلى بوبابدا بئلەدئىر :

" ار قاپوق ياپتی " یعنی "آدام قاپینی باغلادی" ... " اشلار اؤتمهک ياپتی " یعنی "قادین چۆرهک ياپتی ، چۆرهگی تندیره ياپیش- دیردی ، " ار تام ياپتی " یعنی " آدام دیوار قاییردی " (" دیوان لغات الترک " ، ج ۳ ، ص ۵۷)

قوتادغو بیللیکدن بیر مثال :

تیررسن یومیتسا سا چارسن قاموغ

اوقورسن یوز اورسا یاپارسن قاپوغ

یعنی :

" ییغارسان ، ییغیلدیغیندا هامیسینی داغیدارسان / (باشدا) چا - غیرارسان اوز وورسا (گلیرمه) قاپینی باغلارسان " .

" سنگلاخ " ین ترجمه سیله ، یاپماق یعنی " پوشیدن و پوشاندن ، نان

به تنورچسبانیدن "

تورکیه تورکجه سینده چوخ راییح اولماسینا رغماً ، آذربایجان تورکجه سینده اونون یقیرینده " ائتمک " و " ائیله مک " ایشله دیلیسر .

سوزون یئتری گلیمیشکن بو ایکی فعل حقینده ده بیر ایکی سوز فایدالی اولور : " ائتمک " - ین اصل معناسی : " نظاما قویماق " ، " تشکیلاتلاندیر

ماق " - دی . صونرا " بزه مک ، سوله مک " (فارسجا : آراستن) معناسی نی دا آلدی . شاید " نظاما قویماق " قات - قاریشیقلیقدان چیخارماق

اولدوغونا گۆره " بزه مک ، سوله مک " فیکرینی القاء ائتمیشدیر .

گینه بلکه " نظاما قویماق " دان ، " یاراتماق " معناسینا دا گلیمیشلر

معنادا صونراکی دارالما غرب تورکجه سینده داها چوخ گۆزه چارپیر .

بونون سببینی نی کاشغریلیدن ائشیدهک :

" اوغوزلار بیر ایش گوردوکلی و بیر شی ائله دیکلری زامان " ائتدی "

سوزونو ایشله دیرلر ، اؤبیر تورکلر " قیلدی " دئییرلر ، آنجاق بو کلمه

قادینلا جنسی مناسیبتده ایشله دیلدیگی اوچون ، اوغوزلار قادینلار

اوتانماسین دئییه " قیلدی " سوزونو ایشلتمکدن وار گئچمیشلر .

" دیوان لغات الترک " ج ۱ ، ص ۱۷۱) .

دئمک اسکیدن بری " ائتمک " فعلی نین معناسی غرب تورکجه سینده

" قیلماق " فعلی نین معناسینی داشیماغا مجبور " قیلینمیشدیر " .

" ائتمک " بیزیم دیلده اینگیلیزجه نین " *to do , to make* "

سوزلری ایله بیرمعنادا اولور ، حالبوکی قدیم متنلرده " نظام وئرمک "

معناسیندا ایشله دیلیردی ، قوتادغو بیللیک ده کی کیمی ، مثلاً :

طوغاردین اسمە گلدی اۇنگدون ییلى
آجۇن ایتگوکە آچدی اوشماخ یۇلى

یعنی : گون دوغاندان (شرقدن) اسمە - اسمە گلدی باها ریقلی ، کایناتی
(آجونو) بزه ییب نظاما قویماق (ائتگو) اوچون آچدی بهشتین (اوشماخ)
یولونو (قوتادغو بیلیک : ۶۳) .

اما بیزده " ائتدی " - نین مترادیفی کیمی ایشله دیلن " ائیله مک " کلمه سی ده وار . بو کلمه نین اصلی " ائذله مک " دیر . " بیر شئی داها فایدالی حالا گتیرمک " مثلا بیر باغچه نی " اکمک ، آبادلاشدیرماق ، انکیشاف ائتدیرمک " ، "بیر شئی فایدالی و دگرلی صایماق " بورادان " دگرلندیرمک ، حرمت ائتمک " معناسی دا گلمیشدیر . قدیم متن لرده " من گونلومو ائیلهرم " - ین معناسی " من گونلومو آبادلارام ، شاد ائده رم " دیر . گونوموزده " ائیله مک " عموما " ائتمک " معناسیندا دیر . بو کلمه نی کاشغرلی ایضاح ائدرکن بومثالی گتیرمیشدیر : " تا وار اوچون تانری ائذله مه ذیبه " یعنی " پول و ثروت (تا وار) اوچون تانری یا حرمت ائتمیر (متنده : لایبالی من الله) . " ائله مک " ده " ائیله مک " ین قیساسا لتیلیمیش شکلیدیر .

بو حاشیه دن صورنا ، آرتیق مرحوم پروفه سوز تیمورتاش - ین " یاپیت " حقینده کی یازمیش اولدوغو قئیدلرینی بیرلیکده اوخویاق :
" یاپماق کلمه سیندن توره دیلمیش یاپیت ، " اثر " معناسینا ایشله نیر بیرچوخ معنالاری اولان ، مرکب فعللرده یئر آلان و یانلیش اولاراق " ائتمک گومک فعلین یئرینه ده ایشله نن " یاپماق " کلمه سینده " اثر معیدانا گتیرمک " معناسی یوخدور . مرکب فعللر خاریجینده " یاپماق " - ین گئچرک معنالاریندان ان مشهور اولانی " قاپیرماق ، بنا ائتمک " - دیر . ائله کی " یاپی " کلمه سی بئله بیر معنا صاحیبی دیر .

دیلمیمیزده " - یت " اکی عمومیتله یئر بیلدیرن آدلار معیدانا گتیرپر " گئچیت " کیمی . متنلرده و خلق آغیزلاریندا تاپیلما یان ، صون زامانلار دا تشکیل اولونان " یاپیت " کلمه سی ده بلکه " بنا قاپیریلان یئر " معناسینا گله بیلیر " . . . (یعنی کلمه لر سؤزلوگو ، ص ۵۴ - ۵۳) .

مرحوم تیمورتاش ین " سؤزلوک " قسمنده گتیرمیش اولدوغو بو اک له دوزه لیش سؤزلردن :

آغیٹ (مرثیه) ، یا خیٹ (یا خاجاق ، فارسجا " سوخت مایع ") کسیت

(مقطع)، داشیت (تاشیت: نقل واسیطه سی)، اؤمود (اؤموت: اومید) کیمی کلمه لری قبول ائدیر و اونلارین ایشله دیلمه سینی توصیه ائدیر. (عینی اثر، ص ۱۵۵ - ۷۱) . مرحوم پروفه سور بانقو اوغلودا :
 بو "جانمیز" اک (-یتاکی)، اصطلاح دوزه لتمک اوچون حدودلاری -
 خارجینده ایشله دیلدی، زیرا اؤنون هانسی کؤکه گله بیله جهگی وهانسی
 مفهوملاری افاده ائده جهگی دقته آلینمادی "دئیر. (تورکجه نیمن
 قرامه ری، ص ۱۸۳) گینه پروفه سور بانقو اوغلو :
 "قدیم تورکجه دن بری ساده آدلار، یئر و آلت آدلاری وسایره بواکدن
 دوزه لمیشدیر" دئییر و بوسؤزلرین دالیمسیجا بومثاللاری وئیریر :
 اؤلوت، کوچوت، یانوت، قارشوت، قونوت. بو مثاللاری ایضاح
 ائدیریک : اؤلوت : اؤلدورمه، قتل. بوکلمه اورتا چاغلاردا "اوله ت"
 اولدو "فجاء"، اپیده میک، بیردن اولوم "معنالارینی آلدی .
 کؤچوت (کؤچوت) : کؤچ ائدن، مثلا "کاروان آتی" دئمکدیر.
 یانوت (یانیت) : "دؤنوب گلن هر نه" آلتای تورکجه سینده "بییر
 قادینین اری اؤلدوکدن صونرا اونا کئری وئریلمه سی لازیم اولان جهیز"
 دئمکدیر. "یانوت بیتیک" "قارشو مکتوب" معنا سینا دیر.
 کاشغرلی "یانوت" کلمه سینی "عوض" و "جواب" دئییه ترجومه ائدیر.
 و "سؤز یانوتو" نو یعنی بییر سؤزه قارشو وئریلن جواب اولاراق مثال
 گتیریر و "قوتادغوبیلیک" ده (بئیت : ۵۳۸) بئله بییر عبارت واردیر :
 یانوت بقردی حاجیب . . . یعنی "حاجیب جواب وئردی" . مرحوم تیمور
 تاشین "یانیت" سؤزونون "جواب" یئرینه ایشله نیلمه سینی "غلط
 مشهور" سایماسی (آدی گئچن اثر : ص ۱۴۶)، بلکه بوکلمه نین عثمانلی
 متنلرینده "جریمه، کفاره" معنا سینا گلمیش اولدوغونا گؤره دیر. حال-
 بوکی "یانیت" - یین "جواب" معنا سی وئردیگینده هئچ بییر شبهه یوخدور.
 قارشوت : کاشغرلی بوکلمه نی بئله ایضاح ائدیر : "ضد، گئجه ایله
 گوندوز کیمی" (ج، ص ۴۵۱). بورادا مرحوم تیموتاش - یین بوکلمه ییه
 نه دن "یانلیش و اویدورما" تشخیصینی قویموش اولدوغو آنلاشیلیمیر.
 قونوت : بو کلمه "بییر یئرده ییغیشتان قروپ و کوتله" معنا
 ائدیر. قوتادغوبیلیک ده، بوکلمه وبیرآز اول بحثینی ائتدیگیمیز
 "یانوت" کلمه سی بییربئیت ده. گلمیشدیر :
 اولاردین تیله مه تاوارین یانوت

یانوتی بایات بیرگه ائذگو قونوت (بئیت ۲۴۷)

معناسی : اولاردان دیلمه مال و ثروت، قارشیلیق اوچون بونون
مقابیلی الله (بایات) "ائذگو قونوت" وئریر، یعنی : یاخشی جمع و
اقران باشقا بیرسوزله "بهیشت" وئریر.

دواملا، بانغوا و غلو بوگونکی "دیلمیزده قالیمیش" بومثالاری
دا گتیریر : گنجیت (گنجک یغری ، پاساژ) ، دووشوت (علیل ، ال و
آیاق کیمی اعضا سیندان بیر قورلوق - قاموس ترکی، ج ۱ ، ص ۶۲۹) .
اوموت ، اؤگوت ، قوروت ، قووت ، چشیت (چشید ، قدیم دیلمه
"ششیت") ، یوغورت ، قاوشیت (قووشوت : افق قووشما نقطه سی
- " ردهاوز" ص ۶۲۲) ، قورقوت (قورقود) و تورغوت آدلاری کیمی ...

مؤلف سوزونه دواملا دئییر : بو اکین زامانیمیزدا عادتایینی دن
ایشلک حالا کلمه سی دقته دگر بیر انکیشاف دیر . آنجاق اصلینده مفهوم
سچیلمز اولموش بیر اک اولدوغوندان ، بو دفعه ده چوخ متنوع مفهوم
قروپلاریندان کلمه لر دوزه لدیلمه سینده تصادوفی ایشله دیلمیش دیر :
یاقیت (یاقیت ، یاخاجاق) ، کسیت (مقطع) ، آنیث (آبیده) ، یازیت
(کتیبه) کیمی ...

"سویماق" دان گتیریلیمیش "سویوت" ("مجرد" ، "انتزاعی" معنادا)
سوزون یانیندا آد نوعو (سوم) دان گلن "سوموت" (مادی معناسینا
اولماز) (تورکجه نین قرامه ری ، ص ۲۶۳) .

معلوم دورکی "سوم" ، "بیرپارچا و ایچی دولو" دئمک دیر "سوم گوموش"
عباره سینده اولدوغو کیمی .

گورونور هر زامان اولدوغو کیمی بورادا دا دیلمه اصلاح و یینی
کلمه لر بحثی جوشقون مناقیشه لره سبب اولموش دور . بو ، غایت طبیعیدیر
و چوخ دا فایدالیدیر . زیرا دیل ایله اویناماق یارارلی اولماز .
دیلمه مسئله لرینده هر زامان اعتدالی و دقتلی داورانماق و علمی
متودلاردان بیر آن آیریلما دان تدبیرلر آلماق گره کدیر .

بوساحه ده احساسلار حرمته لاییق ایسه ده ، دیل ایشینده قطعی وصون
سوز هایما بیلگی و منطقین دیر .

- ییتاکی ایله دوزه له میئن کلمه لر آذربایجان تورکجه سی املا
قایدالارینا گوره معین قئیدلره " - د " یادا " - ید " کیمی یازیلیر :
"صایت (مصوت) و سونور حامیتی ایله بیتنلره "د" باشقا صامتیه

بیتنلره ایسه " - ید "، " - ید "، " - ود " ویا " - ود " علاوه ائدیله رک
سوبستان تیف آدلار عمله گتیره بیلر، مثال : آیترد، کئچید، قورود
اؤگود و سایره (جعفروف، معاصیر آذربایجان دیلی لقسیقاسا، ص ۱۹۴) .

۱۳۴ - یجی (- یجی / - وُجو، - وُجو)

ایشلک اکلردندیر قدیم مرکب اک " گوچی " دن ایندی " - یجی "

شکلینه گلمیشدیر.

۱ / ۱۳۴ - بیر ایشی شغل حالینا گتیرمیشدی، بیان اقدر :

ساتیجی، سوروجو، تیککیجی، یازیجی، دپله نیجی - دیلنجی... کیمی

۲ / ۱۳۴ - بو اکلہ بیر عادت اوزره ویا موفقیت له گورولن ایشی

گوسته رن صفتلر دوزه لیر: اوزوجو، بیرتیجی، کیمی، عاکفدن :

" دولان دا، بیرتیجی اعلان کسبل به هی ! مسکین

نوچون یاتیب دا چولاق تولکو اولماق ایسته رسن؟ "

۳ / ۱۳۴ - بیر چوخ دا گکنیش معنا دا ائله یین مفهومی وئرن آدلاری

دوزه لدر : یوروجو، آلدادیجی، پارتلا ییجی، دوندوروجو، ...

۴ / ۱۳۴ - دیلی آریتماق ساده لهدیر مک اوچون بو اکلن چوخ کومک

آلینمیشدیر :

اوخویوجو - اوخوجو (قاره)، دینله ییجی (سامع)، ایناندریجی (اقناع

اقدیجی)، بوغوجو (فارسجا : خفکان آور)، ازیجی (ازن، قاهر)،

قورتاریجی (نجات وئرن)، ییخیجی (مقرب)، گزیجی (سیار)، آخیجی

(آخیب گندن)

تتمیکده : آلیجی (فارسجا : گیرنده)، وئریجی (فارسجا : دهنده)،

طبدده : اؤنله ییجی (فارسجا : بیتم گیرنده)، بولاشیجی (منوی) .

- دوام ائده جک -

YUNUS EMRE KUTUPHANESI

✽ باکی سفری ✽

بو ایل شهریورین ایکی سینده باکی دا توپچی باشی آدینا جراحی انستیتوسوندا جراحلار ییغینجاغیندا کنفرانس وئرمک اوچون سوویت آذربایحانی جراحلار جمعیتی نین صدری پرفسور نورالدین رضایفین دعوتلیسی اولارق عائله مله بیرلیکده مسکو یولیه! باکی یا گئتدیم. وئره جگیم کنفرانس معده و اون ایکی بارماق یارالاری نین جراحی معالجه سی و بوباره دهه بیزیم ایشلتدیگیمیز متدلار و آلدیغیمیز نتیجه لردن عبارت ایدی. بو منیم باکی یا اوچونجو سفریم ایدی. بیرینجی دفعه ۱۹۷۲ ده مسکودا برپا ائدیلن ملتزر آراسی جراحی کنگرسینه گئدرکن رحمتلی دوستوم و همکاریم دوقتور علیزاده ایله بیرلیکده باکی یه گئتمیشدیم. ایکینجی دفعه ۱۹۸۴ ده، باکی دا جراحلار قورو. لتاییندا، ایران داکی جراحی و گواتر جراحیسی حقینده کنفرانس وئرمک اویره، مسکو کنگره سینده تانیش اولدوغوم پرفسور نورالدین رضایفین دعوتلیسی اولارق گئتمیشدیم. بو اوچ سفریمده، هر دفعه بیرچوخ یئنی لیک لر گوروب، یئنی شخصیت لرله تانیش اولدوم. لاکن صون سفریمده گوردو. گوم یئنی لیک و دگیشیکلیک لر قاباخکی دفعه لرله مقایسه ائدیله چک سوییه ده اولماییب هله اجتماعی - سیاسی باخیمدان عقله صیغماز و انقلاب دئییله چک قدهر درین و اساسلی اولموشدور. ائله بونا گوره ده منیم بودفعه کی باکی سفریمده جراحی گوروشلریم ایکینجی پلاندا قالمش دیر. باکی دا توپچی باشی جراحی کلینیگینده اویره ک جراحیسی وعمومی جراحی بخش لرینی گورندن صونرا بیردفعه آچیق اویره ک جراحی سی (آئرت قاپاغینی دگیشدیرمک) عملینه اشتراک ائتدیم. جراحی کنفرانسیمدان صونرا اپراندکی طب تحصیل و درمان حقینده وئریلن سواللارا ایضاحلی جوابلار وئردیم. صونرا بویوک شاعریمیز نظامی نین شهری گنجه یه گئتدیگیمیز زمان اوورداکی حکیم لر ییغینجاغیندا دانیشدیم و وئریلن سواللارا جواب وئردیم صونرا گنجه اطرافینداکی کندلری و اوراداکی طبی موسسه لری یاخیندان گوردوم. لاکن هریشده اجتماعی - سیاسی هاوانین دگیشمه سی هرشئی دن چوخ دقتیمیزی چکیردی.

بؤگون بؤتون سوویت اولکه لرینی قاپسایان و پرستورایکا (یئنی دن قورما) و گلاسنوست (آشکارلیق) آدلانان و گورپا چوفون دوکترینی

صاییلان یئنی سیاستین سایه سینده هر یئرده نسبی بیر آزادلیق هاواسی اسمکده و هر شئی دگیشمه گه باشلامیشدیر. دوغرو دور شمالی آذربایجاندا هر شئی دگیشمیش و یا دگیشمه گه باشلامیش اما خلقین قوناق سئوه رلیگی و بیزلره اولان محبتی دگیشمه میشدیر. حتی دئییه بیلهرم کی اونلارین ایرانا و ایرانلیلارا اولان تاریخی باغلیلیق و سئوگی لری داها دا آرتمیشدیر. بو خصوصاً دئمکله اولماز گورمک لازیم: شنیدن کی بود مانند دیدن -

بیزیم اونودولموش قارداشلاریمیز اولان بوجماعتین نئجه دئییه لرر مه مه یئین دن په په یئینه قدهر، کاسبدان دولتلیسینه جن هامیسی قوناق سئوه ردیر همده حدیندن آرتیق ائله کی بعضاً محبتدن مرض حاصل اولور!

اجتماعی دگیشیکلرین باشیندا اسکی رژیم و حاکم ایده لوژینی تنقید، دموکراسی و ملی حاکمیتین قورولماغیندا خلقین فعالیتی، خلق جبهه سی آدیله قورولان یئنی حزبی قورولوشون مثیدانا چیخماسی و بو جبهه نین خلق طرفیندن آلقیشلانماسی و سئویلمه سی نی گؤسته رمک اولار. نئچه آیدان بری ارمنستانین داغلیق قاراباغ اوزرینده آپاردیغی ادعالاری و آذربایجاندا تورپاق طلبی نتیجه سینده ایکی جمهوری آرا- سیندا مناسبت گرگین لشمیش و بو ادعالار بوتون آذربایجانلیلاری عصبی لشدیرمیشدیر. هله ارمنستاندا یاشایان دورد یوزمین آذری لرین اجباری مهاجرتی و صون اولاراق ۱۶۰ مینی نین ارمنی لر طرفیندن ائو یوردلاریندا ن دیده رگین ائدیبا ارمنستاندا چیخاردیلما سی و بونلارین اجباری شکیلده آذربایجانا مهاجرتی بیر چوخ مسئله لرین اورتایا چیخماغینا سبب اولموشدور. بونا قارشیلیق آذربایجاندا ن بیر چوخ ارمنی لر کؤچ ائتمکده و ارمنستانا و یا باشقا جمهوری لره مهاجرت ائدیرلر.

آذربایجانلیلارین دئدیکلرینه گؤره ارمنی لره مسیحی اولدوقلاری اوچون غربدن، حتی روسلار طرفیندن کؤمک اولماقدا و زلزله مناسبتیه خارجدن گلن یاردیم کاروانلاریله چوخ مقداردا اسلحه گلیمیش و ارمنی ناسیونالیستلری نین چوخلاری سلاخلانمیشدیر. بیزایسه مسلمان اولدو - غوموز اوچون کؤمک سیز و سلاح سیز و یالقیز قالمیشیق بوباره ده حقلی اولاراق بیزدن ده چوخ گیلٹی لی دیلر.

ارمنی لرین سوویت حاکمیتینده و دونیانین هر طرفینده مؤثر
آداملاری اولدوغو اوچون حادثهلری ایسته دیکلری کیمی دونیا یا یاپیر-
لار و ایسته دیکلری ایشی آداملاری واسطه سیله گؤرورلر. بوتون بونلارا
باخما یاراق بیز توریا غیمیزدان بیر اوووج دا کیمسه یه و فرمییه جکیک
و قاراباغ دا ملی حاکمیتیمیزی دوام ائتدیره جکیک .. ۱
آکادمیک پرفسور ضیاء بنیادوف و سوویت متخصصی خارجی عالمرین
(

ده یازدیغینا گؤره داغلیق قاراباغ ارمنی لری نین اکثریسی کئچمن
عصرده تورکمن چای معاهده سیندن صونرا تورکیه (ارزروم) و ایران دان
(اورمیه گؤلی اطرافیندان) اؤرایا کؤچموشلر و قاراباغ تاریخ
کتابلاریندا هر زامان آذربایجان و ایرانین بیرولایتی اولموشدور.

داغلیق قاراباغ دا یوز ایگیرمی مین ارمنی یاشاماقدادیر. بیوی
بؤلگه قاراباغ و آذربایجان دا بیر آدا (جزیره) کیمی اولوب ارمنستان
لا هم سرحددگیلدیر. داغلیق قاراباغ مسئله سی خارجی لر، هله بیویوک
دولت لر طرفیندن ده قیزیشدیریلماقدا و قدیمکی ارمنی - مسلمان
دعواسینی احیاء ائتمکده دیر. یوخسا بو ایکی قونشو ملت ایللردیر
باریش ایچینده و قارداش کیمی یاشاییردیلار. بومسئله عینی زاماندا
آذربایجانلیلاردا ملی شعورو و مذهبی دوینغولاری قوتلندیرمیشدیر.
اقله کی بوگون قاراباغ مسئله سی بیویوک ملی مسئله یه چئوریلیمیش
و دیگر مسئله لری کؤلگه ده بؤراخمیشدیر. خلق جبهه سی نین دستوریلله
ارمنستانا گئدن دمیریولو ایشچیلری ایشله میر و بونون نتیجه سینده
آذربایجان دان ارمنستانا نه بنزین نه ده آذوقه گئتمیر و دئدیکلرینه
گؤره بو وضعیت ارمنستانین ارضی ادعالاریندان واز کئچمه سی و عذر
ایسته مه سینه قدهر دوام ائده جکدیر.

خلق جبهه سی ابوالفضل علیوف و یولداشلاری یوسف صمداوغلو (صمد
وورغونون اوغلو) و محمدوف اعتبارین رهبرلیگی له قورولموش ملی
و مسلمان بیر جمعیت دیر و بیویوک ضیالیلار و خلقین اکثریتی طرفیندن
دستکله نیر. ابوالفضل علیوف برژینوف زامانیندا سوویت رژیم سی
علیهینه آپاردیغی فعالیتدن اؤترو دؤرد ایل حبسه محکوم اولموش و
ایکی ایل حبسه قالمیشدیر.

خلق جبهه‌سی نین دعوتیله بغیوک میتینکلر تشکیل اولور. بومیتنک لر ایندی آزادلیق مئیدانی آدلانان لنین مئیدانیندا اولور و میتنک لره یاریم الی بیر ملیونا قدر آدام اشتراک ائدیر. بو میتنک لره سوویت قیزیل بایراغی یوخ، مساوات حکومتی نین رسمی بایراغی اولان اوچ رنگلی و آی اولدوزلو (اسلام) بایراغی آلتیندا گئچیریلیر.

مساوات حکومتی ۱۹۱۸ دن ۱۹۲۰ یه قدر ایکی ایش باشیندا اولموش و آذربایجان اسقلالینی اعلام ائتمیش و بیرنجه دولت او جمله دن ایران دولتی طرفیندن تانینمیش ایلك آذربایجان مستقل دولتی ایدی و ۱۹۲۰ ده اون بیرینجی قیزیل اوردو طرفیندن بیخیلاراق داغی-دیلمیشدیر. گئچن ۷۰ ایلده مساوات حکومتیندن بورژوا و امپریالیست لرین الی ایله قورولموش ضد ملی بیر قورولوش کیمی بحث ائدیلمیشدیر. ایندی ایسه اونی آذربایجانین یگانه ملی و مستقل حکومتی کیمی قبول ائدیرلر و اونون رهبری محمدا مین رسولزاده‌نی ان بغیوک ملی لیسر تانییرلار.

خلق جبهه‌سی قاراباغ دا مسکو طرفیندن قورولان کمیته نین لغوی و بوتون اولکده ملی حاکمیتین کامل تحقیقی و خلق جبهه‌سی نین حکومت طرفیندن تانیلماسینی ایسته‌ییر و خلقی مقاومتی دعوت ائدیر. حکومت رهبرلریندن بو مسئله‌لری حل ائده بیلمه‌دیگی حالدا استعفا ائتمه‌لرینی ایسته‌ییر. بو مسئله‌لرله علاقه دار توپلانان شورا مجلسینده نجه گون مذاکره‌لر دوام ائتدی و مذاکره‌لرین هامیسی مستقیم شکیلده تلویزیونلا خلقین تماشاسینا قویولدو. بو توپلانتي دا خلق جبهه‌سی نماینده‌لری ده اشتراک ائدیردیله. مجلس نماینده‌لریندن مشهور خلق شاعری پرفسور بختیار و اها بزاده، نبی خزری، اسماعیل شیخی و خلق یازیچسی میرزا ابراهیموف و خلق جبهه‌سی نماینده‌لری چیخیش ائله‌دیله و تقریباً هامیسی خلق جبهه‌سی نین ایسته‌کلرینی تایید ائدیله.

باکی دابیر آیا یاخین مدتده علملر آکادمیاسی نین ادبیات، دیلچیلیک و شرقیات انستیتولرینده پرفسور آدوقتور و علمی ایشچیلری له گوروشلریمیز اولدو. مرحوم اوستاد شهریارین اولومونون اییل دؤنومو مناسبتیله ادبیات انستیتوسونده برپا ائدیلتن آنما (یادبود) مراسیمینده انستیتونون صدری پرفسور یاشار قارایوفون و آکادمیک میرزا معلمین خواهشی ایله اوستاد شهریار حقیقده یاریم ساعات

دانیشدیم و صُورُوشولان سئواللارا جواب وئوردیم. دیل انستیتوسونده برپا ائدیلن پیغینجا قدا انستیتونون صدری پرفسور ظریفه بۇداغُواوا اشتراک ائدن دیلچی و ادبیاتچیلارین ایستگیله دیلیمیزین آدی (آذربایجانجا ، تۆرکجه ویا تۆرکی) باره ده دانیشدیم و علمی ایضاحات وئردین ۱۹۸۴ ده کی گُوروشلریمیزده تورک و تورکی آدلارینی مخاطب لریمین بیر قسیمی قبول ائدیردیه بۇ دفعه هرکسین بیزیمله عینی فیکیرده اولدوغونو گۆرمک منی چۇخ سئوندیردی .

یازیچیلار اتفاقیندا دانیشانان صونرا ریاست هیئتی (آنار ، آذراوغلو...) بیلرلیکده عکس چیخارماق ایسته دیلر و بونون اوچون یئنی تیکدیکلری آبیده نین یانینا گلدیگ و عکس چکدیردیگ . آبیده نین اوستونده : استالین ین جنایتلرینه قوربان گئدن آذربایجان شاعرو یازیچیلاری و ایکی طرفده اونلارین آدلاری یازیلیمیشدی. بۇ آدلارین باشیندا میکائیل مشفق و صونوندا حسین جاویدین آدی یازیلیمیشدی . ادبی غزئته لردن ادبیات و اینجه صنعت و آذربایجان معلمی رداکسیال-رینا دعوت اولوندوم. بو پیغینجا قلاردا ایراندا اسلام انقلابیندان صونرا خارجی دولتترین نفوذونون کیلمه سی، دیل و فرهنگ ساحه سینده وئریلن آزادلیقلار، ادبی دیلیمیزین انکشافی، وارلیغین دیل و ادبیات- تیمیزداکی نقشی ویا اخره جمهوررئیسیمیز حجت الاسلام آقای رئسنانی نین باکی سفریندن ویا اخیغی مثبت تاثیردن دانیشیلدی و غزئته لر- ینده عکس ائتدیریلدی . دئمک اولار کی هامی سی نین آرزوسو یوللارین تفزلیگله آچیلما سی و ایرانلا سیخ علاقه ساخلاما قدی .

باکی دا تازه پیر مسجدینه گئتدیم و شیخ الاسلام الله شوکورپاشا زاده ایله گُوروشدوم. بۇ مسجده گئچن سفرلریمده ده گئتمیشدیم. بودفعه داها چانلی و مسجد داها شولوق اییدی . شیخ الاسلاملا بیر ساعت قده دانیشدیق . گنج یاشدا آیدین فیکیرلی و بیلگیلی بیر روحانی دیر . دئییلدیگینه گۆره اوزو لنکرانلی و اجدادی ایرانلی (مراغه) دیر و معاصر یازیچی و شاعریمیز آقای رضا پاشا زاده نین عمو اوغلو سی دیر . شیخ الاسلامین دئیدیگینه گۆره بۇگون شمالی آذربایجاندا ۳۹ مسجده دایر اولموشدور. بونلارین سکیزی باکی دایر . خلق یئنی مسجده لر تیکدیریر. بۇ گونلرده تازه پیر مسجدینه مدرسه قوروب اورادا فقه و اصول تدریس اولونا جا قدیر. تدریس ایشینده کؤمک اوچون ایرانندان معلم

ایسته میشدیر. مندن ده اوتوز جلد تورکی ترجمه سیله بیرلیکده چاپ ائدیلن قرآن کریم ایسته دی .

ایندی بیرآزدا گوردوگوم اقتصادی وضعیتدن بحث ائتمک ایستیره م. بوگونده جماعتین تقریباً هامیسی حکومت کارمنددی ایله ایشچیلیسی دیر. حقوقلار (معاش) آشاغی دیر و بیرچوخلاری معاشی نین کسرینی یان گلیر له تامین ائتمگه چالیشیرلار. بودا هرکسه مشروع یولدان میسراولمور. مغازالاردا اجناس و ارزاق بیزیم اولکه میزه نسبت و آلیجیلارا گوره آزدیر اونا گوره صفرلر آرادان گئتمه میش خصوصاً مسکودا اوزون صفرلر چوخذور. قیمت لر اوجوزدور اما ماللارین کیفیتینی غرب اولکه لرینه گوره آشاغی دیر. بوتون بونلارا باخمی یاراق خلقین گوزو توخ والی آچیق دیر. سانکی بونلار کومونیست رژیمی ایله یاشاما میشلار. قونا خلیقلار برقرار و گئت - گل چوخذور. آختام یئمکلری بیر قونا خلیقی مجلسی کیمی دیر. قوناقلارا هدیه و ثرمک ده عادت دیر. بئله نظره گلیرکی ان یاخشی عادت و عنعنه لریمیز اورادا هر شئییه رغماً داها یاخشی قالمیش و قورونموش - دور. اما بودا حقیقت دیرکی، مملکت سوییه سینده، اقتصادی جامعہ نین تمهلی (زیربنا) سایان رژیم اقتصاد ساحه سینده موفق اولما میشدیر چونکی بورژیم ده شخصی منفعت و ابتکارا یئر وئريلمه میش و ایکی نسلدن صونرا داخی کومونیست تربیه سی، اجتماعی منفعت و وجدانی، شخصی منفعت، مذهبی و اخلاقی وجدانین یئرینه قویا بیلمه میشدیر. ایندی گئچمیشده کی خطا لار آشکارا وورولوب اصلاح ائدیلمه گه باشلانمیش و شخصی تشبث و خصوصی ایشلره داها چوخ اجازه و مئیدان وئرلییر.

آذربایجان، خصوصیه باکی خلقی نین شاید یوزده قیرخی نین کؤکو ایران داندان گئتمه دیر. هرکس له دانیشیرسان بیر طرفی ایرانا باغلی دیر. جماعتین ۸۰% شیعه دیر. اونا گوره عنعنه لر و فولکلوردا عینی دیر. اوستاد شهریار ی هرکس تانییر. وحیدربا با سینی آز - چوخ ازیر بیلیر. اونون شعرلری مکتب درسلیک کتابلارینا سالینیپ و بیر خیابان دا - اونون آدینا آدلانییدیر. هرائوده بیر نفر بعضاده ایکی نفر فارسجا اوخور و ایران ادبیاتیله علاقه ساخلا ییر. بیر ایلدیر نوروز بایرامینی رسمی شکیلده توتورلار، محرم و صفر آیلاری طوی توتولمور. بی - طویلاریندا اشتراک ائتمک اوچون اما مین (حضرت امام حسین ع) قیرخین - دان صونرا دا باکی دا قالما غیمیزی اصرارلا ایسته یزدیلر. گنج -

قىزىل اوردونون قارشىسىندا دايانىب شهيد و شردىگى اوچون امام حسين شېرى دئيبير و علملر آكادېمياسىندا شوقشنا سلىق انستىتوسون گىرىيش قاپى سى نىن اوستونده و ايجهرى ده بو مصرعلر يازىلميشدير :

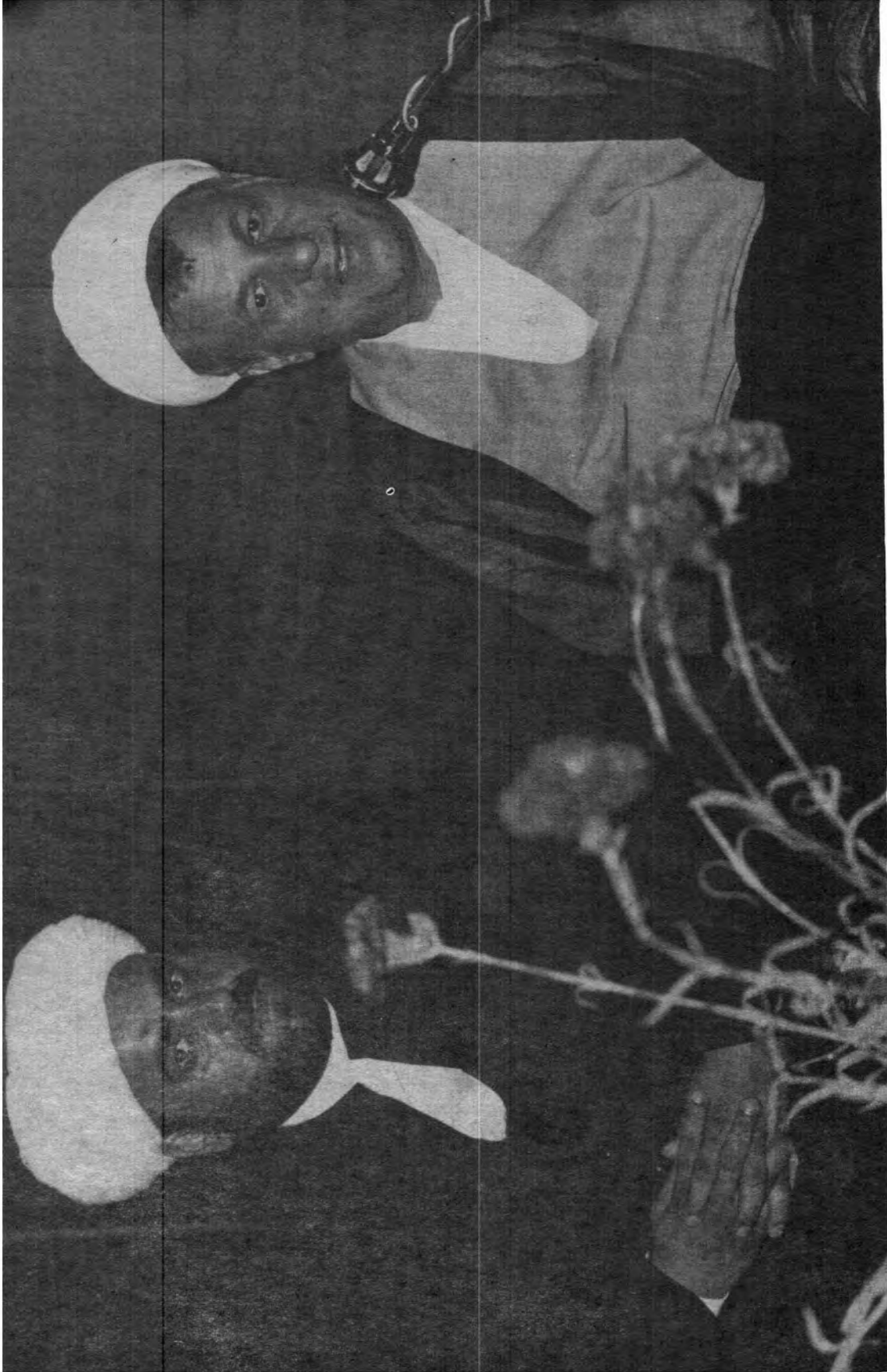
بنى آدم اعضاي يكدىگىرىد . - توانا بود، هر كه دانا بود .

بو انستىتونون رئيسى تاريخى آكادېمىك پروفېسور ضياء بنىادوف دور ايرانىشنا سلىق شعبه سى نىن مديرى مشهور فردوسى ونظامى شناس پروفېسور رستم عليوف دور . ايكي ايل صونرا يونسكو ايله بىرلىكده توتولاجاق نظامى نىن ۸۵۵ - اينحى ايل دوتومو مراسيمينه حاضىرلانيرلار . بو بئويوك ايتده ايران دولتى و عالملىرىمىزده همكارلىق ائده حكيمش .

۵۰ - ۱۹۴۱ ايللىرىنده اوخوماق اوچون اوتايا ككدن ايرانلىلار ين بهرچوخو ايرانا قايىتماق ايسته بىر و يوللار ين آجيلماغىنى و عفو عمومى نى گوزله بىرلر . بونلار اوردادا بو اوزون مدتده اولوب - بيتن - لرى ياخيندان گوردوكلىرى اوچون وطنه قايدا بىلسلر بىزلره خصوما گنج لرىمىزه فايدالى و عبرت آمىز معلومات وئره بىلرلر . بو بارده دئيبيله حك سوز جوخدور اما ان ياخشىسى گئديب ، گورمك و گنجمىشى گور نلردن دىنله مكدير .

دوقتور هيئت آذربايجان علملر آكادېمى ياسى ادبيات انستىتوسوندا اوستاد شېرىا رىن وفاتى نىن ايل دوتومو اوچون بريا ائدىلن توبلانتىدا دانىشاركن . عكسده توبلانتىيا رياست ائدن آكادېمىك ميرزه ابراهيم و پروفېسور ياشار قره يفا گورولمكده دير .

حضرت حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی ابراهیم جمهوری اسلامی رئیس شیخ الاسلام الله شوکور پاشا زاده ایله باکی سفیرینده

دوكتور هيئت پروفيسور نورالدين رضاي فائله عمل جراحي اثنا سيندا .

سولدان ساغا پرفيسور نورالدين رضاي ف ، دوكتور هيئت و
دوكتور ميرعباس اصلانوف و پرفيسور شامل صفرلي معلم غزته سى نين
باش رداكتورو .

﴿ شہریارین ادبی ارثی نین قایغوسینا ﴾

قالمالی

استاد شہریار اوز ادبی یارادیجیلیغی ایله یالشیزایران محیط۔
ینده دگیل، دونیا مقیاسیندا تانینمیش شاعر دیر، بوشهرت اونا یوکسک
صنعتکارلیغی، عموم بشری افکاری، انسانپرور ایده یالاری سایه سینده نصیب
اؤلموشدور. ایلک ادبی فعالیتیندن باشلییاریق عمرونون صونونا دک
شہریار انسانلاری لیاقتلی داورانیشا، علوی اخلاقا عومور سورمگه،
عدالتہ وانصافا چاغیرمیشدیر. شاعر هر جور حق سیزلیگه، ظلمه، ملی آیری۔
سئچگینلیگه قارشى وارگو جوا یله اعتراض سینی اوجالتمیشدیر. بوایشیق
لی افکار اوز۔ اوزونه، بیردن۔ بیره شہریارین یارادیجیلیغیندا
دوغولما میشدیر. ادبیاتیمیزدا، خصوصیلہ ۴۔ ۵ نجی عصرلرده شرق انتباهی
نی یاراتمیش فارس دیللی ادبیاتیمیزدا، انسانپرور ایده یالارین ترنمی
معلوم دیر. بوایده یالارین داها کامل و یتکین افاده سینی بیزع۔ ۶۔ نجی
عصرده نظامی گنجہوی یارادیجیلیغیندا گوزوروک، تصادفی دگیل کی
اوستاد شہریار نظامی ادبی مکتبی نی یوکسک قیمتلندیریر و اونا آذر۔
بایجان ادبی مکتبی، (ترکستان و عراق سبک لری مقابلینده) آدی وثریر
و "سبک آذربایجانى" آدی وثریلمه سینہ لایق اولدوغونودا بیلدیریر.
شوقین ایلکین انتباهی تائیری ایله اروپادا میلادی ۱۴۔ نجو عصرده
رونسانس یارانمیشدیر. هله بوگون بئله، شرق و غرب نظامی هوما نیزمی و
اخلاقی مکتبی اؤنونده. حئیرانلیقلارینی بیلدیریرلر، بو ادبی مکتبین
عکس صداسینی، اونون استعدادلی دوامچیلاری نین سینی عصرلر بویو
هندوستاندان، اورتا آسیادان، افغانستاندان، تورکیه دن ائشیدیریک.
نظامی و معاقلری نین انسانپرور صداسی آسیانین افقلرینده دولاشدیغی
زمان اروپانین کاتولیک کلیسالاریندا اینکیویزاسیون تونقتالاریندا
یاندیریلان آزادفکیرلی انسانلارین سوموک لری نین بوغوجو قوخوسو
اطرافى بؤروموشدو. آسیادان گلن کروانلار بو توستولرین چکیلمه سینہ
چوخ کؤمک ائتمیشدیر. بو کروانلار علم، فکیر و مدنیت کروانلاری ایدی.
انسانی فیکیرلرین یوکسک ذیروہ سی ایدی. اوستاد شہریار اوز زنگین
ادبی یارادیجیلیغی ایله بویوکسک ذیروہ یه اوجال میشدیر.

شهریارین شعره و شاعره با خیشی درین فلسفی معنا یا مالکدیر :

شاعر آقین رهبری داند شعر گاهی پیمبری داند

دیده‌ای بن‌پلید نامه‌سیاه کز یکی بیت آمده است براه

(شهریار، کلیات دیوان، ص ۴۸۴)

"شعرو حکمت" منظومه سینده لمان الغیب حافظین شعرینه اشاره شده رک
دثیر :

خواجه سرمشق آدمی باشد رهبر دین مردمی باشد

از بشر شر و فتنه می‌گاهد و آدمی را فرشته می‌خواهد

(یغنه‌ده اورادا، ص ۴۸۸)

شهریار دا انسانی ملائکه گورمک ایسته ییردی، بو اونون شاعرلیک
رسالتی و تعهدی ایدی .

شهریارین هم‌فارس دیلینده، هم‌ده آذربایجان دیلینده اولدیقجا
زنگین ادبی ارثی واردیر. بو ارثدن چاپ اولونانلار اونون هامیسینی
احاطه اگتمیر. یغری گل‌میشکن شاعرین اثرلرینی چاپا حاضیرلایانلارین
و ناشرلرین بو ساحه‌ده کی خدمتینی خصوصی قید اگتمک لازیمدیر. بو تون
تکنیکی چتینلیکلره و تحمیلی محاربه‌نین توره‌تدیگی چاتیشما زلیقلارا
باخمییاراق، اوستادین اثرلری نین لیاقتله نشر اولونماسی اوچون
شاعرین پرستشکارلاری، دوستلاری، ادبیات‌شناسلار و ناشرلر وار قوه‌لری ایله
چالیشمیشلار. بونونلا بیرلیکده هله گوروله‌سی ایشلر قارشیدادیر، اونلا -
رین امکاندان حقیقته چوریلمه‌سی اوچون سعی لریمیزی بیرلشدیرمه‌لی
بیک. نظره آماق لازیمدیر کی، هله ایندی یه دک اوستادین آرشیوی
مطالعیه جلب اولونما میس، بیر چوخ اثرلری نشر ائدیلمه میس دیر.
اگله جه‌ده شهریارین ادبی باخیمدان اولدیقجا اهمیتلی اولان مکتوبلا -
ری، نقطه نظرلری، بلکه ده علاوه اولاراق منثور اثرلری هله لیک ایشیق
اوزو گورمه ییب دیر. شاعرین ادبی ارثی بونلارلا قورتارمیر. شاعرلرین
و ادیب‌لرین اوستادا یازیب گؤنده ردیکلری مکتوبلار، شعرلر، نظیره‌لر،
جوابلار، استقباللار دا دقتله توپلانیلیب ترتیبه سالینمالی، اونلارین
چاپ اولونماسی قایغوسینا قالمالییق، بونلار شاعرین سسیله یازیلیمیش
نوارلاری، فوتو شکل لری ده علاوه ائدیلمه‌لی دیر. بودا کفایت دگیل،
اوستادین دوستلاری، گوروشونه گلن شخصلرین، صاحبه اگتدیگی ادیب‌لرین
شکل لری، اگر ممکنسه، صاحبه‌لرین متنی، شاعر حقیقنده خاطره لر قلمه آلینب

بیر یثره پیغیلمالیدیر، بوایشلری ایندی ائتمه سک، صاباح گنج اولار،
بؤیوک پشیمانلیغا سبب اولار، همده معاصر مسئوللارین قصوری گله جگ
نسیلر طرفیندن باغیشلانماز.

آذربایجان فرهنگی و ارشاد اداره سی نین شهریارین ائوی نین
موزه یه تبدیل اولونما سی حقیقده قراری بوسا حده آتیلیمیش گوزه لآدیم
و تقدیره لایق تدبیردیر. شاعرین ادبی ارثی، گنجیش مقیاسدا، بؤرادا
توپلانینلا بیلر و ترتیبه سالینیب تدقیق ائدیله ر، چاپا حاضرلانما ر،
اونلارین آرادان گئتمه سی نین قارشیمی آلینار، بو ایشده مطبوعات دا
بؤیوک کؤمک گؤسته ره بیلر. مرتب اعلان و قلمکله شاعرین هم ادبی ارثی
هم معاصرلری نین خاطرلری تدریجله بیر یثره پیغیلار.

بیز ایندی بیر چوخ کلاسیک شاعرلریمیزین بیرجه غزلی نین، بیرجه
بیته نین مولف یا زما سی نین حسرتینده بییک .

شهریار گۆزه ل و اؤزونه مخصوص خطی ایله شعرلرینی یازمیش ،
قارالامیش ، آغارتمیش ، بعضی سینی نچه دفعه گؤچورموشدور. بونلار
شاعرین ائو موزه سی نین قیزیل فونددی، بو ادبی خزینه نین پشتوانه سی
کیمی قورونوب ساخلانیلمالی دیر. گله جگ نسیلر اوچون بونلار مثل سیز
هدیه اولما قلا برابر، ایندیگی نسلین ده، فرهنگی، مدنی سویه سینی نمایش
اقتدیرمگ دیر.

باغرو داغی نین قالانی

باغرو داغی سن سال بوتون اقل لره
آذربایجان اقل لرینده، دیل لره
اولکه میزده اسن قارا یئل لره

گنجعلی نین گؤچمه گیننی هایلاسین
اقل نغمه سین اولکه میزده هایلاسین

===== * شہریارین وفاتی نین ایلک * =====
 ایل دؤنومی مراسمینده

بو ایل (۱۳۶۸ هجری شمسی) شہریور آیی نین ۲۶- سیندان ۲۸ —
 ینہ قدہر شہریارین اولومونون ایل دؤنومی مناسیتی ایلہ، اوج گون
 دوام تاپان، طنطنہلی بیر مراسیم تبریزده تشکیل تاپدی.
 خصوصا آذربایجانلیلار، نئجہکی، گئچن ایل اوستادین جنازہ سسی
 طیارہ ایلہ تہرانندان تبریزہ گتیریلندہ و اونون صاحبی گونوجنازہ-
 نی "مقبرۃ الشعرا" یہ یولا سالاندا نظیری گورونمیہن بیر استقبال عطہ
 گتیردیلر، بو قورولتایدا دا اوز درین علاقہ دارلیقلارینی ہم شہریارا
 ہمده اوز فرهنگ و دیلیرینہ نشان و فردیلر. آذربایجان دیلیجہ
 اوخونولان شعرلرین دئمہک اولاز، ہر بیٹی درین استقبال و آلقیشلار
 ایلہ مواجہ اولوردی. مراسیم تبریز دانشگاهیندا ۸۵۰ نفر ظرفیتی
 اولان " وحدت " سالونوندا توتولدی. آما چوخلاری آیاغ اوستہ دورور
 و داہا دا چوخلاری محوطہ یہ یول تاپا بیلمہ ییب، اٹشیکدہ قالیردیلار.
 بو مراسیم ده بیر پارا نظرلری جلب ائدن مسئلہ لر بوتلارایدی:

- ۱- مراسیم قرآن تلاوتی و رئیس جمہورین پیغامی ایلہ باشلانندی .
- ۲- اول گون شہریارین اوغلی " ہادی " و بیر عدہ مشہور شخصیت لرو
 مجلس نمایندہ لری گئج یئتیشدیکلرینہ گؤرہ باغلی قاپیلار دالیسیندا
 قالیب، ایچہری گیرمگہ یول تاپا بیلمہ دیلر. صون گونلردہ ہادی نی
 سالوندا گؤرہن اولمادی. شہریارین عائلہ سی سن اوستہ گلنندہ
 اوستادین کورہ کنی جماعتہ خوش گلدینیز دئدی و مسئول مقاملاردان
 " مقبرۃ الشعرا " بناسی نین تکمیل اولونماسینی خواہش ائتدی.
- ۳- قورولتایدان قابق ۲۰۰ نفرہ یاخین خارجی قوناقلارین گلہ سسی
 اعلان اولوندی، لاکین بیر- ایکی گون قابق مس- صدالار بیردن- بیرہ
 یاتدی کیمسہ خارج دن گلہ دی. بو ایٹہ چوخ تاسفالی اولدی. لاکین
 چوخ خوشبختلیک یٹری وارایدی کی، اوج آی اوندان قابق " باکی " دان
 تہرانا قوناق گلیمیش اولان " غلامرضا حمشیدی " قورولتایدا شرکت ائتمگہ
 موفق اولدی .

حمشیدی ۱۳۲۴ ہجری شمسی ده عالی تحصیل آلماق اوچون اوتایا

گئتمیش و بوگونه دک اورادا قالماغا مجبور اولان بیرایرانلی ایدی.

جمشیدی دن تبریزده چوخ درین استقبال اولوندی . جمشیدی بو مراسیمده گۆزهل بیر چیخیش ائتدی و قوشدوغی یاخشی بیر شعرینسی ده اوخودی . بو بیر سعادت ایدی گی، اوجور بیر عالم و تجربه لی آدام بو مثل سیز موقعیتده بورادا حاضر اولموشدور .

اونون پیشنهادی ایله شهریارین سن ده قویولموش مظلوم و مفلوک و غمگین حالدا سالینمیش عکسی او مشهور شاعرین شانینه لایق اولان اونون آیری بیر عکسی ایله عوض اولوندی .

رسمی مقاملار و رادیو و تلویزیون نماینده لری ده اونا هر نوع کؤمکلیکن قیزیرقانما دیپلار . اونی حیدربابانی و بابکین قلعه سیننی گورمگه آپاردیلار .

او همیشه ایکی مملکتین آراسیندا اولان دوستلوغون گئنیشلنمه سی باره سینده دانیشیردی . او بوردان خوش خاطیره لر و تجربه لرله باکی په قاییتدی . او گوردوکلری مثبت صحنه لری اورادا مدرک ایله گؤسته رمک اوچون استانداردان قورولتایدا گؤتورولن فیلم لرین نسخه سیننی او یانا آپاریب و اورادا تلویزیون دان پخش ائتمک اوچون اونا وئریلمه سیننی خواهش ائتدی . لاکین اونون بو خیرخواه آرزوسی نین عملی اولوب ، اولما - ذیغیندان خبریمیز اولمادی .

جمشیدی جنوبی آذربایجاندا شعرین بو اندازه انکشافی و چوخلو قدرتلی شاعرلرین اولما سیندان دفعه لرله تعجبیننی یلدیردی .

او دوغروندان دا الی - قولتوغی دولو گئتدی . بو اونون اورادا - داها دا آرتیق عزت و شهرتینه سبب اولاجاق و سؤز بوخوردورکی بو تک قورولتایدا شرکت ائدن بیر شخص مدت لرله اورادا زیارتدن قایتمیش بیر آدام کیمی قارشیلانا جا قدیر .

۴- بو قورولتایین گولی ۱۲-۱۴ یا شلی " سولماز فهیمی " آدلی بیر کیچیک قیز ایدی او " بیله سوار " دان گلمیشدی . او دانیشدی و اوزون بیر شعری گۆزهل و شیرین بیر لحن ایله اوخودی .

اونون گۆزهل لحنی و لهجه سی، شیرین حرکاتی و ادالری مجلسی لذت و حئیرت دریا سینا حومدوردی و حضارین شدتلی آلقیشلاری ایله قارشیلانندی . هر طرفدن جایزه لرین اونا وئریلدیگی دال بادال اعلام اولوندی . صونراکی گون ده او چیخیشیننی ، جماعتین خواهشی ایله

بیرداها تکرار ائتدی .

بو کیچیک ، دوزلو قیزدا اولان حسارت و بلاغت اونون گله جکده ادب ساحه سینده بیر پارلاق اولدوزا چئوریلمه سیندن بشارت وئره بیله ردی .

۵ - قورولتای دا بیر سزوارلی شاعر و بیر گویا تاریخ اوستادی شهریاردان دانیشماق عوضینه گئچمیش خرمن لری سووورماق ایسته دیلرو آذربایجان دیلی و خلقی باره سینده ، آلتیمیش - یثتمیش ایل بوندان قاباق کسروی لر طرفیندن دئیلن ، نفاق توره دن سؤزلری بیردفعه تکرار ائتدی لر کی ، حضارین اعتراضی ایله مواجه اولدولار . گورونور - کی بو تاریخ اوستادی زمانلا قاباغا گئتمه میش و بومدته یئنسی تحقیقاتلار و سندلردن خبرسیز قالیب و اونلاری مطالعه ائتمه میشدیر .

۶ - بیر آیری " حکمت شعار " آدلی کیچیک بیر قیزدا شهریارین " خان ننه " شعرینی گؤزه لجه سینه دیکلمه ائتدی و گئجه ن ایل حافظین کنگره سینده حافظین شعرلرینی ازپردن اوخویان یئددی یاشلی " ایلاملی وحید عبداللهی " بو گنگره ده ده شهریارین شعرلرینی حفظ دن اوخودی و آقیشلاندی .

۷ - بو قورولتای گئجه ن ایل گئچیریلن حافظین کنگره سی ایله مقایسه اولونسا ، چوخ سس سیز و تبلیغات سیز اولدی . بیرهفته قالینجا بویاره ده چوخ آز سؤز آپاریلیب و معلومات وئریلدی . اونا گؤره ده چوخلی شاعرلر و شهریارا علاقمند اولانلار بورادا شرکت ائتمگه موفق اولما - دیلار . گویا خارجی قوناقلارین دا گله بیلمه لری نین سببی ائله بو مسئله اولموشدور .

✧ همت والای قامت بردار ✧

استاد شهریار شاعر بزرگ قرن ما سالی است که از دنیای سراسر نیستی به دنیای باقی رحلت کرده است هر چند جای او در میان ما خالی است ولی گفته های او با سوز سازها نغمه پرداز گشته است. او ست که درنا مرادی روزگار حکم جاودائی مقاومت و طراوت و شادابی بردا من هستی خویش زد و نهان در دیده ها و پیداد دلها گشت. استاد شهریار شعرهای زیبای سروده است که تقریباً اکثریت آن به زبان فارسی و مقداری اندک به زبان ترکی است. با این همه اکثریت شعرهای ترکی ایشان از ویژگیهای برتر شعری برخوردار است. شاید بتوان گفت که شناخت شخصیت حقیقی استاد و چهره شاعری ایشان تنها از این طریق ممکن باشد.

استاد شعرهای ترکی خویش را با خیالی در لطافت و ظرافت اعجاب انگیز و با معنای عمیق و کلامی شیوا آراسته است و گوئی آنوقت شعر خویش را به این زبان خلق می کرده که آن حالت روحانی و مقدس خلسه مانند به ایشان دست می داده است و با تمام وجود غرق در دنیای حقیقی سیر می کرده است.

رسم روزگار این بوده است که گفته ها و اندیشه های بزرگان علم و ادب در طول تاریخ با علم و اندیشه زمان و مکانهای بعد از خود تحقیق و تشریح بگردد و از این طریق حدود مرتبه آنها تعیین و تبیین گردد. از این روال است دستبردی به خزائن اندیشه نهانی شاعر بزرگ که در استادی کامل خیال و تفکر و جهان بینی خویش را با کلاماتی زیبا در قالب شعر سروده است. در این ستیزنا برابر آنچه را با تمام وجود حس کرده ام و آنچه را که درک و فهم ناقص خودم اجازه می داد با قلمی قاصرو با اندیشه های خام بیان خواهم کرد. بیا شد که عشق و علاقه ما را در ترازوی عقل نسنجید و دیدگان عقل خویش را با اشک بخشش و کرامت ترک کنید. آنچه را که انتخاب کرده ایم از بخشهای خیلی ظریف و زیبای شعرهای ترکی استاد است که در فهم آن چشم حقیقت بین هم به تنهایی فراراهی ندارد و آن بررسی اوصاف دو منظومه به یادماندنی استاد است بنامهای "حیدر با بایه سلام" و "سهندیه" که هر دو قله های بس عظیم است در پهنه ادبیات. شاید اکثریت کسانی که با شعرهای استاد آشنائی دارند شعر حیدر با بایه

را شاهکار او بدانند و این نظری است دقیق و صحیح ولی آنچه در اندیشه
 پرمی کشد عظمت و زیبایی "سهندیه" است که در عالم اندیشه و خیال و وهم
 مشکل بگنجد و برای همین است که در یک ترازو و با یک ملاک خاص ارزش-
 یابی کردن این دو منظومه به حق قابل قبول نباشد چرا که این دو منظومه
 نه در برابر هم که در طول هم قرار گرفته‌اند.

خیال و اندیشهء شاعر هیچ وقت در یک مسیر خاص و خط واحد این دو را
 خلق نکرده است بلکه با اندیشه‌ای متفاوت و در مسیر جداگانه‌ها ما با همان
 زیبایی و شیوایی چهره‌ای متفاوت به تصویر کشیده شده است.

شاعر در زمانی جداگانه و در هوایی خاص حال به واقعیت‌های مختلفی
 نظاره می‌کند و هر کدام را نقش‌آزلی می‌بخشد چون دو عروس زیبایی که یکی
 نیستند.

استاد هر دو منظومه را با آهنگی شدید ولی با نگرشی متفاوت آغاز کرده
 است.

حیدر با ایلدیریملار شاخاندا	شاه داغیم، چال پا پاغیم، ائل دایا -
سئلر سولارشا ققیلدییوب آخاندا	غیم شانلی سهندیم، باشی طوفانلی
قیزلارا وناصف باغلیوب باخاندا	سهندیم
سلام اولسون شوکتوزه ائلوزه	باشدا حیدر با با تک قارلا، قیروولا
منیم ده بیر آدیم گل سین دیلوزه	قاریشیمان

صون ایپک تئغلی بولودلارلا افقده
 ساریشیمان، ساواشارکن باریشیبسان
 طبیعت در هر دو منظومه سنگ‌زیرین آسیای خیال انگیز ذهن شاعر
 است. ولی در حیدر با با از بهار طبیعت سخن می‌راند و در سهندیه از زمستان
 طبیعت.

هر دو گوئی در یک لحظه چون پژواک ریزش کوهها به صدا در می‌آیند و
 چون آدرخش در افق‌های صلح محبت پرمی گشند.

در حیدر با با شوق و اشتیاق برگشت مسافر غریب تداعی می‌شود اما
 در سهندیه گوئی در پایان راه با تلفیق گذشته و آینده چهره‌ای اسطو-
 زه‌ای از طلوع و غروب خورشید "صبر و استقامت" به تصویر می‌گشد.

با اولین حلقه این دو منظومه کاملاً آشکارا است که درک و اندیشه شاعر
 چقدر عمیق است. استاد با بینائی و با خیال ظریف خویش واقعیت‌های ملموس
 را با درکی عمیق و با تفکری منطقی بصورتی سمبلیک به معرض تماشا می‌گذارد.

با این مقدمه می توان گفت حیدربابا و سهندیه در یک تابلو جمع شدنی نیست و هر یک تا بلوئی زیباست از نقاش افسونگر که به یکدیگر مرجح نیستند. گرچه موضوع که کاملاً متفاوت هستند ولی شیوایی، زیبایی و معنای عمیق برترین شعر افزوده و آنها را در مرتبه واحدی قرار داده است.

اشتراک و افتراق

در هر دو منظومه الهام از طبیعت است از طبیعتی که با چهره گوناگون-نی، رنگهای مختلفی را تعلق می پذیرد و آئینه و ش زشتی ها و زیبائی هاست. تصاویری از تابلو عبرت است.

شاعر نظاره به طبیعت می کند و خوشی و خرمی را در حیدربابا و وقار و عظمت و اوج شکیبائی را در سهندیه به تصویر می کشد با اینکه در هر دو منظومه به یک حد تقریباً سرور و نشاط انگیز و ناله های غم انگیز به گوش می رسد. اما در سهندیه میباید به آئینده و شکیبائی در تندیس خطرات و آئینده با افقهای درخشان و گذشته های تاریکی تداعی می شود. در صورتیکه در حیدربابا حسرت از گذشته زنگ کاروان خیال را به صدا در می آورد و از زندگی پوچ و بی

مفهوم انسان امروزی ناله سر میدهد

- حیدربابا گوپلر بوتون دومانندی

- حیدربابا آغا جلازون او جالیدی

اما حثیف جا وانلارون قوجالیدی

حیدربابا گول غنچه سی خندانندی

اما حثیف اوره ک غذا سی قانندی

زندگانلیق بیر قارانلیق زندانندی .

- گویدن الهام آلالی سری سماواته دئیهرسن،

قوی یاغیش یاغسادا یاغسین

سئل اولوب آخسا دا آخسین

یانلاریندا دره لر وار و....

آداش اولدوقدا سن اونلا داها آرتیق او حالیرسان

او جلالته دماوند داغیندان باج آلیرسان

در حیدربابا از آنچه ماندنی است با تشبیه های ساده و عمیق سخن

می گوید و حقیقت را تا ابدیت رنگ ازلی می کشد .

هیدر با با دنیا یا لان دنیا دی سلیمان ندان نوجدان قالان دنیا دی
 هرکیمسه په هر نه و غریب آلیبدی افلاطون دان بیرقوری آد قالیبدی
 استاد در بیان شعرش مخاطبان را در مد نظر قرار داده و هرگز نمی
 توان گفت در خلوت خیال خویش بوده است چرا که آنچه را گفته تعهدی است
 در قبال مسئولیت و نشان راهی است بسوی هدف و قصه قربانگاهی است
 که قربانی جز خود و مخاطبش کسی دیگر نیست
 حیدر با با گویلر بوئون دومانندی
 گونلریمیز بیر - بیریندن یا مانندی
 بیر - بیروزدن آیریلما یون آمانندی
 یا خشیلیغی المیزدن آلیبلار
 یا خشی بیزی یا مان گونه سالوبلار

آما حیدر با با دا بیلدی کی بیز تک های دا غلار
 با غلانیب قول - قولا زنجیره ، بولودلار اودیر آغلار
 نه بیلیم بلکه طبیعت اعوزی نامرده گون آغلار
 اگری یوللاری آچارکن دوز اولان قوللاری با غلار
 صاف اولان سینه نی دا غلار .

سهندیه شاهراه عروج به قله عظمت انسانیت و حیدر با با دریای ساکت
 و خموش تفکر و محبت و عشق است . در سهندیه شاعر از مسائلی سخن می گوید که
 این جهانی است ولی در حیدر با با شاعر از قدرت ماورائی حاکم داد می کشد .
 در سهندیه شاعر واقف بینانه تبیین می کند و راه حل علمی عملی طرح
 می کند که در چهار چوب قوانین دست ساز انسان پیچ می خورد ولی در حیدر
 با با شاعر از اسطوره های طبیعت قدرت اهورائی می جوید و قضا و قدر منطبق
 حاکم بر شعر است . در حیدر با با از سرنوشت ازلی انسان ما چرا ادامه می
 یابد . در سهندیه شاعر آرزوهای خویش را به مدروز می آراید و آرا داده انسا -
 نی را محرک اصلی حرکت و انقلاب می داند . ولی در حیدر با با گردش ایام
 و چرخ روزگار با جبر زمان همگام می شود و شاعر شکایت و آرزوی خویش را
 از آنها می طلبد .

بیر صوروشون بو قارقینمیش فلکدن
 نه ایسته بیر سو قوردوقی کلکدن
 دنیا قزوو - قدهر اولوم - ایتیمدی

قره گونون سرنوشتین یا زدی ریب

حیدر با با مره اوغوللار دوغکینان
نامردلرین بورونلارین اووگینان و....

اودا ظالم قوپاران قارلا کولکله دوروشاندیر
قودوزا ظالمه قارشی سینه گزمیش ووروشاندیر
اثلیمی - آرخامی گوردیکده ظالیم اووچو قیسیلدی
سئل کیمی ظلمی با سیلدی زینه آرخ اولدی کسیلدی
گول گوزوندن یا شی سیلدی . و....

درحیدر با با آنچه مطرح است تاریخ زندگی و آغاز و انجام افسانه‌های
به نام زندگی که با نمودی افسانه‌ای به تصویر کشیده شده است. درحیدر با با
شاعر زندگی خویش را در سیر و مراحل مختلف از کودکی تا پیری را در آینه
می نگرد و آنچه را که شنیده با آنچه را که می بیند بیان می کند و خود محور
موضوع و جامعه جزئی و وابسته تلقی می گردد. و محور بودن زندگی خویش با
تاثیر زمان رقم می خورد ولی سهندیه نشأت گرفته از خیال زندگی فردی
خویش بعنوان جزئی کوچک از مجموعه دیگر که در وی مشترک دارند و...
استاد در هر دو منظومه از جهان بینی قاطع و واحد خویش دفاع می کند
و خود را مورد خطاب می کند وی در این سیرا نلی الله بسوی خدا فی بینش
متفاوت و عملکردی جداگانه بر می گزیند.
درحیدر با با استاد از مسیح مصلوب ترانه می سراید و در سهندیه از عدالت
موسی نوید می دهد.

درحیدر با با استاد از مسیح مصلوب همسانی می جوید و بردار بودن
خویش را تداعی می کند ولی در سهندیه از مصلوب مسیح و از خویش دوری می
جوید و فراموش می کند و سرود جاویدان عدالت موسی را سر می دهد.
من سنون تک داغا سالدیم نفسی سن ده قیتر گویلره سال بو سسی
با یقوشوندا دارا ولما سین قفسی
بوردا بیز شیرداردا قالیبما فیریر مرو تسیز انسا نلاری چا غیریر

آما مندن ساری سن آرخا پین اول
شانلی سهندیم دهلی جغیرا نلی سهندیم
من داها عرش علا گولگه سی تک باشدا تاجیم وار

الده موسی کیمی فرعونه غنیم بیر آغاجیم وار
 درهر دو منظومه شاعر با وسوسه آشنا بیان ندا سر می دهد...
 در سهندیه با سهندیه گفته استاد شاعر آزاده و در حیدر با با از
 چشمه احساس مادر زمزم آب حیات را نوش می کند. در یک حمله می نوان
 گفت سهندیه طلوع خیال انگیز و حیدر با با غروب حسرت زار را توصیف میکند.
 آنچه را شاعر در این دو منظومه بیان کرده است درک کردنی است، لمس
 کردنی، و با تمام وجود احساس کردنی است اما گفتنی و نشان دادنی نیست
 آنچه را شهریار گفته فکر تا میرو و در هما هنگی امواج صداها در قصه های
 نواخته است و گوئی امواج (مداها) در دریای شورا انگیز با صخره های غم
 انگیز مداوم برخورد دارد. آنچه را که این دو گفته اند چهره طبیعت آذربایجان
 یجان به تصویر خود گنجانده است.

وقتی به حیدر با با و سهندیه گوش میدهم همانقدر از دنیای سراسر بچی
 به دنیای روما نتیک سراسر امیدوارم و عشق قدم می گذارم که به سمفونی شور
 ایرو و گوش میدهم و همان سان مات و مبهوت می شوم که در طبیعت آذربایجان
 قدم بزنم... در تماشای غروب خورشید بردا مننه سیلان....

بعنوان آخرین مطلب باید گفت استاد شهریار با خلوص دینی و با اعتقاد
 به توحید دفتر جهان بینی خویش را می بندد و عقل خویش را در وادی تقلید
 از تشیع علوی و تسنن محمدی چراغ راه قرار میدهد.

من علی او غلویام آزاده لرین مردی مرادی حقه ایمانه منادی
 در صورتیکه در سرای خیال او توتمی دیگر است که با یاد در طبیعت جست
 آری توتم خیال شهریار حلوه ای از عظمت و استقامت و کوه نمودی بس
 شگفت انگیز از طبیعت است که حتی رسولان خدا را نیز شیفته خود ساخته است و
 آنگونه است که موسی می خواهد چهره خدا را در تور ببیند و محمد (ص) با
 خدای خویش در حرا راز و نیاز می کند.

شهریارا بی تو گویر زندگی غبار حسرت بر چهره می ساید
 بی تو نقاش ازل بر لوح وجود نقش چرکین زد
 تو پاسدار حریم خلوت دل بودی.

نوای جان بخش تو در رمز و رازهای سهندیه ات بردل های زخم خورده از
 کنایه دوست و دشمن در غربت و قربت مرهم گذاشت. و حال زندگی همچون
 لحظه های آخرین از حیات گره خورده در مرگ سائیده می شود و زنگهای کاروان
 بر روی خط کوچ بر مسافر درمانده از قافله درد انگیز است بی تو، صدا،
 صدای سکوت است.

✽ ورود استاد شهریار به بهشت شاعران تبریز ✽

رخت بست از کوی یاران سوی جانان شهریار
دوستان را دیده اشک آلود شد دل داغدار
عمر پرباری ره شعر و ادب پیمود وی
واپسین دم بوسه زد بردامن پروردگار
ماه بزم افروز شد در ابر ظلمت ناپدید
مجفل یاران شد از فضل و ادب تاریک و تار
غارفی وارسته چون وی کم بیاد آرد زمان
شاعر شوریده‌ای چون وی تبیند روزگار
از ملائک بود اندر کسوت ناسونیان
بارالها پرتو رحمت دریغ از وی مدار
می رسد از چارسو بانگ درای اشتران
شهر تبریز است و مهد شاعران نامدار
کاروان باشکوهی می رسد از باخت
با نوای نای و بربط چون سرود آبشار
قافله سالار مولانا جلال الدین بود
صوفیان هو حق زنان اندر قفایش رهسپار
مطربان رقصند با چنگ و چغور لولیان
ماقیان پویند ره پیمانہ بر کف میگسار
شمس تبریزی بر استقبال مولانا رود
آفتاب از شرق خیزد ماه را گیرد کنار
کاروان دیگری آید ز سوی خاوران
قافله سالار آن فردوسی والاتبار
چارصد مرد سخن از غزوه همراه آورد
هویک اندر شعر و عرفان شهره دهر و دیار
پیشتر از قافله خیام از ره می رسد
رودکی اندر یمین و فرخی اندر یسار
ناصر خسرو و جامی بلخی و پیر خجند
هزیک اندر هودجی مخصوص بز اشتر سوار

از بهشت شاعران فارابی و قطران روند
پیش از این همایون موکب پر افتخار
از جنوب آید دوسد گوینده شیرین سخن
طوطیان شکر افشان قمریان شهید بار
قافله سالارشان سعدی و حافظ باهمند
این دو استاد غزل فرزانه حکمت شعار
گل بریزد از گلستان در مسیر کاروان
برگ ریزان عزان زین گل نماید نوبهار
هاتف و خواجوی کرمانی جمال الدین کلیم
درکنار کاروان تازند اسپراهوار
بهر استقبالشان پروین و خاقانی همام
همچو مرغان بهشتی پرکشند از شاخسار
در بهشت شاعران بین طرفه غوغایی بیا
از نوای رود و بربط وز صدای عود و تار
شیخ عطار عطر ساید عود بر آتش نهد
عود با اسپند سوزد دود خیزد باشرار
بهر دفع بد نظر خواند سنایی زیر لب
لافتی الا علی لا سیف الا ذوالفقار
در چنین بزم مجلل جمله فرزندگان
بادلی پر شوق در حال و هوای انتظار
ناگهان آید سروش از عالم گروبیان
اینکاز ره می رسد پیر سخنور شهریار
مولوی و سعدی و حافظ در آغوش کشند
هریک از یاران نماید زیرپایش گل نثار
جاودانی نام وی در زمره گویندگان
زنده خواهد ماند با بیات نغز و آبدار
از (نجات) این چاه دلداری دهد بر بستگان
جملگی را خواهم از حق تندوست و بودبار

اوستاد شهربارین اولومونون ایل دؤنومو

حیدربابا سنین اوزون آغ اولسون
دؤرد بیر پانین بولاغ اولسون باغ اولسون
(شهرباردان) صورا باشین ساغ اولسون

دونیا قزو قدر اولوم ایتیمدی
دونیا بویو اوغولسوزدو یشیمدی

بیر گون اونلا سنین باشین اوچالیدی
ذیروه لزین بولودلاردان باج آلتیدی
حشکنا با اولدوزلاردان تاج آلتیدی

هر اوغول کی آتا باشین اوچالدار
او اولنده آناسینی قوچالدار

بیر ایل اولور باشا قارا سالیبسان
بیلدیریرمان شهربارسیز قالیبسان
او - سنه - سن گویه نفس سالیبسان

گویدن یئره بیر ایلده هر نم کلیب
گونلوموزه غمه کلیب غم کلیب

هئج ایگیدین یوخ آنا تک یانانی
بو کلمه نی اودور کی یوخ دانانی
اوغول داغی تئز قوچالدار آنانی

کئجه - گوندوز اونا اورهک داغلیرسان
اورهک قانین بولاغلاردان آغلیرسان

اقلیمیزین تانیش سسی باتیبدی
سه تارینی یوخسا گوزدن آتیبدی
ادب گنجی توپراق ایچره یاتیبدی

تبریزین ده شاه چراغی مؤنوبدور
آغ گونلری ، قارا گونه دؤنوبدور

" ساوالانین " بختین دؤوران ییخیبدی
غم " سهندین " خیرتدگینی سیخیبدی

" عينالى " دا آل بوياقندان چيخبيدى

" قافقاز " داغى آغارديبىدى باشيني

" آراز " ائديب گوزدن آخار باشيني

گل تبريزه " شمس " قوروبدور ياسى

بو مجلسه گليب رومون موللاسى

" صابر "، " همام " اوره ك لرده غم ياسى

" قطران " گوزدن يئره مرجان اله پير

" صائب "، " هندي " قارداش دئيب مه له پير

بو تايدا چوخ شاهر يتيم اولوبدور

او تايدا دا " رستم " گول تك صولوبدور

" حثيران " خانيم ساچلاريني يولوبدور

" بختيارين " بوگون بختي قارادير

" راحيم " ين دا حتما قلبى يارادير

حيدر بايا ديري ساغلا يادينسى

اقل تانيدى سندن اونون آدينسى

" گونئي لى " ده داديب سوزون دادينسى

دئدى اكر اولماسادا اوزو — وار

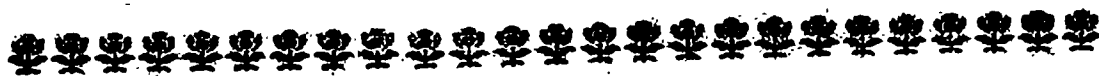
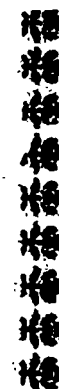
دونييا بويو شيرين — شيرين سوزو وار

توجه

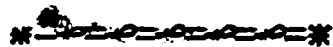

حرمتلى اوخوجولار و توركجه دبىا تيميزا علاقه سى اولانلار
سيز هر يئرده اولساز ائله يه بيلرسيز (۱۵۰ تومن) "بانگ صدرات
ايران شعبه ۶۴۲ وحيديه - حساب پس انداز، قرض الحسنه شماره
۶۲۹۰۷ بنام منظورى خامنه " پول توکوب و قبضين فتوکبى سين و
اوز دقيق آدرسيزى " وارليق " مجله سى نين آدرسينه (خيابان
ولي عصر - چهارراه اميراکرم - كوچه هاشمى فر (بيدى) پلاک ۱۷)
گونده ريب بيز جلد ۵۴۰ صفحه ليک و گالينگور جلدلى توركجه
تاريخى و مذهبى " حضرت محمد (ص) ين حياتى " كتابينى اسرع وقتده
سفارشى پست وسيله سى ايله آلاسيز .

﴿ شہریا ریم آیریلیب ﴾

قائلی یاش توک گوزلریم کی شہریا ریم آیریلیب
گلشنیم پوزقون قالیب مندن بہاریم آیریلیب
بولبولون وای نالہسی گلشنده قالخب ہریانا
گوللریم پژمرده اولوب گلعدا ریم آیریلیب
گلشن شعریم صولوب ہم باغبان الدن گتدیب
قافلہم با شسوز قالیب بیرتا جدا ریم آیریلیب
قالمیشام بو چولده تک حشیران وگریان نامید
آغلارام گویا منیم داریم نداریم آیریلیب
بنزہرم بیرطفلہ کی مہرین آنا اوندان کسیب
طاقتیم یوخدوردا ہی صبریم قراریم آیریلیب
گلشن شعرین گولی علم وادب پروانہ سی
آذرین شیرین دیلی بیرتک سواریم آیریلیب
بیرق شعریم یاتیب شمع ادب خاموش اولوب
بزمیمین یوخ جلوه سی تک جلوه داریم آیریلیب
آغلا ای حیدر با با افغانووی سال گویلرہ
قوی فلک بیلسمین منیم شاہ شکاریم آیریلیب
آغلا قوی آخسون گوزوندن بلکہ آیدین چشمہ لر
نیسگیلین دای قالماسین کی تهنہ یاریم آیریلیب
قویما سن قازبا شووا قالسین قازبا شون سہند
داغلی اؤرہک بوزباغلاماز بیزداغداریم آیریلیب
قلف داغی لوزان اولوب یئوردہ دایا نمور ترپہ نیر
بیرعلی اوغلی اؤلوب یئوردن نداریم آیریلیب
زہرہ نین قصرین سالان سوزدن الیندہ حربہ سی
گویلرہ جولان ائدن بیر شہسواریم آیریلیب
اللریم لوزان گوزیم گریان "رحیما" نامید
نخل اومیدیم یاتیب امیدواریم آیریلیب

﴿ شھريار يىن اولومونون ايل دۇنومونه ﴾

واي اقليم، ياندى ديليم، سولدى گولوم، گوز بولاغ اولسون
آخ واييم داغلارا دوشسون، بۇران اولسون، سازاغ اولسون
هله ليك خوشلوقا تاپشير، داها بيزدن ايزاغ اولسون
هر قلم ياسه باتيب آغلاماسا قوي چولاغ اولسون
سينه ميز گوزلي داغ اولسون، پيشه ميز آغلاماق اولسون
"شھريار" دان ساري "حيدر بابا" نين باشي ساغ اولسون
دۇرنالار واي خبرين وئوردى دماوند اياغي نندان
داغلي حيدر بابا حئيراندى داغيلميش تونفاغي نندان
صوورور باشينا يئل كوللري سونموش او جاغي نندان
اليري سئل كيمي گوز ياشيني داشلي بولاغي نندان
بئله ماتمده گرهك بير داغا داغلار داياغ اولسون
"شھريار" دان سورا "حيدر بابا" نين باشي ساغ اولسون
گوزلريندن قان آخير گولده ياشيل باشلي سونا نين
بويني چيگنننده قاليپ، گورنئجه جئهراني موغانين
الي قولتوقدا قاليپ ارگ كيمي توزلي قالاني نين
ايكي قات قالدى سهند، باشي آغاردى سا والاني نين
ياسلي تبوريز باشينا قاره بولودلار دواغ اولسون
شھريار دان سورا حيدر بابا نين باشي ساغ اولسون
آخ بولود قاره گئيپ، هاشيب آغلاشدى آليشدى
اقليمين گوز ياشيدى اورمو گولي، جوشدى قاريشدى
سا والاني له دماوند بو ماتمده باريشدى
اوخشويوب، آغلادى او توركجه، بو فارسى دانيشدى
وئرديلر قول - قولا، قويما ديلار اقللر اوزاغ اولسون
"شھريار" دان سورا "حيدر بابا" نين باشي ساغ اولسون
اگر حيدر بابا نين دا داماغي ياندى قوجالدى
آما داغلارين ايجينده هاميدان باشي اوجالدى
شھريار يىن قلمپندن آدى ديللندى گوج آلىدى
قوشمالاردان باشينا لعل جواهرلي تاج آلىدى
بئله اولاد اوزون هر ايكي دونياده. آخ اولسون

واقف و شمس و فضولی اونا پیشوازه گلیببدر
مولوی اوینا ماغا ، گنجهوی آوازه گلیببدر
بئله معلوم کی مولا سینا هرگون قوناغ اولسون
"شهریار" دان ساری "حیدربابا" نین باشی ساغ اولسون

=====

عظیمی - زنجان

=====

* حیدربابایه تملیت *

سحر چاغی دان اولدوزو باتاندا * داغلار گونه قارشی قوجاق آچاندا
قرنفیل باغچا یا عطیر ساچاندا * ایواز گلیب چنلی بئله چاتاندا
حیدر بابا بالان یاتیب یوخلادی
درد اهلی نین اوره گینی اوخلادی
قره چمن گؤل - چینگی سارالادی * لاله لر چراغی سوندی سوزالادی
طلان کؤچدی یوردونی مارلارالادی * سوز یوردونون شاهلیق تختی بوشقالدی
اسدی خزان یئلی ، ائلرباغیندا
کونوللر اولاندی اوغلون داغیندا
حیدربابا هانی شانلی دایاغین؟ * نه قدر آغلار قوی آغلا سین بولاغون
او گوللرکی زینت وقره ر یاتاغون * یا هر یئرده گولدن وار سا سراغون
وتر یئلره گتیرمین لر بویانا
بلکه اوستاد قبری گولدن قالانا
اثرلری بیر اوجا مان ایراندی * هر دوواری اوجا بوی سا والاندی
کونول کعبه سی ده امن و اماندی * خرابات اهلینه دیر مغاندی
محبت اوتراقی ، عشق اوینا قیدی
دردلرین سونمیه ن اوجا قیدی
او یاشایار اوره کلرین ائوینده * آخار آدی بولاقلارین دلیینده
عروس فکرتین گولدور قلبینده * اولوم معنی وقرمز هنر یئرینده
آذری تاریخی اونلا بسلنوب
آغیر آدی هر دیاردا سسلنوب

=====

✧ کوچدی بو دونیادان شهریاریمیز ✧

بو قوجا دونیانی دولاشدی گشتدی ،
گونشی قوجماقا قول آچدی گشتدی ،
سحر اولدوزیدی داغ آشدی گشتدی ،

قالدی شهریارمیز سوز دیاریمیز

کوچدو بو دونیادان شهریاریمیز

قلبینه حیاتین آجی گؤینه یی ،
اگنینه آلودان بیر غم گؤینه یی ،
وقت سیزخان اولدی مین - بیر دیله یی ،

بو ایل اونسوز گلدی ایلک بهاریمیز

کوچدو بو دونیادان شهریاریمیز

گوزلری دوپ - دورو داغ چشمنی ایدی ،
نفسی اقله بیل گول نفسی ایدی ،
شرقین زیله قالخان شعر سسی ایدی ،

اونون دور بیر دنیا بهره - باریمیز

کوچدو بو دونیادان شهریاریمیز

سوزه حک ائلهدی اقلی - اوبانی ،
نچه بوی اوجالتدی حیدر - بابائی ،
ماتمی سیزلاتدی داغدا چوبانی ،

اگوده آغی - دقدی قوجا - قاریمیز

کوچدو بو دونیادان شهریاریمیز

تیریز توریا قیلک اوستونو اورتوش ،
شاعربین دودی ده ستحولی دردمیش ،
مزار داشلاریندا بنفشه بیتمیش

دؤنموشدور چیچک غم - غباریمیز

کوچدو بو دونیادان شهریاریمیز

او گوللر قلبی نین گوزو دور اونون
دئییه بیلمه دیگی سوزودور اونون
شئه لی بنفشه لز گوزودور اونون

کویرهک دیر آغلامیش اختیاریمیز
 کۆچدو بو دونیادان شهریاریمیز
 های گلدی ، ائشیتدیک ، قاچا بیلمه‌دیک
 باغلی سرحدلری آچا بیلمه‌دیک
 خیال قوش اولسادا اوچا بیلمه‌دیک
 بو دورمی دار گونده اعتباریمیز
 کۆچدو بو دونیادان شهریاریمیز
 قلبی سوسامادی اوجوز شهرته
 اؤزو بیر شهرت دی ابدیتسه
 بیر پیغمبر اولدو شعره ، صنعتسه
 بو دنیا دوردوقجا افتخاریمیز
 کۆچدو بو دونیادان شهریاریمیز
 ==

بیت‌الله جعفری - اورمیه

=====

* شهریارا اتحاف *

چمنده هر گول ای دل لاله مثللی داغدار اولماز
 آچار سای سیز ولی هر غنچه نرگس تک خمار اولماز
 بیزیم گورکملی آذربایجاندا چوخ بویوک شاعر
 وار، امما هئچ بیری حیدربابالی شهریار اولماز
 (شهریاریم)

ایلقاریم ، ائل تباریم ، شهریاریم ، شعری شعاریم
 گووه نیر شانیوه جئیرانلی دیاریم
 قوجا مان قانلی دیاریم
 دولی وولکانلی دیاریم

اوروجعلی دوزنانی
=====

(حیدربا بانین دیلیندن شهریارین اولومون
دایر)

* شهریاریم اولوبدی *

باشی اوجا شانلی اقلین اوجاغی
آنا یوردی آذربایجان قوجاغی
نه فرق اقله اورتاسی یا بوجاغی
من بیر داغام حیدربا با آدیم دیر
عرشه قالخان بیرجه هارای دادیم دیر
دیتدیرمه یین قان اوره گیم دولوبدور
سوسوز قالیب باغچالاریم صولوبدور
شاعر اوغلو شهریاریم اولوبدور
اوغول دقیب، یاسین توتوب آغلارام
ایللر بوی اوره کلری داغلارام
بیر اوجارکن بو چیرپینان بئل ایلن
آغلاشارکن شهریاریم ائل ایلن
شعر سؤیله ردی شیرین - شیرین دیل ایلن

سؤزلریندن جان آلیبدی دیلیمیز
آنا دیلی سئوگیلی تک گولیمیز

=====

* شهریار خاطره سی *

قوشلار قارا گئییب، آغاجلار آغلیر
اولدوز آخیر، گون با تمامیش آغلیر
قیرآتی چایدیردیم، هر یوردی گزدیم
گوردوم اقلر بوتون اوره کدن آغلیر
بولوت اولدوم شاه داغینا داریش دیم
گؤیدن الهام آلدیم، داغا قاریش دیم
شهریاری گوردوم، اونا ساریش دیم
او سؤیله دی، من ماتمه قاریش دیم

پاییزده اولموشم یارپاقلار آغلار
بولبول آغلار، چمن آغلار، گول آغلار
شهریارین ماتمینه، غمیینه
سماوات یاس توتار، ملک لر آغلار.

سیدخلیل ریاضی (آخار)

=====

گونده رن حبيب ادريسى - تورکيه . ارضروم - ۱۹۸۹/۵/۲۴

✽ گئتدی شهریاریم گئتدی ... ✽

گئتدی شهریاریم گئتدی	وصال کونو حسرتیلله
گئتدی شهریاریم گئتدی	گوزونده یاش گیله - گیله
بو یوخلوغون عذابی چوخ	مکتوب یازدیم جوابی یوخ
گئتدی شهریاریم گئتدی	گوزدو هجرانا تابی یوخ
بیر آرزونون یاراسیدی	بیر اوره کین قاراسیدی
گئتدی شهریاریم گئتدی	آخی عمرون هاراسیدی
هانی، شهریارین هانی؟	حیدربابا گور دونیانسی
گئتدی شهریاریم گئتدی	سینه ده کی گلستانسی
سئودگی گوللر آغلادی	شاعره ائلر آغلادی
گئتدی شهریاریم گئتدی	دوغما ساحلر آغلادی
قلمیمده سوز آغلادی	اوره گیمده کوز آغلادی
گئتدی شهریاریم گئتدی	منیم کونلوم یوز آغلادی
ما تمینه کله ممدیم	ساغلیغیندا گوره نمه دیم
گئتدی شهریاریم گئتدی	مزارینسی بیلنمه دیم
الیریندن ورق دوشدو	الهامیندن اوزاق دوشدو
گئتدی شهریاریم گئتدی	بورناغا بیر چیراغ دوشدو
گوز یاشین دونسون سیلابا	حیدربابا - حیدر بابا
گئتدی شهریاریم گئتدی	گئتدی قایتماز بیر داها

✧ اوستا د شهریارین اؤلومونه ✧

نیسان یاغیشیندان بیز پای آلماسااخ
آغاچ تک سا زاخلار قورودار بیـــــــزی
قوجا بابالاری یادا سالماسااخ
گلهجک نولهز اونودار بیـــــــزی

ای گوزهل وطنیم آذربایجانیم
اولدوز تک سینهنده باتدی شهریار
ای شرف اولکهمسی ای شیرین جانیم
قوینوندا جان کیمی یاتدی شهریار

حقیقت عاشقی حقه چاتیـــــــبدی
ظلمت زندانیندان قورتاروب اوزون
غصه دن قورتولوب راحت یاتیـــــــبدی
یوموبدی بو فانی دنیادان گوزون

داغلارین دوشوتدن کهلیک لــــر سسین
آلیب سسلندیون گویله ســــالان
زمان قولاغیندا گوزهل نغمه ســــین
ترنم ائدهجک نئی لــــر هر زامان

داغلاندی اوره گیم باغلادی گوزمک
لاله لر حالیمما چولده آفــــلادی
شادلیق بوتاغیندان گره کال اوزمک
قلبییمی لاله تک غصه داغلادی

بو دنیا فانی دی ، بیر گذرگاهدی
هرگلن ، بخش اون گون سوزالیم گئــــدهر
عومور کروانییدی بیر دوشــــرگاهدی
بیر گئجه اگله نیب یول سالیب گئــــدهر

بویوک انسانلاری اویــــدورا بیلمــــز
بزه نسه بو دنیا بیر گوزهل کیمی
حقیقت عاشیقی دیریدی اؤلــــمــــز
ازیلسه پاییزدا بیر خزل کیمی

آذرى ائلى نين او كسگين دىلى
سازين تىلى اولوب سازدا دىلله نىر
ادب گلشنى نين شيدا بولبىلى
غنچه چيرتداياندا يازدا دىلله نىر

بوستانلار گول آچسا هر باهار چاغى
سحر كولهگى نين خوش نغمه سىله
سینهلر اولاجاق شادلىق اويناغى
قوجا شهر يارين زنگين سىله

اوشاقلار دىل آچسا كورپه زامانى
دئيهك ساغ اولسون حيدر با ميمىز
آذرى ائلى نين غيرتلى قانى
شهر يار سوزويلن جوشا جاق يالنىز

لاله لر داغ دوزى بزه ين زامان
ايلديرىم سله نيب شمشك شاخا جاق
ابدى قالا جاق ياسلى ساوالان
بو غمده گوزوندىن سئلر آخا جاق

سؤيله يين سهنده هاراي آي هاراي
قورتولوب زنداندا ن شير اوغلون سنين
زندانى اولموشدى بو فانى ساراي
سیندیریب قفسی پیر اوغلون سنین

سؤيله يين خوش كئاب اهلى ننه گلين
شيوه ننه نقى كيمى ائيله يين فغان
آغلا سىن بو غمده هامى قيز گلين
وفالى يادگار گئتدى دونيادان

شرفلى انسانين سوزو نور كيمى
جهلین ظلمتى نین باغرىنى يارار
نورا زوال يوخدى بيليرى هامى
نور ضعيف اولسادا يئنه ايشارار

اغل سفوه ن اقلي ننه شرف پايلى ان
اؤلمسده ديريدى اولمه ييب آنجاق
گون چيخان گون باتان شرف هايلى ان
قوجا شهر يارى يادا ساالا جاق

شهریار دیریدی اولمه ییب هله
 اوره ک ل ر باغیندا یئری وار اونون
 گئدیبدی غصه دن بلکه دینجله
 اولموشدی دونیادا یئری دار اونون

=====*

بیر ایرانلی ایله اوله نن تورک شاعره سی : یاسمین معرفت دن :

✧ گون سیزلانیر شهریارا ✧

روزگار بقلی نه دولاندی	*	فزرتا دیبدن دولاندی
آی یاندی اولدوزلار یاندی	*	چون شهریار اولدی بوگون
سولدی تیریزین گول لری	*	قویدی تارلارین قفل لری
یازماز اول یاخشی ال لری	*	جان شهریار اولدی بوگون
اوره ک قیرخ گوزلی بیر بولاک ^۲	*	بولوتلار ذیروه ده ^۳ بولاک ^۴
قوشلار توکویور توک ته مک	*	خان شهریار اولدی بوگون
دیش لری گول دسته سی	*	گونلی هپ ^۵ وطن خسته سی ^۶
تورک شعری نین اوستاسی	*	دوست شهریار اولدی بوگون
کارا ^۷ خبر کارا گلیزر	*	توپوک وورا وورا گلیزر
جان آلیجی هارا گلیزر؟	*	مین شهریار اولدی بوگون
دونیا اوستونه گوگ چوکسون	*	گوزهل لر گوز یاشی توکسون
لاله لر هپ بو یون بوکسون	*	تان ^۸ شهریار اولدی بوگون
نه عصا قالدی نه عبا	*	بیر شار ^۹ چوکدی قالدی اوبا ^{۱۰}
اوره گیمیز حیدر بابا	*	چون شهریار اولدی بوگون
دالاش ^{۱۱} دوشدی دوشدی آری	*	گون سیزلانیر زاری زاری
شاعرلرین شهریار	*	وای شهریار اولدی بوگون
لیمان ^{۱۲} دان آیریلدی گئمی	*	بیر رؤیادیر وصلت ^{۱۳} دمی
معرفتیم کیر قلمنی ^{۱۴}	*	جان شهریار اولدی بوگون

ایضا حلاز :

(۱) روزگار = یفل ، باد (۲) بولاک = بولاخ ، چشمه (۳) ذیروه = اوجالیق ،
 بلندی اوج (۴) بولاک = گردش (۵) هپ = همیشه ، تمام (۶) حاسته = بیمار ،
 خسته (۷) کارا = قارا ، سیاه (۸) تان = شفق (دان) (۹) شار = دیرک ، ستون
 چادر (۱۰) اوبا = چادر ، خیمه (۱۱) دالاش = غوغا ، دعوا (۱۲) لیمان = لنگر
 گاه ، اسکله ، (۱۳) وصلت = وصال (۱۴) کیر = قیر ، سیندیر (بشکن) .

بیزه گلن شعرلر *****

'مشگین شهر' دن احساسلی جوان شاعره "خانم فریبا ابراهیمی" دن، گیلئی دولو بیر اوزون مکتوب آلمیشیق . قادینلار عمومیتله، جوان قیزلار خصوصیله اینجه روحلو، کؤورک قلبلی اولورلار . اونلارین حقینده شعر دیلیلهدئسک :

عزیزیم، گولدن آغیر باشاق یونگول، دن آغیر
یار اینجه اورک اینجیک، سؤز دئمه گولدن آغیر

شاعره نین یازدیغینا گوره، بؤیوک اوستاد شهریارین بیرینجی ایل دؤنومو مناسبتیله، ایلک اؤنجه مشگین شهرین "اسلامی ارشاد اداره سی" نین مسؤل مقاملاری، اونا اوستادین خاطره مجلسینده اوخوماق اوچون مناسب شعر یازماغی تکلیف ائدیملر . او دا بومناسبتله بیر احساسلی شعر یازیر، لاکن صونرا، اونا دعوت کارتتی گلیمیر، و او، اوستادین معنوی جاذبه سی اثرینده اوزونو تبریزه یئتیریر، و شعرینی مسؤل مقاملارا، و مراسمین اجراچی-لارینا گؤسته ریر . شعرین مراسمه اوخوناسی اولدوغونا رأی وئریلدیگینه رغماً نه دن ایسه اوچ گونلوک بیر برنامهده اونون اوچون شعر اوخوماغا امکان وئریلمیر . نتیجه ده کؤورک قلبلی شاعره نین اوره گی صینیر، و بیر صونسوز اورک آجیسی ایله "کیچیک یئرلرده ده بؤیوک قلبلر تاپیلار" غنوا-تلی کدر دولو، حسرت دولو مکتوب یازیر، و اوستادی شهریارا دئییه بیلمه دیگی شعرلرینی، "وارلیق" یولیه اونون روحونا خطاب اولسون دئییه مجله ده درج ائدیلمه سینی رجا ائدیر . بیز، حرمتلی مسؤل مقاملارین نظر-دقتی نی مسئله یه جلب ائدرکن، اونون گوندردیگی شعر ی اوخوجولارین نظرینه یئتیریریک

قویروقلو اولدوز

سئویملی دلبرین اوغروندا جان وئرمک حلال اولسون
نگارسیز ائو ییخیلسین قوی، خزاندا جان باغی سولسون
گونش سالسین وزه قاره نقاب، زرین ساچین پولسون
کئچیب گونلر بو هجرانلا، گره ک گؤزلرده یاش دولسون
آلاگوز "خان چوبان" قویما کی "سارا" ن گئتدی سئلرله
باهار یئتدی، گلیب کئچدی، قارانقوشلار بوتون گلدی
سن ای کؤچموش گوزل دورنا، غمین مینلر کونول دلدی

فراقیندا نھال - صبریمیز گل، گۆرنه اینجلدی
 غم - هجرینده افغانیم بوتون آفاقه یوکسلدی
 سنی گۆزلر گۆزوم، بلکه گلرسن بیر ده یئلرله
 او کیمدیر سؤیله نیر مینلر محبت شعری عشقینده
 او کیمدیر خوار اولور عمان اونون دالغالی اشکینده
 محبت اینجی سی پارلار اونون سیل - سرشکینده
 بیزی خوار ایسته یین لر ده یانارلار نار - رشکینده
 قلم اهللی اونا آلقیش دئییر دولغون غزل لرله
 وفایمدانی بوش قالدی ، هانی سۆز مولکونه سلطان
 یئرینده "ساوالان" دیر، سانکی داییم پوسکورور وولقان
 دئییر اولمز صنعتکار " شیر الیندن تاج آلان شاعیر
 بیزه سلطان یئنه سنسن، همی ساغدان، همی صولدان"
 کورا وغلو، قوی نگار یله قایتسین چنلی بئلرله
 آخیب، گۆزدن ایتیپ قویروقلو بیر اولدوز سما میزدان .
 ائل ایچره مین کونولدور سیزلایان حسرتسرا میزدان
 بوتون عشق اهللی سنله ذوق آلا یورد - یووا میزدان
 "محبت جاده سی" سن سیز بوشالیدی آشنا میزدان
 "ثریا" آغلا ییر گؤیده ، اوزاق دوشموش او ائلرله
 او شاعر کی، محبتدن ووروب اؤد جانلارا اولمز
 اوکی سئودا یولون گئتمیش، بیلیر عشق آتشی سؤنمز
 کعچر ایلر، "غریب عاشیق"، "صنم" دن بیرجه آن دؤنمز
 ادب دریاسی اوستادیم کیمی اینجی داها گورمز
 غمینده سیزلاییر کونلوم، سازیندا اینجه تئلرله
 گۆز آچ، بیر گور نه طوفان ائیله ییبسن اوز فراقونلا
 او کوهنه باده دن نوش ائتمیشیک، مستیک شرابونلا
 بو داغلی قلبیمیز تسکین تاپار سئیر - مزارونلا
 کلیبدیر مجلسه " حافظ" غزل سؤیلر سیاقونلا
 دیل آچمیش هر طرفدن، سانکی، یولبول تازه کولرله

او گولشن کی، گونشله واردیر ایلقاری، داها سولماز
 دویونسه هر اورک خلقین یادیله، هئچ اونودولماز
 دوزولسه بیر ساپا مینلرله اولدوز، بیرجه آی اولماز
 آی اولدون، پارلادون ظلمتده، ای دونیاسی سارسیلماز
 باهار ائتمیش خیالون شن یاشار جوشغون کونوللرله .

خشگناب . "حیدربابادان بیریشنی سس" عنوانیله آدیغیمیز شعرین
 مؤلفی "ایلقار حیدربابا اوغلو" اوزونو "خشگناب بالاسی" آدلاندیرمیشدر .
 شعردن ایکی بند گتیررکن، زحمتکش ایلقارین توتدوغو یولدا، یعنی
 آتا-باباسینین آدینی دیری ساغلاماق اوغروندا اوغورلار دیله بیریک .

حیدربابا، منیم دوغما وطنیم
 افتخاریم، یا شیل باغیم، چمنیم
 گئدن چوخدور، آما یوخدور گلہ نیم
 گرہک هارای سالام، سنی سله نیم
 یعنی دن بیر "حیدربابا" بسله نیم
 منه دئییب بویوک آتام شهریار
 گرہک داییم او جا قالسین بودیار
 من ده گئتم، او غلوم اولسون یادگار
 حیدربابا آدی بلکه ایتمه سین
 گول-چیچک یئیرینه تیکان بیتمه سین

زنجان - سلطانیه . حرمتلی آقا سجاد احمدی (ساجد) دن اوستاد شهریارین
 حقینده یازدیغی شعرینی ده آلمیشیق . یئری گلدی کده درج ائده جه یک .
 تهران . علی آقا شرفی (شاهد) ین نئچه پارچا یازیلاری گلیب چاتیب دیر .
 ممنونیتیمیزی بیلدیره رک ، داها چوخ گوزل شعرلری مطالعه ائتمه لرینی
 توصیه ائدیریک . گلہ جکده اوندان داها دگرلی شعرلر گوزله بیریک .

تبریز . آقا محمد علی عباس زاده نین اوستاد شهریار حقینده شعریندن :
 عالم بیلیری شهریاریم دونیادا تک دی
 شعرو ادبین یوللارینی داغلارا چکدی
 داغلار اته گینده نه گوزل گوللری اکدی

اوستاد چیچهگی دردی ، ییغیب یئلره وئردی
 یئل ده گتیریب ، آیری دوشن ائلره وئردی

✽ شهریارین ایل دُونومی ✽

یول و قرین، یول و قرین گئدیرم بُوگون
عزیز شهریارین ایل دُونومونن
گئتمه سم اوره گیم تسلی تا پیماز
اونون ایل دُونومی عزیزدیر مننه

تکجه من دگیلم اونون عاشیقی ✽ اونون عاشیقلری فوج فوج دور
شهریار وطنین ایگییت اوغوییدی ✽ اونون ماتمیننه گئتمک بُوچ دور

نه قدهر بیز اونون خاطیره سینی ✽ گویلره یوگسلدک اوچالاندی قراق
یئری وار، یئری وار آی و طنداشلار ✽ شهریار عشقینه مین مجلس قوراق

شهریار اقل اوغلو، وطن اوغلویدی ✽ اودورکی، وطنین آتمادی گئتدی
وطنده، وطنه حسرت قالدی او ✽ حثیف آرزو سونا چاتمادی گئتدی

شرفله یاشادی، شرفله اولدی ✽ ثروته، دولته او آلدانمادی
اقلینن آغلادی، اقلینن گولدی ✽ اوزونی اقلیندن اوستون سانمادی

شهریار اوزو بیر ملت قئدی ✽ حیات باغیشلادی آنا دیلینه
سئویب، سئودیره جکئدی شهریاری ✽ کیمسه حرمت ائده، آنا دیلینه

شهریار قالدیردی آذربایجانین ✽ باشینی گویلره، آسمانلارا
"شاهین" سن چوخ اویمه شهریاریوی ✽ اشاره کافی دیر. سؤز قانانلارا

یاشار حیدر با اوغلی

✽ شهریار گلمیشدی ✽

نه چولقانیب دومان بیزیم داغلارا ✽ ائله بیل کی، بولوتلاریئر اوزونده
نه داشلانیب شبنم بیزیم باغلارا ✽ مرثیه دیر گول چیچکین گوزونده

باخ اوتایا حیدربا با قارانلیق * اوچ تپه سی ساری قایا بیلینمیر
باخ سولارا نییه اولدی بولانلیق * بس نییه به منیم قلبیم دلیشمیر

من سوکوتدا آغزی آچیق قالمیشام * حیدربا با لاپتوتولوب قووشور
بیرنچه وای اوز باشیما چالمیشام * قوجا مان داغ قارانلیقلا بوغوشور

اوندا گوردوم حیدربا با باغیریر * شهریاریم ، شهریاریم ، شهریار
ساکت اولجاق ای وای دئییر چاغیریر * شهریاریم ، شهریاریم ، شهریار

کوچه ای اقلین دیزی هارای چکیلدی * حیدربا با هانی بیزیم شهریار
بوتون آرغا بوتون بئللر بؤکولدی * شهریار سیز هاردا واردی بیردیار

بیردن دومان پاتلیارکن چکیلدی * شهریار دی آغ بیز آتی مینیبدی
گول چیچکلر سینه سینه تیکیلدی * اقل هارایین ائشیدیدی گلیدی

گوله-گوله بئله دئدی ائللره * من گئدیرم بیر ابدی دونیا یا
تاپیشیرون یئل آپاران گوللره * هر بیر زمان منی سال سینلار یادا

آغلامایین ، گولون منیم ائللریم * حیدربا با مندن قالمیش یادگار
هارا یلنار بوردا یئنه شعرلریم * آرامیزدا یوخدور بیزیم بیردیار

بیردن دوردوم من ده درین یو خودان * قاشدیم دامدان باغدیم حدر بلنایا
شهریاری گوره نمه دیم آغلادیم * حیدربا با ایله ائدیم گلایه

✽ یثنه کؤچدو دونیا میزدان بیر انسان ✽

استاد صباحی نین

وفاتی مناسبتیلله

خلقیمی زین قدرتلی و مقویملی یازیچیسی و بیویک ادبیاتشناسی استاد گنجعلی صباحی شهر یورآیی نین اون بئشینده ابدی اولراق خیاته گؤز یومدو. صباحی ۱۲۸۵ - نجی ایلده مرند یاخینلیغیندا "قانلی داغ" اتگینده یقرلشمیش "میاب" کندینده دونیا یه گؤزونو آچمیشدی. اونون آتاسی، بوتون زواللی ایرانلیلار کیمی بیر پارچا چوره ک تاپماق اوچون اوتایا "روسیه یه - شمالی آذربایجانا" یولا دوشموش و صباحی "اؤتن گونلریم آدلی" کتابیندا یازدیغینا گوره یئددی یاشیندا ایکن آتاسی ایله بیرلیکده شمالی آذربایجانا گئتمیشدیر. صباحی عمرونون تقریباً یاریسینی اوتایدا کچیریر، اورادا تحصیل آلیر، اورتا مکتبی گنجه شهرینده بیتیریب، دانشگاها وارد اولموش و ۱۹۳۲ - نجی ایلده باکی دا. دیل و ادبیات دانشکده سینی (فاکولته سینی) قورتارمیش، اورتا مکتب مدیری و استادی صفتیلله چالیشمیشدیر. او، "شخصیته ستایش" دورو-نون قارا و دؤزولمز گونلرینده، پالنیز بوتایلی - ایرانلی اولدوغونا گوره سکیز ایلدن آرتیق اوزو و عائله سیله زندانلاردا و سیبریسه سورگون لرینده چوخ دؤزولمز و جان سیخجی بیروضعیت کچیریر. یاز - دیغی "اؤتن گونلریم" آدلی، هله نشر اولونما میس کتابیندا، صباحی اؤز کدرلی حیاتینی و اورادا حکم سورن آغیر شرایطی آتاسی نین و اوغلونون الدن و قومه سینی دردلی و نیسگیلی بیروضورته تصویر ائدیر. صباحی ۱۳۲۴ - نجی ایلده وطنه قاپیداندان صورنا محمدرضا خانین قان پوسگورن یاراتدیغی بوغونتو و سیخینتی شرایطینده، ایللرایله "مهاجر" آدیله زیندانلاردا و سورگونلرده عومور کچیریر، آنجاق اونون محکم اراده سی هتج زامان سارسیلما ییر. او، بوتون بو چتینلیکلرین ایسش سیزلیک، احتیاج، آغیر و دؤزولمز معیشت شرایطی قارشیسیندا دایانیر و اؤز مقدس وظیفه سینی دوغما وطنینه ادا ائتمکده بیر آن بیله شهبه ائتمیر.

استاد صباحی نین مختلف ادبی، اجتماعی و ادبیاتشناسلیغادا یسر

اثرلری وارلیق ، گونش ، فروغ آزادی و باشقا آنادیلیمیزده چیخان نشریه لردن علاوه اوچ جلد کتاب شکلینده چاپ اولموشدورکی، بونلار عبارت دیرر: ۱- "حیات فاجعه لریندن حکایه لر"، "قارتال" و "شعریمیز زمانلا آددیملا پیر" تنقید و ادبیات شناسلیغادا پیر سچیلیمیش اثرلر، بو اوچ جلددن باشقا "اوتن گونلریم" آدلی کتابی کی، چاپا حاضیردیر.

استاد صباحی بوتون اثرلرینده شاه دؤورینده مظلوم انسانلارین ازیلیب ایاق آلتدا تاپدالانما سینی، ظالم لرین توره تدیگی حیات فاجعه لرینی، خلقیمیزین یاشادیغی محیطین آرزو و اومیدلرینی، غم و کدرلرینی بؤیوک بیر رسام کیمی قلمه آلیر و بونلاری بیرتابلو کیمی اوخوجولاریسن گؤزلری نین قاباغیندا جانلان دیریر. بوندان علاوه استاد صباحی یارا- تدیغی اثرلرینده دیلی خلقی لشدیریب اونون ایشلتدیگی دیل، دولغون رنگین چیلخا آنا دیلیمیزده اولان سؤزلردن یارا تدیغی حالدا دانشیق دیلینه داها یاخیندیر. اونون نثری فولکلور نثری ایله سمت لشیب بعضا ایسه بزا برلشمک حدینه چاتیر. استاد صباحی نین طرفیندن ایشله نیلن جمله لره نظر سالساق شبهه سیزا ایشله نیلن لغت لر و افاده اولونان سؤزلر بیزیم معاصر ادبی دیلیمیزین یوکسک سویه ده قدرت وانکشافینی آچیق آیدین گؤسته ریر و دیلیمیزین نه قدر قادر، قابل، یارارلی و آهنگدار پیردیل اولوب، بوتون شعرین، نثرین تام اینجه لیکلرینی قدرتلسه جانلان دیرما سینی تماشا یه قویور.

قدرتلی یازیچی میز استاد صباحی بدیعی تجسم قدرتینه مالک اولدو. - غو حالدا او، ادبیاتیمیزین بنزه رسیز گنجینه سی اولان فولکلور موز - دان آتالار سؤزلری و ضرب المثل لردن اوزیغیرینده مهارتله استفاده ائدیر. اونلارا استقامت و ثریر و اونلاری ایسته دیگی کیمی مخصوص یئرلرینده اگلشدیریر. او، یازدیغی و یارا تدیغی اثرلرده جانلی بیر حالدا بوضرب المثل لری و آتالار سؤزلرینی اوز خدمتینه آلیر.

مرحوم صباحی بیزیم بوگونکی معاصر دیلیمیزین گؤرکملی نماینده - لریندن ایدی، اونون ابدی اولاراق حیاته گؤزیومما سی، بیزیم اوچون خصوصیله رنگین و یوکسک سویه ده اولان ادبیاتیمیز و معاصر ادبی دیلیمیزا و چون بؤیوک بیر فاجعه دیر.

استاد صباحی یالنیز بیر قدرتلی یازیچی و بؤیوک بیر ادبیات شناس اولما ییب او، عینی حالدا تواضعکار بیر انسان قایغی کش بیر معلم،

مهربان بیرآتا، صداقتلی و صمیمی بیر دوست ایدی. اونون خاطره سسی
یالغیز دوستلاری نین تانیشلاری نین، قلمداشلاری نین قلبینده یوخ،
عینی زاماندا ادبیات سئوه، صنعت و هنر قیمت قویان خلقیمیزی
قلبینده ایدی اولاراق یا شییا جاقدیر.

بختیار نصرت

=====

* عصیان *

دان اولدوزی باتدی یئنه آلقان آراسیندا
سؤندی گونشین شمع شبتان آراسیندا
قوپدی یئنه چیسگینلی دومان قان سوتک آخدی
باتدی او یانارآی سحرین دان آراسیندا
سام یئلر اسرگن اققین چشمه لریندن
ایتدی شفقین قصری قیزیلقان آراسیندا
بیر آن بوغازی داردا قالان بولبولی گوردوم
قالمیشدی یازیق نعشی گلستان آراسیندا
بولم نه یازیم؟ الده قلم سیزلاییب آغلار
حیران قالیب حسیم بئله عنوان آراسیندا
ایندی گدیر الدن اولی سا هرله "صباحی"
کونلوم نئجه قالسین بئله عصیان آراسیندا
قان آغلا کونول دورماکی، ائل مشعلی سؤندی
قالدی ادب اولدوزلاری طوفان آراسیندا
"نصرت" بو صباحی، ایدی بیر یازا بنزهر
اولمز ایدی یازگولی بوستان آراسیندا

اقلچی

=====

* صباحی *

قالارقی سان ابدیت کیمین وطن ده صباحی
اوتر فضیلتینی قمری لر چمنده صباحی
فلک گرهک سنی تقدیس ائدیپ، اونونده باش اگسین

گنجیبه عومرون اگر در دایلمن محنده صبا حی
 یارا تماغیندا، گوزهل تاتریلیق نمایشه قویدون
 هنر تکامل آلیب سن کیمین ارنده، صبا حی
 توشوبدو دیلله سن یازدیغین کنایه لی سوزلر
 نجه گزهر دولانار ایستی قان بدنده صبا حی
 گوزهل دیر هشتاد اوچ ایل عومرونون دهیرلی کتابی
 اورهک یانار آلیشار گونلرین اوتنده صبا حی
 سنین کیمی قوجا قارتال، سماده سفیره چیخاندا
 گورونمه ییب بئله بیر ارتقاء زغنده، صبا حی
 اگیلمه دین ساوالان تک باش اگمه دین یاد اؤنونده
 اگرچی تولکو صفتلری اشار لجنده، صبا حی
 سطیر - سطیر یازیلاردا، سالیبدی ریشه شعورون
 نجه یازاییسی دورا ره شهلی یاسمنده، صبا حی
 حیات فاجعه سیندن نه قصه لر کی یارا تدین
 هله عجیبه یفریشلر وار اهرمنده، صبا حی
 گره کدی شعریمیز آدیملارین زامانلا بیر آتسین
 دوغولمادان چورویبیر کوهنه سوز کفننده صبا حی
 فضیلت عالمی نین اعتلاسی، روحونه لایق
 چوخ آزدی آلیقیش اگر یاغسا مین گره نده صبا حی
 گره کدی عطرینه بوکسون اوشانلی فیکرو وقاری
 مارا قلا لاله ده، نسرینده، نسترنده، صبا حی
 قوی اقللر "اقلچی" سی شانینده، اویمه ینا زسا داینا زسین
 تاپیبندی معرفتی آیه - آیه سنده، صبا حی
 گونشلی محضرینه ذره تک گلیب ایشیق آلام
 اقلیم - اوبام سنی تجلیل اقدیبدی، منده صبا حی

﴿ هنر كهكشانى گونش سيز قالدی ﴾

طبیعت حکم و دور: حیات دفتـرین * قارا پنجه سیلن اولوم باغلیار
خزان باسقین اولوب باغا - گلشنه * بولبولون اوره یین، غملن داغلیار

.....

گونش، دان یغیرینی سؤکوب ساچمادا * ایتیرگوزا وتونندن، آخشام چاغیندا
حیات قایداسی دیرکلن گئده جنک * بیرگول قالما یا جاق وارلیق باغیندا

.....

قوشلوب "وورغونا" دئییرم من ده * "ازلدن یارانیب بئله کاینات"
ایلک بئشیک صون گونده چونورتا بوتما * "توشورالدىن اله وفاسیز حیات"

.....

گنجعلی صباحی، یومدو گوزلرین * هنر کهکشانى، گونش سيز قالدی
ادب گلشنیندن، یاز آیریلار کن * بوتون غونچالارین باغری سارالدى

.....

قایناییب چاغلادی، داشغین خزرتک * اوتن گونلریندن اوتدوقصه لر
حیات نیسگیلیندن، فاجعه سیندن * چارتلایان باغریندا، بیتدی غصه لر

.....

بارماق ساییشیندا، غومور باغیندا * بیرشمشاد یارپاغی خزله دوتدو
عاجیل حسابیلان قارا یئل اسدی * شعور عالمینده مین اولدوز سوندو

.....

یغری وار آغلا سین اللره قلم * دؤنده رسین انسانلار باغرینى قانا
هر جور آیریلیغا دؤزمک اولسا دا * نهجه دؤزمک اولار بئله هجرانا؟

.....

وارلیق هنره قده رشیرین اولسادا * آیریلیق آجی سین بیتیره بیلمز
درمان، ایتیره سده جسمین آغری سین * کونول آغری سینى ایتیره بیلمز

.....

قوجا مان بیر قازتال اوچدو دونیادان * ایزی قالما سادا، سوزلری قالدی
اوچوش هوسیلن، سوردو غومرونو * آنجاق ذیروهلرده گوزلری قالدی

.....

دئییرم ای آتا بیزیم دیاردا * شعریمیز زامانلا آد دیملایا جاق
نامردلر اوتوننده دورماق الهامین * قهرمان اعلیمیز سندن آلاجاق

=====

آذربایجانین آدلیم و قوجا مان یازیچیسی
کنجلی صباحی ابدیتده قوووشدو .

شهریور آیی نین اون آلتیسی جمعه گونو قرار اوزره اونون گورو-
شونه گفتمه لیدیک ، آخی بیرآی حدودوندا اوندان قاباق اونو ائوینده
ملاقات ائدنده خسته لیکله ال به پاغا اولماقدا گورموشدوک او گون
تخت اوزهرینده اوزان دیغی حالدا تئز- تئز بیزدن معذرت ایسته ییردی
بؤیوک اوغلو " حیدر " پروانه کیمی آتاسی نین دؤوره سینده دولانیردی .
گاه قوناقلارا چای - شیرینی تعاریف ائدیر گاهدا آتاسی نین ایسته -
یینی یئرینه یفتیریردی ... نه دنسه سؤز اوستاد صباحی نین صون
زامانلاردا یازدیغی و هله چاپ اولما میش " اؤتن گونلریم " آدلی
رومانیندا گفتمدی . اوگونکو ملاقاتچیلارین دئمه لی ها میسی بورومانین
زیراکس اولونموشونو اوخوموشدولار . اونون احساسلی یئرلریندن سؤز
گئدنده مرحوم صباحی اوغلو حیدره اشاره ائده رک :
بو منیم یالنیز اوغلو یوخ ، بلکه یاما ن گونلریمده قارداشیم
اولوبدو . دئدی .

آنجا ق او ملاقاتدان بیر آی کچمه میش اونون ابدیتده قوشما سینی
یئنه ده اوغلو حیدرین سسی ایله ائشیتدیم . اوگون ده ائوینه زنگ
ا ئدیب حالینی سوروشما ق ایسته ییردیم . تلفونون گوشوسونو گؤتوره ن
حیدر صباحی اولدو . سوروشدوم : آقا حیدر ، آقا نئجه دیر . اوستادین حالی
یاختی سا اوزو ایله دانیشما ق ایستردیم ... آزجا سکوت دانیشیق آرا -
سینی گسدی ... نئجه ثانیه دن صونرا غملی سن له ... آقا غومرونوسیزه
وقردی !

- دوغرودان .

- بلی صاباح دا اوچودور ! تاسف له نهرک تسلیت دئییب ، گوشونویئرینه .
قویدوم ، درین فیکیره دال دیم . بیر ایلین عرضینده دؤرد ائدیب ادبیات
دونیا میزدان گؤچموشدو . شهریار ، پیرهاشمی ، سلیمان رستم ، صباحی داها
دوغروسو بو حادثه لر بیزیم ائلیمیزه بؤیوک بیر یاس دگیلدیرمی ؟
مرحوم صباحی ادبیات حیاتیندا اوزوندن دؤرد نثر اثری یادگار
قویموشدور کی اونون اوچو چاپ اولوب لاکن دؤردونجو و صونونجو

" اوتن گونلریم " آدیندا رومانی هله چاپ اولما میشدیر .

گنجعلی صباحی جنوبی آذربایجان یازیچیلاری نین آغ سا ققالسی اولموش و اونون نثری معاصر نثریمیزین ان گؤزه ل و دورو نثرلریندن ساییلیر، مخصوصا جنوبی آذربایجاندا و معاصر دؤورده ایلك بدیعی حکایه یازانلاریمیزدان دیر .

اینگی ایل قاباق اونون ۵۰ ایلیگی مناسبتیله ، یازدیغی کتابلار حاقیندا بئر قیسا مقاله یازمیشدیم کی بئری گلیمشکن اونو بورادا قید ائدیب مرحوم صباحی نین بؤیوک روحونا تعظیم ائدیپ و بوتسون ادبیات هوسکارلارینا باش ساغلیغی و ثریرم .

=====

آغ قوش

=====

* اولمز "صباحی" *

"صباحی" اولمه ییب گینه اویا خدییر * دگرلی انسانان اولوم اوزا خدییر
آدی دیلرده گولده ، بویا خدییر * منیمله اوهرگون گینه ایا خدییر

*

قیرخ ایلدن چوخدورا ونو تانیردیم * گئدیشین ، گلیشین ، ایشین سانیردیم
بؤیوک انسانلیغین یا خشی قانیردیم * عشقه ، محبتنه اوبیر دایا خدییر

*

دنیا دا هئج زامان او سارسیلمادی * آغیردگیرمانلاردا او دارتیلمادی
هوکولمه دی و نه پیرتیلمادی * داشدان تیکیلیمیش محکم قالا خدییر

*

عمرونون چوخون یازیب یاراتدی * داستانلا ، ناغیللا آدام اویا تدی
اویا خدییر گئجه لر ، هله لیک یاتدی * طوفانلی دریادا اوبیرما یا خدییر

*

اوبیرتوخوم دور یقنه جوجه ره ر * توریا خدان قالدیریمباشین گئویه ره ر
اونون قارشیسیندا هامی باش ایه ر * گوره رسن گینه ده یاشیل آغا خدییر

*

"گنجعلی" گنج دیر تورپاق آلتیندا * گؤزه ل بیرگولدور یاریاق آلتیندا
قالمیشا بیر عؤمور قارماخ آلتیندا * یوردوما بزه کدیر ، ایتمز یا را خدییر

=====

✽ با هارسیز چیچک ✽

ادب باغچاسیندا ماراقلی بیرگول ✽ خزاننا توش گلیب سارا الدی سولدیو
گئیدی یاس پالتارین اگنینه بولبول ✽ کدرلندی اورهک گوزیا شا دولدیو

.....

کۆچدو بودونیا دان اوستاد صباحی ✽ اونون هجران اودوقلبیمی یا خدی
چولقادی کونلومو کدرلردا هسی ✽ قلمین گوزیا شی کاغیذا آخدی

.....

کاغذ یاسا باتدی آغلادی قلم ✽ بیر بۆیوک یازچی کۆچدو دنیا دان
کئچدی سکسان یاشی اولمادی بیردم ✽ اقلدن آیری دوشه اویوکسک انسان

.....

اونو تماق آدینی ما حال دیرما حال ✽ نهجه کی وار حیات دیری دیر آدی
اوندا کی محبت اوندکی کامال ✽ گتیرمیش آلقیشا تانیشی یادی

.....

عدالت جارجی سی قهرمان قوجا ✽ بیر عؤموردو یوشوب حق سؤزو یازدی
آدی تاریخ بویو اوجا دیر اوجا ✽ ندنسه ظالمین کؤکونو قسازدی

.....

مقدس روحونا آند اول سنین ✽ اونو تماز اقل اوبا هئج زامان سنی
عشقینده جان قویدون دوغما وطنین ✽ وطن سنی شهوهر سن ده وطنی

.....

قهرمان یازچی آیریلماز اقلدن ✽ اولمه ییب گنجعلی دیری دیر دیری
آدی صباحی نین دوشرمی دیلدن ✽ کوتله لر قلبینده اوجا دیر یئری

.....

چوخ چتین بسله یه اوز قوجا غیندا ✽ بیرده گنجعلی تک گنجی روزگار
او بیر چیچک ایدی ادب باغیندا ✽ خزان دابوی آتیب گورمه دی با هار

.....

موغان قارا گئییب، آغلادی آراز ✽ قافلانتی، ساوالان بوروندو چنه
من یازدیم تسلیت شاعر سن ده یاز ✽ وئرهک باش ساغلیغی آنا وطنه

.....

شیرین حکایه لر، اولمز اثرلر ✽ گلن نسیلره قویدو یادگار
"آذر"ین اوره گین چولقاییر کدر ✽ دوشنده یادینا اوندکی وقار

باشى ساوالان قادالى، اورەيى خزر دالغالى، ايلك باھار نغسلى،
كۈنلو دالغالى سسلى، چاغداش جنوبى آذربايجان ادبىياتى نين گۈركملى
نمايتدەسى اوستاد گنجعلى صباحى نين اۆلومو مناسبتىلە :

آراز تىك كوگرەين، كورتىك چاغلايان
اىل سئوهر قلمين اورەگين اولدو
خالقىنا كدرسىز، غوبارسىز حىيات
سنىن آرزون اولدو، دىلگين اولدو

لالەلر سۇلاندا ، طوفانلار ايچىرە
جوشدون ، دالغالاندىن بىر عمان كىمى
پناھسىز گۈرەندە كۆرپە مارالى
اورەگين آلىشىدى بىر وولقان كىمى

ايوازين توشىندە دو مانا چنە
كور اوغلو اورەكلى قدرت دىلەدىن
هر وطن اوغلو نا ، وطن قىزىنا
ايگىدلىك دىلەدىن چرات دىلەدىن

صباحى تانىدى اوبادا ، اىلىدە
زىنگين وارلىغىنا اىلىم گووہنىدى
اودلو قلمىنىدن قوپان سۆزلەر
دوداغىم گووہنىدى ، دىلىم گووہنىدى

حىيات فاجەسى آدلى كىتابىن
اىلىن نىگلىتىدىن بىر نشانەدىر
اورەگىنىدن آخان علوى سۆزلىرىن
درىن دىر ، اينجەدىر ، داھيانەدىر

ساوالان قادالى اوجا باشىنى
چولغادى ، اوغورسوز ، غوبارلى ايللەر
عيبى يوخ سنىن تىك علوى انسانىن
قدرىنى بىلەجىك گلن نىسپلەر

كىم دئىر صباحى كۆچدو دونيادان
ابدى ياشايش قىمتىن اولدو
آنچاق سنى داغم دىرى ساخلايان
شرفىن ، زىمتىن ، ھمتىن اولدو

✽ مرحوم استاد صباحی نین خاطرہ سینہ ✽

" قانلی داغ " قیلینجین آلام الہ ✽ چیخارام سنینلہ ساواشا فلک
گوزہل انسانلارا قورموسان تلہ ✽ اوتان نہ ائدیرسن تماشا فلک

○○○○

قولون قورویاہدی سیندیران یئردہ ✽ نفسین یانایدی دوندوران یئردہ
باغریما اود ووروب یاندیران یئردہ ✽ ایلاهی گوزلرین قوماشا فلک

○○○

نہ تانری تانیرسان، نہ دیل قانیرسان ✽ نہ شرم وجیا وارنہ اوتانیرسان
هرکیمه یانا شیبها باشلانیرسان ✽ صونرا دردا ولورسان هاماشا فلک

○○○○

همتین آچا خدیر، هیبتین اوجا ! ✽ جوانلار الیندہ اولوبلار قوجا
ایشلرین هامیسی ناغیل، تاپماجا ✽ ائله بیرایش گورکی، یاراشا فلک

○○○○

گوزہل "صباحی" نی ائلیندن آلدین ✽ یانیخلی بولبولی گولوندن آلدین
تورکی دیل آناسین ائلیندن آلدین ✽ قویما دین ائل اونایاناشا فلک

○○○○○

کیم سنی یارادیب، کیم سنی قوروب ✽ قارانلیق بیرفکیرقارشیندا دوروب
زنجیری انسانلار قیچینا ووروب ✽ چگیرسن اوباشا، بوباشا فلک

○○○○

چتیندہ تانری نی سالارام یادا ✽ اوره کدن ایسته سم یغتیشر دادا
باسارام بابگلر یارادان اودا ✽ یاندیریب یاخارام آتاشا فلک

○○○○

آلام قانلی داغ قیلینجین الہ ✽ وورارام، کسهرم هرنه وار تلہ
بویولدا باشما هرندہ گلہ ✽ قویما رام ائلرہ ساتاشا فلک

○○○○

گوزون ساتاشاندا قیزیل گوللرہ ✽ الین دولاشاندا قارا تئللرہ
بدنظر باخاندا بیزیم ائللرہ ✽ ایلاهی، گوزلرین قوماشا فلک

=====

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

فلک قارتال اولوب آلدی الیعدن گوزومون نورونی قارتال یازانی
درگذشت استاد ارجمند مرحوم مغفور آقای گنجعلی صباحی را بسه
اساتید گرامی و خانوادهء محترم ایشان تسلیت عرض نموده بقای شما
عزیزان را از خدای متعال خواستارم .

علی اشرفی میاب . شاهد

۶۸/۷/۴

دوکتور هیئت جنابلارینا باش ساغلیغی

مرحوم گنجعلی صباحی نین اؤلوم خبری آنادیل ادبیا تیمیزی—
ییفوالاریندا داریخدیریجی غم کؤلگه سی سالارکن بیلیرم عزیز دوستو موذا
حئیف سیلانیب بونا گوره جنابیزا " وارلیق" ین حرمتلی یازیچیلاری برابر
عزیز اوخوجولارینا هابئله تانیش بیلش لرینه جان ساغلیغی دوزوم
آرزیلیرام دیلیمجه محترم عائله سینه بو یوروز معلم صباحی اولمویوب
سحر— آخشام گنجهلز یاریپا جان دوستلارینا شیرین — شیرین فایدالی
حکایه لر اوخویور یئوی او ره گیمیزده دیر .

اوسگو وارلیقچیلار طرفیندن حاجی رجائی

* گنچ گونلر — گندن گونلر *

یولدا شلاردان بیر سی سنین (گنجعلی صباحی نین) اؤلوم خبرین
و فردی — او ره گیم سیخیلدی ، آغلاماق توتدو منی ، هئدیم بیرزادیا زیم
آما نه یازیم ، نه یازما بیم ،
آخشام چاغی دیر ، قارا بولوتلار گوی اوزون آلیبلار ، ایستی کونول
بولان دیران بیر یئل اسیر . اوتور موشام ، گوزلریمین قاباغیندا . عکسین
گنچ گونلردن دانیشیر . سانکی دونن ایدی دئمیشدین هردن گلین گندین
بیرگون کلدیک — اوتور دوق ، سوز آچدیق یازی دان یازماقدان ، یازیچی
لیقدان نه یازماقدان — سوزلرین ایستی ، سؤیله دیکلرین درین ، دادلی
بیز گنج سن قوجا ، بیز قولاق اولدوق سن سوز . دینله دیک سؤیله دیکلرین
ساهرین — سهندون — او سینمیش سرین سو کوزه لردن — سؤیله دین ،
صونرا سوز آچدیق سحرین — اقلیمیزین دان اولدوزوندان ، قهرمان
قیزیندان ، من ماوی لر کتابین گوسته ردیم ، سن دستگاها قویدون نوا —
رین — دینله دیک سحرین سسین ، سحر یول آچان ایستی نفسین ، چوخیا شاسین
دئدیک ، سوز اوزونا چکدی ، هریاندان سوز گلدی اوجون توتوب گئتدیک ،

میاب دان - قانلی داغ دان ، قره چی دن سوز آچدیق ، دیددیک کوهنه —
یورقانین پانبیقلارینی .

هله کون باتما میشدی یورولارسان دثیه سوزو صونا آپاردیق یار —
یمچیق قالا — قالا هله لیک ساغ قالاسیز دثیب یولا دوشدوک ، سیزدئدینیز
گوله — گوله .

بیر ایل کئچدی ، سن کؤچری دونیادان کؤچوب گئدسن ده اقل آراسیندا
آدین قالاجاق گوزهل یازدیقلارین (قارتال ، حیات فاجعه لریندن ، شعر —
یمیز زمانلا آددیملا بیر) یادلاردان چیخما یاجاق ، یازیچیلار ایچینده
بئترین بوشدور بوش . الله سینه رحمت ائله سین .

یولادوشدو گئده رگلمزلره ساری دویونجا گورمه میش اول مشود یگیم یازی
یول آختاردیم یوبانسین یاردان آیریلما . قیریلدی کونلومون بئل باغلیان تار ی

شهریور ۶۸ — مهرونده میاب

عارف علی رفیعی

اردبیل — بقراآباد کندی

باغرو داغی ، میشوو داغی قان آغلار
مرند آغلار آذربایجان قان آغلار
ساوالانی ، میشوو داغی هاراییلار

گنجعلیمیزی هاردا قالدی کلمدی

کوسوب مندن منه طرف کلمدی

باغرو داغی گنجعلیمیزی نئجه اولدی

شهریورین آیی بیزدن باج آلدی

گنجعلیمینی شهریار تک تئز آلدی

نئجه گوندور اوزوم گولمور آغلارام

گنجعلی یه شهریارا آغلارام

باغرو داغی قارتال سنی سن له پییر

گول غنچه سنی بولبولونسی سن له پییر

آذربایجان یوردی شاعر بس له پییر

میشوو داغی گنجعلی سیز قالانماز

بولبول لیر عطرینسی گولدن آلانماز

مرحوم استاد گنجعلی صباحی نین

صون اثری

وطن ، وطن ! ..

دوستوم عزیز دردینه علاج نیتیله عمان لار آشاراق اوزاق ائلره سفر اتمیشدی. وطندن آیریلدیغیندان بیرآی کچمیش اوندان مکتوب آلدیم. وطن محبتیله آشیلانمیش بیر مکتوب ایدی. او، یازمیشدی: " دوستوم، هر یشردن وطن یاخشی دیر! " حقلی اولاراق دئییب لر، گزمگه یاد ائلر، اولمهیه وطن یاخشی دیر. آنجاق من دئییرم : بهشت دئییلن اوافسانهوی گوزهل دیار ائله وطن دیر. غربت دیارلاردا بعضی نادانلار نفرت آند - یران یاد نظرلرله آدمی سوزوب، هردن ده بیر آتماجا سوز آتاندان، انسانا گولله کیمی دگیر، منلیگی، غروری ازیلیر، اوزونو کینچیلیمیش، حقیر. حسن ائدیر. آدم وطنیندن، ائلیندن آیری دوشمه یینجه، وطنین قدرینی بیلمزایمیش ."

مکتوبو اوخودوقدا بو معروف مثل یادیمادوشدو، دئییرلر: قیزیل قفسه سالینمیش بیر بولبول، اوز اورهک آچان چهجه لرینی، اودلو بیر فغانه دئوندردی، "وطن، وطن، وطن! ... دئییه او جالدیر، وطن نغمه سی دیلیندن دوشمورمیش. صاحبی اونون بو حالیندان تنگه گلیر - یئتر بس غم اوره گینه آغیرلیق ائدیر. واریلدیغیندان بیرگون دوز - چوره ک بیلمه - یین گوزهل! من سنی قیزیل قفسده ساخلاییرام، ده نینی، سویونو وثریرم کی، هردنده اوره کیمی اوخشایان بیر نغمه اوخویاسان. اما، سن " وطن، وطن! " دئییه، آه - ناله ائیلهدین، گونلومو آچان بیر ماهنی اوخوما - دین، دئییب عصیانیتله قفسین آغزینی آچیب و اونو آزاد ائدیر. " رد اول، گفتم کوللو - کوسلو وطنینه " دئییر. بولبول فرطه قانادا چالاراق هوادا اوزور، آزادلیق شربتیندن دوپونجا ایچدیکن صونرا، سرمست بیر حالدا گلستانا چاتیر. اوزونو گول اوتون دیبینه ووراندا تیئکان قلبینه باتیر " اوققای، جانیم وطن! " دئییب، گوزلرینی همیشه لیک یومور.

وطنه، دوغما یوردا، ائلره باغلیلیقدا نه حکمت واردیر؟ بلکه ده قایغی سیز اوشاقلیق چاغلاری نین بورا خدیغی اونودولماز شیرین خاطره لر، ائل - اوبانین محبت لری، بیر قدر تلی آهن ربا کیمی انساننی اوزونه طرف چکیر. ...

عاشيق قشم حيا ته گوز يومدى

كوندورلو عاشيق "قشم جعفرى" گونئى ما حالى نين گوركملى ساز-
سوز اوستاسى شهريور آيى نين آخرگون لرينده ۸۴ ياشيندا حياتنه
گوز يومدى و اللهين رحمتينه قوووشدو .
بىز عزيز ائليميزه و هابئله اونون حرمتلى عا ئله سينه ياش ساغليغى
و فرىب ، اولو تانرى دان اونون اوچون باغيشلانماق طلب اقديريك .
(وارلىق)

✧ اولدو قشم ✧

گونئى ما حالى نين سوز صنعتكارى
اولمه ييبدير قشم ، اولمه يينه جاقدير
او ، اوزو اولسه ده سوزو اولمه ييب
نه قدير دونيا وار ، سوز قالاچاقدير
نئجه كى ، دئميشدى " ائل منى آتماز"
ائل اونو آتما ييب ، آتميا جاقدير
گونئى ين كوندورو بئله صنعتكار
دوغما ييب ، بير داها دوغميا جاقدير
ظوى لاردا - دو يون ده شتليك لر قوران
قشم دن بير داها ، آد قالاچاقدير
ائل ايلن اگلشن ، ائل ايلن دوران
ائل نين قلبينده ياشيا جاقدير
بو ظاليم فلكين وفاسى يوخدور
بو دونيا هئچ كسه قالميا جاقدير
ميشوون اتكى گونئى بير داها
قشم ين تاييىنى گورمه يه جاقدير
(ع . منظورى خامنه)

* وارلیق *

محمدعلی اوغلو عاشیق قشم جعفری اوزون سورهن آغیرخسته لیگدن
صونرا یکشنبه گونو ۱۳۶۸/۷/۲ ده سکسان یاشیندا وفات ائتمیشدیر.
او معاصر عاشیق صنعتی نین گورکملی نماینده سی و آذربایجانین مثل
سیز عاشیقی اولموشدور.

مرحومدان چوخلو قوشمالار، استادنامه لر و غیره چاپ اولونموشدور.
واقتیله تغلیس ده عاشیق صادقی، کنجده عاشیق تیموری، تبریزده -
گوموش کمر عاشیق علسگری، اورمیده عاشیق فرهادی و داها بیرچوخ
بو کیمی گورکملی عاشیقلاری ده گیشمه لرده باغلامیشدیر.

عاشیق قشمین معاصر آذربایجان عاشیقلاری نین بوینوندا استادلیق

جقی واردیر.

مرحوم عاشیق قشمین صون شعرلریندن :

قوجالیق ، یوخسوللوق دوشدی بیر یئره
تامام قوهوم قارداش ائلیم یاد اولدو
بیر گوجلو چای ایدیم دالغا ووراردیم
کسیلیب طاقتیم ، سئلیم یاد اولدو

نئج اولدی گزدیگیم او باغچا باغلار
داها اله دوشمز او جوان چاغلار
آه چکیب اوره گیم ، قلبیم قان آغلار
بولبول فغان ائدهر ، گولوم یاد اولدو

مجلسر گزه ردیم عشوه ناز ایلله
صبت ائیله ییعدیم خوش آواز ایلله
یانیق کرم ائیله تقللی ساز ایلله
دهیب دانیشماغا دیلیم یاد اولدو

" قشم " هشتادا چاتیب دیر یاشیم
گئدیب آتام ، آنام ، قالمیر قارداشیم
قبریمی قازماغا یوخدور سپرداشیم
اگیلیب قامتیم ، بئلیم یاد اولدو

~~~~~

﴿ ائل آتماز سنی ﴾

آدین عاشیق قشم ائل بولبولیبدین
کتابین آدلانیب " ائل آتماز سنی "
آتا قورقود کیمی ائله یاناؤدین
گۆزهل سئوگیلی سن ائل آتماز سنی
صون باهاردا اورمان خزان اولارکن
صولدون بیر گول کیمی گوللر صولارکن
شمشگلر شاخارکن هاوادولارکن

آغلار قویوب گئتدین باغدا چمنی

گۆزهل سئوگیلی سن ائل آتماز سنی

سازینی چالاندا گولردی گوللر
سسینه گولردی گۆزهل بولبوللر
سنی آلقیشلاردی وقارلی ائللر

یاصلی قویوب گئتدین گول - یاصمنی

گۆزهل سئوگیلی سن ائل آتماز سنی

جوشفون دنیز کیمی گۆکسین جوشاردی
دویغولار دالغا تک آشیب داشاردی
شعرینده کهلیک لر قاقیلداشاردی

شعرله گۆچوردزدین داغلاردا چنی

گۆزهل سئوگیلی سن ائل آتماز سنی

درین باغلاملار گۆزهل آچار دین
بوئون آچاقلیقدا چوچاق قاچار دین
گونش تک ائلیوه ایشیق ساچار دین

سازلا آییبلدار دین سونیول - سوسنی

گۆزهل سئوگیلی سن ائل آتماز سنی

یانارام یانیسرام ائللر یولوندا
بولبول فغان ائدیر چیچک گولوندا
عاشیق قشم گئدیپ سازی قولیندا

ائله قایتارار دین ائلدن کوسنی

گۆزهل سئوگیلی سن ائل آتماز سنی

* اولمز عاشیق قشم *

سیزه شویله ییم ای میشوو داغلاری
اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف
نجه گول آچیسیز گونئی باغلاری

اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف
گوندور ده بیر عاشیق قشم وارا یندی
بوتون ائلره او گوزه ل یار اییدی
شاعرلیق درسی وثره ن . تانری اییدی

اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف
عاشیق قشم خوش سازینی چالاردی
دینلله یه نین خاطرینده قالاردی
دردلی اوره گلرین دردین آلاردی

اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف
میشوو داغلاری نین ائلری یاتماز
هچ بیر عاشیق قشمه چاتماز
اوزون دتمیشدین گی " ائل منی آتماز "

اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف
هر گیم صوروشما کی قشم هارالی
گونئی داغلاری نین اودور مارالی
پاشا مازدی بیزدن بیر آن آرالی

اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف
قشم عمی طوی - دویوننده اوخوردی
ساز چالاردی ائلله ماهتی قوشوردی
محببتله دوغما ائلله باغیوردی

اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف
" اوغور " یازار سوزلرینی دفتره
قشم گئتدی گئری دؤنمز سفره
اینانین سیز آی ائلر بو خیره

اولدی عاشیق قشم آی حایف - حایف

✽ گلن مکتوبلاردان ✽

خلخالین آلانکش کندیندن آقای آزاد "ایلدیریم" سلیمان رستمین و
ماشیق قشم اولومو اوچون مجله میزه گونده ردیگی شعرلریندن بیرنئچه
بندین آشاغیدا. درج ائدیریک :

گینه بیر غملى خبر چاتدی منه ✽ توکه رک یاش گوزوم آغلادی منیم
ائله غم سیخدی کی بو قلبیم ائوین ✽ دانیشاندا سوزوم آغلادی منیم

○○○○

هامی آغلادی سلیمانیم اوچون ✽ شعر عنوانلی اوخاقانیم اوچون
گئتدی صبریم داها هرآنیم اوچون ✽ داها دوزمور، دوزوم آغلادی منیم

○○○○○

دوغما خلقین دیلینه عاشیق اولان ✽ اولمز، خلق ایله قالاندورا و قالان
اوگون کی ائلدن آیریلدی سلیمان ✽ گجه مله گوندوزوم آغلادی منیم

○○○○○

"ایلدیریم" هریانیمی توتدودومان ✽ شاخاراق اوزا ائلیمه گتدیم آمان
سالدی منی درده، دردی سلیمان ✽ آه اوزومه اوزوم آغلادی منیم

اثلیمین دیلیندن دوشمز هئج آدی ✽ کوچسه ده دونیادان اوزی قشمین
اولاجاق اولکده ده دیلر ازبیری ✽ گوزله نغمه لرله سوزی قشمین

○○○○○

سوزلری شکردور، بیلیمیرم بال دی ✽ اوخویوب بیر غومور، او سازی چالدی
اوز دوغما اثلیندن الهاملار آلدی ✽ دؤنمه دی اثلیندن اوزی قشمین

○○○○○○

نه قدهر اولوس وار بوا و جاق دا وار ✽ بونونلا محبت هر بوجا قدا وار.
نه قدهر عاشیق وارسا زتوجا قدا وار ✽ گوزله مز یوللاری گوزی قشمین

○○○○○

"ایلدیریم" عزیز دیرگونئی ما حالی ✽ نه دن کی اوردا وار ایزی قشمین

✽—————✽

آخسین آغ کمرلی

=====

* بیزیم دا غلار *

بیزیم دا غلار خاطره لی ، اولو دا غلار
گونشی گولر ، بولودو آغلار
" میشوو " نغمه قوشار ، " کوندور " آغلار گول آغلار
آغ ساجینی تئل - یولار دا غلار
حسرتدن یانار صولار دا غلار
سئوگی دن

غمدن ، گوزلری جوشار

آراز اولار ، کور اولار

آغاز بیزیم دا غلار ، بیزیم دا غلار .

بو آخسام عاشیق چالار

یالنینز تئلیر اوینار ، داغ آغلار

حئیف بیر داها ائل دینله مز

دا غلار ائشیتمز نغمه سسینی

ها والانماز بیر قویوزون تئلیری

یانار اوره کده کی سوزلری

*

آنان دئیهردی : باهار گلنده

آغاجلارا بار گلنده

خیر یاردان گلنده

پاییز ائوه گلین گلنده

قشم دایی اوخوردی دادلی - دوزلو سوزلری :

دونیا منه دار اولاندا

*

میشوودا قار اولاندا

اگر کی یار ، یار اولاندا

*

مرمی یاغار اوفدئمهرم

اوغوز یا شار (گوی مجید - ۶۸/۷/۱۲)

* قشم گنتدی *

پاییز ائردی گولوم صولدی * خزان ووردی مئشم گنتدی
تیقان قوپدو، یئل لراسدی * اجل گلجک قشم گنتدی
آتام قورقود اونا گلدی * عاشیق اولدو صانا گلدی
حاییف عؤمور صونا گلدی * اجل گلجک قشم گنتدی
گزدی یوردو نغمه کیمی * دنییز کیمی جوشدو غمی
قیردی فلک بو زیل سیمی * اجل گلجک قشم گنتدی
آخیر عشقی بولاقلاردا * قالیب سسی قولاقلاردا
گوردوم شکلین مایاقلاردا * اجل گلجک قشم گنتدی

=====

تهران - احمد راد

=====

قیزیل گوله ، بودی خصلت ، گولر ، صباحی آچار
بوراندا آچماسا بیرگون ، ولی صباحی آچار
اوره کنده سنینی گیزلتسهده بیزیم دوقتور
حکیم عشقدی قویماز ، اونو " صباحی آچار

=====

حرمتلی وارلیق

سلامیمی قبول ائدین، تاسفله سیزه خبر وئرمه‌لی یم کی، بوگون
یکشنبه ۶۸/۷/۲ سحر صبح چاغیندا خلقیمیزین ان گورکملی عاشیقلاریندا
ساییلان اوستاد "عاشیق قشم" وفات ائتدی . من اوستادین وفاتینی
سیزه تسلیم دئیهرکن بو ضایعه‌نی سیزه خبر وئرمه‌کی اوزومه بیروظیفه
بیلیب سیزه یازدیم تا مجله‌ده اوخوجولارین اطلاع‌سینا چاتسین .
(محمد قاضی)

محمد رضا روحانی
دونیادان کوچدو

قارا خیر وثرمکدن همیشه قا چاردیم. ایسته ردیم دلیلم قوروسون
آما اولوم خبری وثریم. آما نه اقدیم کی، سسیز - صداسیز اولوم
ده شاعرین شاینده. دگلدور. محمد رضا روحانی نین اولومو بو آیین
(مرداد) اولینده. هامینی سوسوردو و ادبیات سقوه ر انسانلاری غمه
بورودو. من روحانی نی یاخیندان گورمه میستدیم اما اونو شعرلریندن
تانیردیم. بونا گوره ده. شاعرین وای خبرین ائشیدنده اوره گیم توتولدو،
گوزلریم ایملاندی. روحانی ۱۳۵۲ - اینجی ایله بیر عالم و خطیب شیخ
یحیی طارمی ائوینده. دونیایه گوز آچدی. شعر دونیاسیله او شاق ایکن
تانیش اولوب، گوزهل شعرلر یازماغا باشلادی. شاعرین شعرلریندن
نمونه لر کتیرمگ له، ادبیات ساحه سینده. چالیطانلارا و شاعرلریمیزه
تسلیمت دقیرم .

وطن عشقینده. گر اود توتسام، اودلانسام سیم چیخماز
بو عشقین عالمینده اودلارا یانسام سیم چیخماز
اگر دوشم بلایه، محنته قالسام سیم چیخماز

سنون هرکیمسه ایسته ره پاره پیکرون یانسون
آلیسون قلبی، اود توتسون بوتون دوشمنلرون یانسون
باشیم، جانیم، وجودیم سوبسور قوربان دور ایرانسه
خراسانه، خوزستانه، بلوچستانه، زنگانسه
گوزوم چیخسون اگر گورسم اولوب ایرانی ویرانسه
الهی شوکتین، ای ملک ایران، گون - به - گون آرتسون
خدای منتقم دوشمنلرون محنتله دیقلا تسون
ذلیل اولسون سنی هرکس ذلیل ایسته ره بو عالمده
همیشه باغری قان اولسون آلیسون قلبی ماتمده
پانار اود جانینه دوشسون آسلسون مطح غمده
وطن هرکس سنی خوار ایسته سه دنیاده خوار اولسون
ذلیل اولسون، ذلیل اولسون، غم و رنجه دوچار اولسون

✽ اوتايدان گلن لره ✽

قالخ سن ای مشهور عالم! گورکی قارداشلار گلیب
 هردياردا ن قبرین اوسته، یارویولداشلار گلیب
 چکدیلر چوخ انتظار، افسوس قسمت اولمادی
 سن گده سن باگی یا، تبریزه قارداشلار گلیب
 ایکی قارداش آیریلیبلار، چوخ زماندیر، ای عزیز!
 قبرین اوسته بیرله شیب لر، چوخ وطنداشلار گلیب
 بیز کی لاپ بیرملتیگه، بیوخلق، بیردیل، بیر توروم
 حضرتینه اولگه لزدن ختیلی سیرداشلار گلیب
 باکی تبریزله بوگون بیرگه توتوبلار یاسینی
 بو مزارا اوسته باخین آغلارته گوز یاشلار گلیب
 شهریار! سن اولمه میشن شاعره اولماز اولوم
 سن دیری سن، بارگاهینا بو چاقداشلار گلیب
 قالخ! خوش گلدین قوناقلارینا مؤیله شهریار
 گور مزارین اوسته کویه آغ باش قارا باشلار گلیب
 یولدولار ساچلارینی، سن تورگ اقدنده وارلیغی
 یاسینا چوخلو آلا گوزلو، قاراقاشلار گلیب
 روزگارین ساز ناسازی آییومیش بیزلر
 هموطن لر، هم قلم لر، هم ملاحداشلار گلیب
 بیگدلی! تگ سن دگیلمن یاغدیریرمان گوزیاشی
 چوخلو گوزلردن بو ماتمده دنیز یاشلار گلیب

=====

قرار ایدی استاد شهریارین وفاتی نین ایل دونومونه شمالی
 آذربایجاندا ن قوناقلار گل سین نه دنسه باش توتما دی، بوشعر قوناقلارا
 خیر مقدم مناسبتیله دئیلمیشدیر.

"دۆردلوكلر- بايا تيلار" دفتريندن (۹)

ياز او قدهر گۆزه لديركى، دثيه رسن
هر بير آغاچ بير آغ دؤنلو گلين دى.
سۆز وئرميشدين بيرگۆن باغا گلرسن
گۆنلر گئچير، گله جگسن، گل ايندى!

سن دانيشدين، سۆزلرين جانا سيندى
سؤسدون،

دئديم: دانيش!

دئدين: بسيندى!

اۆره گيمده يانديردىغين آلولا-
بارى سؤيله من نئيله ييم بس ايندى؟

يانديراسا گۆلو بۆلبول حسرتى
بۆلبولو ده، يانديرار گول حسرتى
هره وۇرغون بير عشقه، بير سئوگىيه
من: بير وطن، بير آناديل حسرتى.

عبت يئره قارا قارا ياخيرسان،
قار، قارداشيم، تميزليگين ايتيرمز.
وجدان وار كى، باشدان-باشا لكه دير
وجدان دا وار، قارتك لكه گؤتورمز.

ايگيت اوغلان، سن ميننده ات اوسته
اوز ائلينه آلچاق باخما ات اوسته.
اوجاليقدا، نگارينى اونوتما،
كورا وغلو تك، آل منى ده ات اوسته!

بو يولسوزلار، چوخ دا، ظالم دگيل لر.
گئيديريرلر- اگر بيرگۆن سؤيورلار.
بيرگۆن باشدان گؤتورسه لر بؤركومو
اوينسى گون باشيما بؤرك قؤيورلار.

عزيزيم "آدى گۆزل"
اؤزو تك، آدى گۆزل
گۆزللرين ايچينده
دگيلسن عادى گۆزل.

شمعم، حقى دانمارام
اؤز سريمى قانمارام
يانماسام، اريمهرم،
اريمه سم، يانمارام.

اؤزو بيتميش چالى يام
چاليلارين كالى يام.
منى يئتيشديره نين-
عومور بؤيو قولو يام.

هئى دئيرسن: بيكسم،
آدامسيزام، بيكسم.

دئمه يوخدور بير كسيم،
دئى: من اؤزوم بيركسم!

عسكرم، وطن: درديم،
غور ائديب بيتن درديم.

من بير اكينچى يم كى،
جان اكديم، وطن درديم.

آي ايديم، گۆنه باخديم
گۆزو سۆزگونه باخديم
دؤزو، سندن اوتانديم،
ناچار گۆزگونه باخديم.

* بال شڪره م *

اي گونول بير بئله كيم محنت و غملىر چكهره م
فلكين لطفى داشان واقتى قىلار بئيله كهره م
هجر اوڭديلا يانئيرام، بيرجه گوره رسم اوڭولو
اته كيندن توتارام، يالوارارام، ديزچوكه ره م
دييه ره م گور بو اغير غم يوكونو غومر آدينا
اولماسان سن، بو حيات دفترينى من بوكه ره م
سرو بويلوم سن اوڭال كوكه نى گل سال باشما
كى آياغينه جيگر قانينى گوزدن توكه ره م
يوخسا حسرتله آخان گوز ياشيميله بيليره م
يووارام غم ائويمى ايسلاديب آخر سوكه ره م
چونكو يوردوم كيمي باغريشما دا عشق اوڭلار يور
عشق ذوقيله صفادان يئنى بيراشو تيكه ره م
يادا آهيمله قورودسام فلكين غم باغيئنى
اونا محنت گولو يوخ، سئوكى - محبت اكه ره م
عشقه يانديقجا ايگيدليكله دوزوب اجداديم
بوغريب ايله صنم، باخ او كورا غلوم، او كره م
ياري گوردوم دئدى قويمام "ساوالان" غملى قالا
اونا من توركى ديلمىدن سوزولن بال شكه وه م

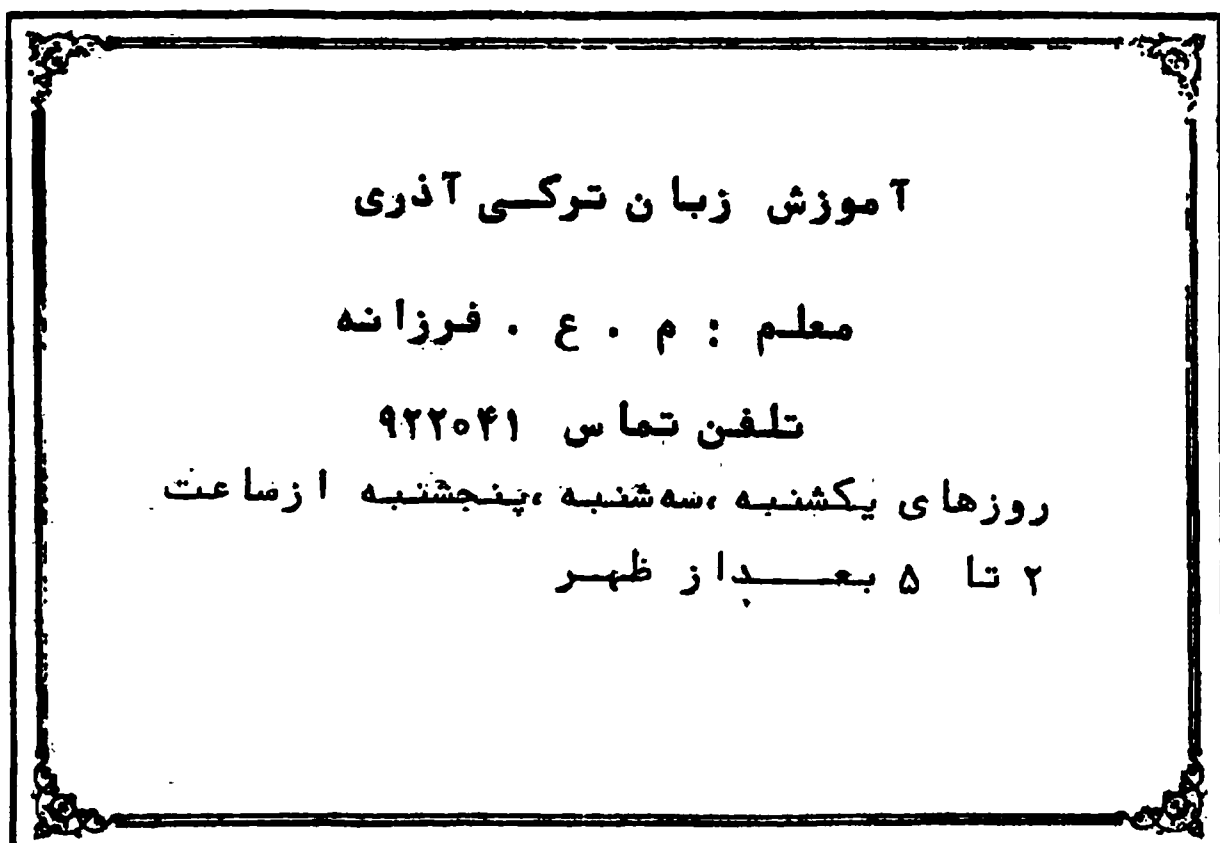
آقاي ب. هدايت مکتوبونوزو آلدیق و دقتله اوخودوق. سسيزين
آنا دىلى نيزه اولان باغليلىغى نيزدان چوخ سئوينديك يازديغينيز
كيمي اكر آنا ديلميزه بير نجه يادلاشان عامله توره ميشه اونا
قارشى مينلرجه گنجلريميزين آنا ديلمىنه سئوكى و باغليلىغى آرتيبدير.
بيزه گوره زامان هر شئىي حل اقده جك و گونش هر زامان بولوت آلتيندا
قالميا جا قدير. سيزه تانرى دان باشارى وچان ماغليغى ديله بيريك .
(وارلىق)

﴿ اجنبی، ملت ایرانه دولاشما ﴾

ال چک اوغلووم یئنه سن آذری اوغلانه دولاشما
مولکونه صاحب اولان رستم دستانه دولاشما
قلمین حرمتینه آند ایچهرم، قان داخی قورتار
باش دیلیم فارسی دی پو حرمت ایرانه دولاشما
باغ "سهند" و "ساوالان" دامنینه دالغا ووراندا
"ارغوان" تک قیزاران لاله^۱ نعمانه دولاشما
بیزیم اورمانلاریمیز گورنجه "قافلان" یئتیریب دیر
آذرستاندا گزن بهریله قافلانه دولاشما
وطن عشقینده شاخان یاندیریجی "شمشکی" میزوار
اود وورار دوشمانا بو آتش سوزانه دولاشما
آذری اوغلوونو سانما سینا دوشمان قاباغیندا
وطنه باغلیدی ایلقاری بو "پیمانہ" دولاشما
تولکولای لاینه یاتماز داخی "اصلان" بالا قوی گئت
اویا نیب شیرچکیری نعره بو اصلانه دولاشما
کیم دئییر ساغ صولا بئل باغلا یا جاق اودلارا و جاغی*
چیغیریر عومر بویو: مولکومه بیگانه دولاشما
بیرلیک اولسا داغیلار بیرتیجی نین قورقوسو بیل سن
آیریلیق سالما دا اداشامت قرآنه دولاشما
ده باشی زینبیمین^۲ ارکیده خوش نعره سی واردیر
شرق و غربه چیغیران مولک سلیمانہ دولاشما
کیمده جرأت تاپیلار گوز سالو بو توپراغا بیر ده
سالارام توپراغا دونیا دهیه تورانه دولاشما
باشدا "حیدر بابا" یا^۳ آرخا دوروب شانلی "سهندیم"^۴
تیتره دیر دوشمانی بو آرخالی اوغلانه دولاشما
اجنبی قویما زیدی من دیل آچا یدیم داتیشا یدیم^۵
اذن تاپدیم^۶ دانیشتم خیل "سخندانہ" دولاشما
اسلامین بیرقی آلتدا هامو تورک و لر و فارسلان^۷
بیرلیگیله^۸ دولانان لبلری خندانہ دولاشما

قویمارام سن ووراسان بو دوداغا بیرده قفیلر
 چینه رم هر قیفیلی، قیفیل آچان انسانه دولاشما
 قویمارام بیرده. یاساقلان دیراسان بو دیلیمی سن
 الده کمگین قلمیم خنجر عریانه دولاشما
 بوباغین "شهریاری" "شیداسی" "هیقت" لری واردیر
 صولماز آخیر بوچمن سن بئله بنوستانه دولاشما
 "مؤنمز" و "عاصی" و "آیدین" و "باریشماز" ایله "ایتگین"
 سن "کریمی" تک اولان "صابو" دورانه دولاشما
 "سحریم" پالاییری ظلمت دورانی داغیتسین
 "رضا" دان ائیله قبول بو دهلی جئیرانه دولاشما

ایضاح : دیرناق ایچینده گلن آدلار آذربایجانین شاعرلری نین
 آدلاری دیر . ۱- زینبده باشی دن مراد تبریزین قهرمانلاریندان بیری
 دیر . ۲- تبریزده یادگار قالان ارک قلعه سی ۳- آذربایجانین بؤیوک
 شاعری "شهریار" ین دوغما یوردو و بؤیوک حماسه لی اثریندن مراد دیر .
 ۴- باشی اوجا و قوجا مان سهند داغینا اشاره دیر . ۵- گئچمیش زماندا
 آنا دیلی نین یاساق اولماسی ۶- اسلام جمهوریتی نین بؤیوک عنایتی
 آذربایجاندا و ایرانین آیری یئرلرینده اولان تورک لره اشاره دیر .
 ۷ و ۸- اسلام جمهوریتی نین وحدت یاراتماغی و هامی ملیت لری بیری
 بیرینه قارداش ائتمه سی دیر .
 * اونلار کی، آذربایجانلیلاری اؤزگه یه باغلی بیلیرلر اونلارا جواب-
 دیر .

ایران اسلام جمهوریسی رادیو و تلویزیونون فرهنگی ارتباطلار مرکزی نین دعوتیله مهر آیی نین ۱۸ ندان ۲۸ نه کیمی تهرانین شهید بهشتی دانشگاهی نین بئویوک ابوریحان سالونوندا مرحوم اوستادشهر - یاردان اون گونلوک بیر تجلیلی اولدو. بو تجلیله آذربایجاندا ۲۵ نفرلیک ارکستر اوستادعلی سلیمی نین رهبرلیگی ایله دعوت اولونموش - دو. اون گون کنسرت گنجه لری کئچدی. بو کنسرت اوج قسمت بؤلونموش - دو، بیرینجی قسمتده اسلام ایران جمهوریسی رادیو تلویزیونون " ملی موسیقینی حفظ و اشاعه ائدن مرکزین ۱۱ نفرلیک ارکستری، اوستاد شهریار - ین شعرلرینی سرور خانم پاک نشان و آقای امیرنوری گؤزه ل دیکلمه لری ایله و آقای علی رستمیانین خوش سسی و لحنی ایله دشتی مایه و موقامیندا اوخویوب اجراء ائتدیله. ایکینجی بؤلومونده آقای اصغر فردی نین چوخ گؤزه ل دیکلمه سی و اوستاد علی سلیمی نین رهبرلیگی ایله ۲۱ نفرلیک ارکستر آقای بهاء الدین خراسانی، آقای یدالله سلطانی و آقای حسن جداری نین خوش و ملاحظلی سسلریله موقاملار و تصنیفلر اوخونوب تاماشاچیلار طرفیندن اوزون سورهن چپیکلرله اورهک شادلیقلا - ریلان قیشلانیدیلار و آذربایجان شاعرلریندن آقای میدرا و غلودوستلاریله ارکسترین رهبری آقای سلیمی نین بوینونا بیر گول چلنگی سالیب و بوتون ارکستر اعضاسینا گول دسته لری پایلادی .

اوچونجو بؤلومده بخش نفرلیک عاشیقلار ارکستری برنامه اجراء ائتدی لر. بو برنامه آقای محمود دست پیشین شعر دیکلمه سی و آقای حیدری ساز، آقای محمودی ساز، آقای بی ریا ساز، آقای جعفرزاده بالابان عاشیقلارین جانا سینر خوش سسلریله باشا چاتدی. و آلقیشلانیدی. کنسرتده اوستادشهریارین تورکی و فارسی شعرلری اوخونوردو. صون گنجه چوخ صمیمی آلقیشلارلا کنسرت قوتلادی. سالن مین نفر آداما یئروئردیگی حالدا گئنه ده بیر عده اشیکده قالدیلار.

بو گؤزه ل ایش عین حالدا حضرت پیغمبرین تولد بایرامی و وحدت هفته سی ایله ده بیروقته دوشموشدی
تانی دان بو خیرلی و فرهنگی ایشلری ترتیب و ثر نلره ساغلیق و ایشلرینده باشاری دیله مکه یاناشی بئله نچی خدمت لرین تکرار اولونما - سینی آرزو ائدیریک . (وارلیق)

✽ شب شعر در سلما س ✽

بمناسبت هفته دفاع مقدس شب شعر با شکوهی از طرف اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان سلما س در سینمای آن شهر با شرکت شعرای آذر - بایجان غربی و آقایان رضا نویدی آذر (پیمان) و پاشا زاده (رضا) از انجمن اوحدی مراغه‌ای برگزار گردید. در این مراسم ابتدا امام جمعه شهر سلما س سخنرانی و سپس شعرای شرکت‌کننده سروده‌های خود را بمناسبت هفته دفاع مقدس قرائت کردند. استقبال مردم سلما س از این شب شعر بی نهایت خوب و بی نظیر بوده است.

✽ شب شعر هفته وحدت در میانندوآب ✽

بمناسبت هفته وحدت و مولود حضرت رسول اکرم (ص) شب شعری با شرکت شعرای انجمن ادبی اوحدی مراغه‌ای و شعرای میانندوآب در سالن سینمای شهر از طرف امور تربیتی اداره آموزش و پرورش میانندوآب ترتیب یافته بود که شعرای شرکت‌کننده سروده‌های خود را قرائت کردند.

✽ شب شعر در بناب ✽

بمناسبت هفته مقدس شب شعری با شرکت استاد شیدا و شعرای اوحدی مراغه‌ای و شعرای تبریز و شعرای بناب در سالن سینمای شهر ترتیب یافت که در آن شعرای شرکت‌کننده سروده‌های خود را قرائت کردند.

✽ تجلیل مراسمی : ✽

مهر آبی نین ۲۶ سینده خوی شهرینده فرهنگ و ارشاد اسلامی اداره سی طرفیندن طنطنه‌لی بیر شاعر لر مجلسی ترتیب اولونموشدور. بومجلسده خوی شهری نین و غربی و هابله شرقی آذربایجانی نین شاعر لری سینما سالونوندا توپلاشیب و حضرت محمد (ص) ین ولادت گونونو جشن توتوموشلار. مجلسده شاعر لر اوز تورکی و فارس دیلینده یازدیقلاری شعر لری اوخویوب و بوشانلی و اسلامی بایرامی ایران ملتینه تبریک ائتمیشلر. بومجلسین باشلانیشیندا اول بیر نئجه آیات قرآندان اوخوتوب و صوراً حضرت حجت الاسلام آقای آزر می ارشادرئسی بیر مفصل صحبتده حضرت پیغمبرین گتیردیگی دینه و قرآنا اشاره ائدیب و اسلام جمهوریتی نین وحدت یارادیجیلیغی باره سینده صحبت ائدیبدیر. بومجلسده اونلار شاعر لر اوز شعر لری اوخویوب، خوی اهالی سی ایکی ساعت گئجه یار سیندان

صونرا یا قدهر اوتوروب و شاعرلری آلقیشلییوبلار .

مهرآی نین ۲۷ سینده خوی شهرینده بیر آیری شکوه لو و عظمتلی و گورکملی مجلس بزه نیب و بو مجلسده خویون قوجا مان شاعری جناب محمد آغاسی (دانش) دن عالی صورته تجلیل و اونون شعر ساحه سینده یارادیجیلیغی حقینده سوز آچیلدی و آذربایجان شرقی و غربی و تهران شهرلری نین گورکملی شاعرلری و سوز صنعتکارلاری (دانش) حقینده دانیشیب و اوز شعرلری نی بو بؤیوک شاعره اتحاف ائتدیلر . بو مجلسده ارشاد اداره سی نین فاضل رئیس جناب آزر می دانش حقینده و شعرو شاعر لیک باره سینده چیخیش ائدیب و فصیح دلیل ایلن بو بؤیوک اوستاد دان تجلیل ائیلهدی و صونرا شاعر لر و قریلیشه باشلادی و بو جلسه آلتی ساعت ادا مه تاپدی و خویون ادب سئوه ن جمعیتی شاعرلری آلقیشلادیلار و صونرا ارشاد اداره سی طرفیندن بیر لوحه یادبود خوی انجمن ادبی سی طرفیندن و خویون اهالیسی طرفیندن بؤیوک اوستادا گول دسته لری و هدیه لر تقدیم ائتدیلر و خوی شهری نین ادبی انجمنی نین آدی " دانش " قویولدو و صونرا اوستاد دانش چیخیش ائدیب و جمهوریت اسلامی و ارشاد اداره سی نین رئیس و شاعرلری و خویون اهالی سیندن تشکر ائدیب و بیر نچه خاطره اوزیلن اوستاد شهریار حقینده بیان ائتدیلر . دئمه لی بیک کی اوستاد دانش (آغاسی) اوستاد شهریار ایلن چوخ یاخین دوستلوغو و اریمیش و اوستاد شهریارین ۸۵ ایللیک کنگره سینده و اونون اولوم گونو تبریزده اولوب و ایللیک مراسیمینده اوز شعرلری ن اوخوموشدولار .

دانش فرهنگ و آموزش و پرورش اداره سی نین کارمندلریندن دیرو معلم لیک له ایته باشلاییب و نچه ایل بوندان قاباق تقاعدقا میونا یوکسلیبدیر .

دانش ۱۲۹۶ شمسی ده خوی شهرینده آنادان اولوب و بوشهرده بوی آتیبدیر . پهلوی رژیم طرفیندن ۲۸ مرداد کودتا سیندان صونرا زنداندا دوشوبدور .

استاد دانش شعر ساحه سینده قصیده ، رباعی ، غزل اوستادی اولوب و ادبی انجمنینده شاعر لر رهبر لیک ائدیبدیر . ارشاد رئیس طرفیندن خوی اهلینه وعده وئریلدی کی ، بو تئزلیکده اوستاد دانشین اثرلری چاپ و پخش اولاجاقدیر و ها بئله بو مجلسین شعرلری ده چاپ اولاجاقدیر .

بو مجلس لرین بانی لری ارشاد اسلامی اداره سی نین کارمندلری
مخصوصا آقای یزدان مهر امورهنری نین و سایر دوستلاری وهمکارلاری نین
زحمتلری تحسین ائدیلمهلی دیر .

حسن محمودی (ورزقان)

=====

* قارا داغ *

اصلانلار اؤلکه سی شیرلر مکانی * ایگیدلی، هنرلی ائل قاراداغدا
مارالی، کهلیگی، اووی، جفیرانی * اوردکلی، صونالی گول قاراداغدا

oooo

دوشمنین قارشینا چیخان اوغلووار * مولاسین چاغیرا ربقلین باغلییار
ظالیمی اؤلدوروب قلبین داغلییار * یاغینی آپاران سئل قاراداغدا

oooo

گؤزه للی و اردی، آی تک جمالی * آغا یا ناقلیدی، اوزونده، خالی
عاشیقی، معشوقی یوردی صفالی * شانه لی، دانه لی - تئل قاراداغدا

oooo

ائلر آراسیندا ناموسی عاری * حسابه گلمه یین گؤزه ل وقاری
"کیلده دیر" تک واردی اوجا داغلاری * لاله لی، چیچکلی چول قاراداغدا

oooo

لاچینی، طرلانی، گولی، لالاسی * شاعری، عاشیقی، ارکی قالاسی
"حسنی"، هادیمی، شکری، شیداسی * شیرین خوش لهجه لی دیل قاراداغدا

=====*

تاریخ خطهای جهان

و

سیر تحولات آنها از آغاز تا امروز

نگارش یوهانس فر دریش و ترجمه آقای فیروز رفاهی چاپ دنیسا
در ۴۷۷ صفحه به قیمت ۲۵۰ تومان منتشر شد. مطالعه کتاب فوق را به
خوانندگان عزیز توصیه می نمائیم. (وارلیق)

گنجہ گلیر

آخسام اولور
آلیشان اورکلر اوفوقده یانیر.
آخسام اولور
داغلارین آغ ساچی قانا بویانیر.
و سانکی
قالانیب سینه مین اوسته
دونیا نین کدری،
دونیا نین غمی،
گئتدی که اوفوقده یانان
اورکلر کوله دؤنور.
و گنجہ

الینده بیر قیلینج
قیقاقا چی باغیشلی ولدوزلاری ایله
یولدان یئتیشیر.
و منیم گوزومون ایچینه
کوچور دومان.
۶۶/۹/۱۵

توت آغاجی

سیدمالی اولماسا،
اوجاقلاردا یانماسا،
ایکی اینجه ساز اولار،
ایکی تهللی ساز،
جوت صدقلی ساز.

گنجہ گئدیر

سحر آچیلما قدا
گنجہ نین اتهگی آلیشیب یانیر.
سحر آچیلما قدا
داغلارین آغ ساچی قانا بویانیر.
اومیدله یوخودان
اویانیر حیات.
گونه ورله نه جک بوتون کائنات.
و اورک
سالیب ایتیردیگی سفوینجی تین
دالینجا گزیر.

سئوینه - سئوینه،
اویونه - اویونه.

و منیم

گوزومون ایچینه
کوچور دومان.

۶۶/۹/۲۳

بیری:

خانلیقلاردا چالینان قوپوز.

اوبیری:

عاشیق جنونون سینه سی اوسته

چنلی بئل سازی.

۶۶/۹/-

شاهلیق زماننی، تبریزین "شاه گولو" سونده (ایندیکی ائل گولو) بیر
ذوقلی آرشیتکت، آذربایجان عاشیقلاریندا ن مجسمه دوزه لدیپ قویموشدو .
ساواک ما مورلاری فارس شوونیستلرین تحریکی ایله ، اومجسمه نی اورادان
گوتوردولر .

آذربایجان عاشیقلارینا

وطنی یادیم سال غریبلیکده
منه ، بیرشکسته چال غریبلیکده
قفسدن وطنه یئتیشمز سسیم
سسیوی ائشیتجک سسیمی کسیم
(دررا مین) دلیسی "علی" دن دانیش
بیر آزدا ، تئللی دن ، ولی دن دانیش
باشی قار ، اتگی قار کونده دن ؟
(هرو) دان ، (دیرو) ا ، دیرو دان (شالا)
قویما شاه صنمی شابلان
غم کولی سپدیلا اولکده یه ، اعله
گونده ، مین ساراننی آتدیلا رسته
کیمه اصلی لرین حالینا یانمیر
قودوز قارا ملیک محبت قانمیر
دوره م آلوانیر ، من قاچیم هارا
گونده ، مین کرمی چکیرلر دارا
داغ - داشی قیزارده ان قیزل قانلاری
قانلا ایشله دیلر دگیرمانلاری
کسدیلر نئی لرین گوزل آوازین
کور اوغلو هایلا ییر گوردان آیواز

عاشیق ، دور سازوی باس سیننه ن اوسته
بو سینان قلبیمین خاطرین ساخلا
عاشیق ، من بیر قوشام ، تهران قفسیم
سن دانیش ! دستان آچ آنا یوردومدان
عاشیق ، اغیللی دان ، دلی دن دانیش !
آرشین مال آلاندا ن سؤیله بیر پارا ،
عاشیق ، هئج خیرون وار (کونده) دن ؟
عاشیق ، سال سسیوی کهنه خالخال
غریبی تئز یئتیر طوی مجلسینه
عاشیق ، انسانلیغی وئردیلر یئله
مروت توکندی ، محبت اولدو
عاشیق ، عداوتین چرخنی دایانمیر
کرم لر ، آلیشیر یانیر ، کول اولور
داغی ، دومان باسیب گوی گئییب قارا
انسانلیق پولوندا ، محبت اوسته
عاشیق ، دور سازیوا سال جوانلاری
گوزیاشی سوواریر باغچانی ، باغی
وای ! کی سیندیر دیلار عاشیغین سازین
نبین گوزلری هجری گزیر

ایضاح : دیرناق آراسینا سالینان سوزلر ، شاعرین دوغولدوغو ، یا شادیغنی
کندلرین آدلاری دیر .

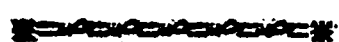
* حاشا *

گرچی باخیشیندا یقنه حاشا اوتوروبدور
کونلوخده گوزله نقش تمنا اوتوروبدور
تک من دگیلم عشقه رسوای دو عالم
سیبهنده منین ده دل رسوا اوتوروبدور
حانما کی فقط گول اوزووه محو گوزوم دور
یوز گوزله اورهک محو تماشا اوتوروبدور
هرگز دوداغین باده سی نین نشته سی اولماز
اول نشته کی صباده مهیا اوتوروبدور
ساجلار آراسیندا یقنه مین فتنه یاتیب دیر
مخمور گوزونده صفا غوغا اوتوروبدور
اول قلبی قارا حال کی منی قانه چکیب دیر
گویچک دوداغیندا نه فریبا اوتوروبدور
ترسا دگیلم آما منیم بوله لی کونلوم
یاخ زلف چلیپاده نه ترسا اوتوروبدور
آیدین غموروم کونلوی ظولما ته دهنوبدور
آغزیندا زبس وعده فردا اوتوروبدور
هر اوج کی ملامت کمانیندا ن آتیلیب دیر
آخیره منیم شاه داما ریمدا اوتوروبدور
گوزدن ایراق اولدون ولی کونلومده قالیبسان
سینه مده اوزون نقشی هویدا اوتوروبدور
بیر عمر گتجیب دیر شه هورین هر گوزله لیندن
تک سن گوزله "حامد" شیدا اوتوروبدور

* حاشا * (فارسیجا)

هرچند در نگاه تو حاشا نشسته است * در سینه ات نهال تمنا نشسته است
رسوای عشق دوست نه تنهادل من است * در سینه تو هم دل رسوا نشسته است
مخورخت نه همین چشم صورت است * صد دیده در دلم به تماشا نشسته است
هرگز به نشته می لعلت نمی رسد * آن نشته بی که در دل صبا نشسته است
در گیسوان پر شکنت فتنه خفته است * در چشم نیم مست تو غوغا نشسته است

آن خال دل سیه که به خون میکشدم را * در گوشه لب ت چه فزایا نشسته است
 ترسا نیام ولی دل شوریده حال من * در لابلای زلف چلیپا نشسته است
 امروزهای من به تباهی کشیده شد * از بس که در زبان تو فردا نشسته است
 هر تیرکزکمان ملامت رها شده است * از بخت تیره برجگرمان نشسته است
 از دیده رفتنای ولی از دل نمی روی * نقش رخ تو در دل شیدا نشسته است
 بگذشته است از همه زیبا رخ آن شهر
 "حامد" به انتظار تو زیبا نشسته است

فرید سلما سی (رحیم کوشن)

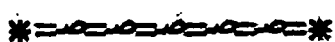
آشاغیدا گلن شعر، استاد شهریارین
 غزل لری نین بیری نین تا شیرینده یا زیلیب
 کی بو بیت ایلن باشلانیر :

"سندن منه یار اولماز یار بقله عیار اولماز"

* یار منه یار اولمویا جاق *

باخیرام آخیر او گولدن منه کار اولمویا جاق
 گوی یتره یفنسه ده اول یار منه یار اولمویا جاق
 آغلاما قدان آغاریب گوزلریم اما تئزه دن
 بوخزان وورموش اوره کده ده باهار اولمویا جاق
 من همان پروانه یم کی کول اولان ساعته تک
 اولانان جانیم: بیر لحظه قرار اولمویا جاق
 چوخلاری سن گوزه له گوز تکیب اما بونی بیل
 هنج بیری سندن اوتور من کیمی زار اولمویا جاق
 انتظارین غذا بین کیمسه بو عالمده چکسه
 حان وئره ن یفرده اونا چو خدا فشار اولمویا جاق
 هامی نین گویلی محبتله گفنیشلنسه " فرید"

دونیادا قبر ائوی تک بیر بظه دار اولمویا جاق

* گۆی گۆل *^۱

دومانلی داغلارین یا شیل قوینوندا * بولموش گۆزه للیکده کمالی گۆی گۆل
یا شیل گردنبنندی، گۆزه ل بوینوندا * مکن ائتمیش داغلارین جمالی گۆی گۆل

۰۰۰۰

یا ییلمیش شهرتین شرقه شمالا * شاعرلر حئیران دیر سنده کی حالا
دومانلی داغلاردا ن گلن سئوا لا * بیر جواب آلمامیش، صورالی گۆی گۆل

۰۰۰۰۰۰

بولونما ز دنیا دا بنتزه رین بلکه * زوارین اولموش دور بیر بیویوک اولکه
اولایندی کونلومده بیر یا شیل کولکه * دوشیدی سینه مه یارالی گۆی گۆل

۰۰۰۰۰۰

سین گۆزه للیگین گلمزکی سایا * قوینوندا یثروا ر دیر اولدوزا آیا
اولدو ن سن اولارا مهربان طایا * فلک بسا طینی قورالی گۆی گۆل

۰۰۰۰

کسین عیش ونوشو گلن لرسوسون^۳ * دو ماندا ن یورقانی، توشه کی یوسون
بیریورقون پری وار بیر آزا ویوسون * اولوسون داغلارین مارالی گۆی گۆل

۰۰۰۰

زومرود گۆزلرینی گورسونلر- دئییه * شاملا ر بوی آتمیش دیر اولوزانمیش گوییه
کسمیش آرا لارین داش تورپاق قیه * دوشموش اوره گینده آ رالی گۆی گۆل

۰۰۰۰۰۰

دولانیر با شینا گۆیده بولودلار * بزه نمیش عشقینله چیچک لر اولتار
حسرتین جسمیمه اولدوروب اولدالار * آیریلیب کونلوموقیرالی گۆی گۆل

۰۰۰۰۰۰

بیرسوزون وارمی دیر اسن یئلره * سفارش ائتمگه اولزاق ائللره
یا ییلمیش شهرتین بوتون دیللره * اولورسا دا اولسون هارالی گۆی گۆل

=====

(۱) شاعر بوشعره گوره استالین دیکتاتوراسی دؤورونده اولدورولموش دور .
(۲) طایا = دایه . (۳) بو کلمه نی گۆلن لر ده اولخوماق اولار .
(۴) شام = شام آغاجی ، کاج .

﴿ گوزتلہ مز ﴾

یارین بودور قراری کی یارین گوزتلہ مز
جانین آلاسا صبر و قرارین گوزتلہ مز
دریا جوشاندا باخما یاراق دالغالاروورار
سایماز بو کولدو، کوشدو کنارین گوزتلہ مز
باخماز اورہ کدی، جانندی، جگردی، قاناددی بو
صیاد چیخسا صیدہ شکارین گوزتلہ مز
ال چک گوزہل ایلانیلہ خط چکمہ اویناما
بیر کیمسہنی چالاندا ہوارین گوزتلہ مز
بیر قایدادیر بو کهنہ طبیعتدہ ای گولوم
سئل بیخسا بیر سارایی دیوارین گوزتلہ مز
باغبان کرکدی سروی دہ باغدا گوزتلہ سین
بیررسمدیر کی تکجہ چنارین گوزتلہ مز
ہربیر قمار باز گوزتلہ قمارینسی
لاکن او عشقیدیر کی قمارین گوزتلہ مز
آلتونچیلاردی قدرینی آلتونلارین بیلین
باققال قیزیل سانارسا غیارین گوزتلہ مز
دیل صاندیقین قیفیللا آچارین اوزون گوتور
نادان الیندہ قالسا آچارین گوزتلہ مز
من بیرباخیشدا آنلادیم اول دلبرین گوزین
یوردین گوزیلہ اوزگہ دیارین گوزتلہ مز
گوکسی قیزان عاشیق داخی آتش فشان اجدہر
اوز ذیروہ سیندہ داغ کیمی قارین گوزتلہ
اوز بوستانیندا اک گیلہ، اوز بوستانیندا دہر
عاقل اودور کی اوزگہ خیارین گوزتلہ مز
آی پوزما اوز قرارو مدارین گونشلہ بیل
اوز کانونوندا سیر مدارین گوزتلہ مز
(حامد) غزالی چولده گرہ کدیر رام ائیلہ مک
آہورم ائتسہ دالدا غبارین گوزتلہ مز
"عاصی" آشیب داشیب اورہگ آرخیندا غم سئلی
البتہ سئل آشاندا داشارین گوزتلہ مز

﴿یا فاطمة الزهراء﴾

محکم از وی رشته چیمان حق
 در فراز زندگی معیار حق
 گوهر شبتاب بزم اصفیا
 همچو بابش بی مثال بی همال
 فاطمه سرشته آمار عشق
 گلبن زیبای باغ احمدی
 مسلمین را ره گشا و رهنما
 بود بر بحر شرف در تمین
 دردمندان را درش دارالامان
 وندران ره بر گریمان منتصب
 بوروان اطهرش صدها درود
 پاک زای و پاک روی و پاک بین
 هم سزاوارش بود پایندگی
 بد مهلایش مقام طور او
 نیک اندیش و نگو کردار بود
 بر مدار حق درخشان مشعلی
 شوکتش برتر ز ادراک زمان
 قدر او مجهول شد در عهد خود

فاطمه آن زهره رخشان حق
 فاطمه دیباچه اسرار حق
 فاطمه مرات نور کبریا
 در جلال و در جمال و در کمال
 فاطمه سر سطر بر طومار عشق
 میوه قلب رسول سرمدی
 آیتی روشن ز آیات خدا
 قره العین حبیب عالمین
 آستانش مجید گرو بیگان
 بوه او گنجینه علم و ادب
 مکتب توحید را آئینه بود
 سرو نازی بود در گلزار دین
 عنصر خاکی بدین فرزاندگی
 عنصری گز نور مطلق نور او
 شاخسار طوبی پر بار بود
 آسمان یازده شمس جللی
 رتبه اش والا ز نسوان جهان
 افتخار عالم نسوان که بود

فکر مظلومیت بنت الرسول

"ناعمی" را می کند هر آن ملول

﴿توجه﴾

معاصر شاعر و یازچیلاریمیزدان آقای حسین فیض اللهی (اولدوز)
 طرفیندن یعنی یکی کتاب آدیق . بو کتابلار آذربایجان گلاسیک
 اولدوزلاری سریمی آدی ایله چیخمیشدیر . بیرینجی کتاب "دیوان نسیمی"
 سنجیلیمیش اثری باره ده و ایکینجی سی " دیوان حنیران خانم " سنجیلیمیش
 اثرلرینه حصر ائدیلمیشدیر . هر ایکی کتاب تبویزده "انتشارات یاران"
 طرفیندن نشر ائدیلمیشدیر . تانری دان عزیز یازچیمزاوناشره ساغلیق
 و باشاری دیله ییریگ . (وارلیق)

" یوخ ملتیمین خطی بو امضا لار ایچینده "
(محمد هادی)

یوخدور سنه تاي عشوهلی زیبالار ایچینده
اولماز لبالعین مئی مینالار ایچینده
ترک ائیلهدین اوز عاشیقینی عشقی نه ساندین؟
ؤقردین منه یئر بیر نجه روسوالار ایچینده
هجران الی مندن سنی ظلم ایله آپیردی
من ساغلامیشام دینیمی ترسالار ایچینده
سن سیز یاتا بیلهم گجه، یاتسام دانه شیرین
یالنیز گورورم چون سنی رویالار ایچینده
سیرین دئمه اغیاره وطندن ساری گوزله
سیرداش اول بیلمز سنه اعدالار ایچینده
اوز گولشنی نی بسله ییر اقلر اوز الیه
آغلی - قارالی، بیشه و صحرالار ایچینده
هردامغا سنه وورسادا وورسون قاری دوشمن
اوز خطینی یاز سن ده بوا مضالار ایچینده
تورکی دیلی وارلیق سندی دیر اونو ساغلا
قویما یاد اونو محو افده اغوالار ایچینده
اوز ایپدهوی بی یاغی داکی خورمایا اویما
آغی یئدیور بیل سنه خورمالار ایچینده
اوز قبلهوی اوز بئینین ایله آختار " اثلین " دن
فخر ایله یاشا، یاتما دا موتالار ایچینده

=====*

نبی خزی نین

﴿ سنجیلیمیش شعـرلری ﴾

آقای فیروز ثمرینی طرفیندن الفبا میزا گؤچورولموش چاپدان

چیخدی :

✽ طنز - پنیریه ✽

اندرا و صاف حضرت مستطاب مولی المولی و و
و منتظرا لایام واللیالی یعنی والجاه، گرانقدر
و کیل الرعایا - پنیر الامم - کریم السجایا
انیس الدرهم، خلداله قدره وانوراله صدره

نرخي چيخيبيدي عرشه گرانجان اولوب پنیر
گلمز بیزیم سرايه گولوم خان اولوب پنیر
دولت سراي بانکا دادیر فاده اگله شیر
گویدن چيخيبيدي، صاحب ایوان اولوب پنیر
اوج یوز تومن اولوب چهره گی من یقینمیرم
تیهودی، کبک دیریا کی طرلان اولوب پنیر
تایمیر فقیر فعنه اونی هرچی آختاریر
مایل به صدر سفره اعیان اولوب پنیر
دانمارک دان دوشوب یولا گلدی لیوانلیلار
طوی توتدی لارکی واردلیقوان اولوب پنیر
هر قدر موس موس ائيله پیره م آنلامیر دیلیم
بولغار دیر کی ساکن آلمان اولوب پنیر
لذتلی دیر پنیر او خودوم من اوشاق ایکن
بیسی دادتوتوبدی ایندی پشیمان اولوب پنیر
جمعه نمازیننه یقنه گلمیر - دوشونمیرم
بوردا تا پیلمیری یقنه اعیان اولوب پنیر
بو قدر وسع حال ایله گنتمیر او مکیه
م تده عدوی خالق سبحان اولوب پنیر
یقاله یالوار پردی کی گؤسته راوزون گؤروم
گئت گئت دندی کی صاحب عنوان اولوب پنیر
اون گوندی هر ساعات دندیم ایستیرا و شاقلاریم
آروا ت اوشاق دئییر یقنه ینهان اولوب پنیر
قوربان اولوم او عطریله - رخسار ماهینه
بیرگل ائوه دئییک بیزه مهمان اولوب پنیر

قوربان اولار آنام سنه قوربان کی یوخ دئمه
 گل بیر گئدهک گوروم کی خرامان اولوب پنیر
 بقال چیغیردی باشیمه کی ای دنگ کیشی
 قوربان دئمه اونا۔ حاجی قزبان اولوب پنیر
 اگری باخار منه واریدیر چوخ افاده سی
 غوغا سالیبدی تازه مسلمان اولوب پنیر
 شیرین و ثروبدی شاید اونا گاو سامری
 یاکی پنیر مایه سی زعفران اولوب پنیر
 مندن دئیون کلیمه گوجون وار که مقیدانا
 تازه عصا کتورکینه۔ ثعبان اولوب پنیر
 چوخ قیرتؤگور۔ فرشته سی۔ عوری۔ اداسی وار
 گویا کی جزو فرقهء نسوان اولوب پنیر
 گورسه ایدیم ای خدا باریشیب نان ایلن پنیر
 ترخون ایلن تیکه مده۔ غزلخوان اولوب پنیر
 دوستلار منه قدیم ده پنیرخور دئیهردی لر
 ایندی تاپانمیرام منه بهتان اولوب پنیر
 آغ سنگگ اوسته بس کی پنیرچکدی صاف اولوب
 باش بار ماغیم و دورگی بیلاخبان اولوب پنیر
 آدی گلنده جن له شیرم۔ اخلاقیم آزیبر
 آدین گتیرمه یین منه دوکان اولوب پنیر
 پیکانه مینمیش ایدی دونن پوز و ثریردی چوخ
 آرواد دقدی کی صاحب ملیان اولوب پنیر
 قالخیب هوایه گویده گزیر باد مرکبی
 بیرگس گورونمیری کی سلیمان اولوب پنیر
 بیچاره ملتین گسیلن دیل لرینده دیر
 گل گل اوزا قدا دورما اوره گ قان اولوب پنیر
 (حرره الحقییر۔ منتظرالپنیر " تزهت ")

قارا باغيم، ائل داياغيم

قارا باغيم،
هاراييني ائشيديرم،
ياغي سنى مندن ائدير؟
قوجالسام دا اولمه ميشم.
قان سالارام!
آخى من ده "قاراداغام"!
تارىخ يوئو آديم واردير
ستارخانلا، كورا وغلولا،
بابك لرى
اوز سينه مده بسله ميشم.
قوجاقلاريم،
ياراقلانين، سلاخلانين،
آت اوينادين، قيليج چالين،
ياغيلارا ديوان توتون،
قان اوددورون،
گوروم نئجه سينير سالىر؟
قارا باغيم،
بىر قولاق آس:
هارايينا جواب وئربىر
سهند ده، ساوالان دا.
دينله ييرسن؟
دميرچى دير، كوروك باسير،
قيليج چكىر، آت ناللاير،
هاراييني ائشيديرم،
گوزل - گويچك قارا باغيم!
من . دميرچى اوغلو

هاراييني ائشيديرم،
گوللو باغيم،
ائل داياغيم،
گوزل - گويچك قارا باغيم!
اوغوز ائلى بو تورپاقدا
يورده سالاندا،
اوزان اوغولى "قورقودبايا"
قوپوز چالدى،
بوئى بوئلادى،
سوئى سوئلەدى،
آيدير مره ارنلریم!
بو يئرلرى اوردوباسماز،
ياغي بولماز،
ياتاق سالين،
اوتراق ائدين!
قوجاق يورده آدسىز اولماز،
نيره مه بىر نظر سالدى،
سنىن آدين "قاراداغ" دير.
ايگيت لره داياغ اول سن،
قوجاقلارا ياتاق اول سن،
دوزه نگاهين "قارا باغ" دير.
قوى اوولاديم بوئى آتسينلار،
آت چاپسينلار.
آمينيزى من وئيرم،
عمرونوزو تانرى وئرسين،
بىر- بىريزه داياق اولون!

* آرزى *

يئر اوزونو گولر اوزه حسرت قويان آغ ائولى لر،
هئج بيليرسيز،

سيزده اولان اسلحه يه مالک اولسام
نئيلرم من؟!

من اونلارين قارينلارين ،

باريتينان دولدورمارام،

ماشاسينا توخوناندا،

گوزلرينده اولوم شاختين ،

يئر اوزونون آجلاريني دويورماغا

قارينلارين ،

چوره گي نن دولدورارام،

اود يئرینه چوره ک سپسين .

سيزده اولان اولوم يوکلو طياره لر منيم اولسا،

اونا مينيب،

اؤلکه لره وای خبرين داشيمارام .

اونلارلا من ،

ايلده بير يول ات دادمايان اوشاقلارا ات گتيرره م .

سيزده اولان قوه لره مالک اولسام

هاراي سپين سينه لرده بوغمارام من

سس گتيرره م

ديل کسمرم .

ديلسيزلى دانيشديرارام .

گولوشلىرى

دوداقلارلا باريشديرارام .

سيزده اولان بولدوزر لر منيم اولسا ،

داش اوره کلى

سويوق قانلى دووارلارى اشيرارام .

داها بيرده ايکى قارداش آراسيني کسنمه سين ،

داغ قورشونلا،

كۆرپەلرین آغیزیندان ،
امزیک لری سالدیرما رام .
توفنگیمه امزیک ساچیب ،
كۆرپەلرین بوش آغزینا ،
دادلی - دادلی ،
سود قوخولو،
آنا اییلی امزیک وئررم .
موشار اوللام
جہالتین ریشہ سینی،
یئر اوزوندن کسرم من .
آله بیلیر،
سیزده اولان قوهلره
مالک اولسام،
نقیلهرم من .

=====

جعفر قره پور (سرمد) - موغان

=====

شهرپارین اولومونون بیرایلیگی مناسبتیه

✽ نار عشق ✽

اقتدی قارا همیشه فلک روزگاریمی ✽ وئردی فنا یه یاد خزان نوبهاریمی
بیرما هوش فراقی آیاقدان سالیبمنی ✽ بیرغمزه یلن آلدی الیمدن قراریمی
توکمه دندیم او زلف سیاهون آی اوستونه ✽ بختیم کی می قارا ائلمه لیل تاریمی
وئردیم قسم کی ترک وفا قیلما ای صنم ✽ یان دیردی نار عشقه ولی بودوتاریمی
گوزداغی وئرمه چونکی رقیبیم باخیر گولور - اسکیلتمه نازنین بو قدر اعتباریمی
بیروم لیوین بها سینه جان ایسته سن وئریم

عرشه یئتیرمه بسدی گولوم آه و زاریمی

دؤز مک چتیندی فرقتینه اول پریوشین

یارب یئتیرگیلن منه سن گلعداریمی

بو " سرمدین " دندیم کی هاچان بختی یارا ولور

رؤیاده بیر گنجه گوره تا (شهرپاریمی)

=====

* گلن مکتوبلار *

مشکین شهردن آقای رسول آتشی بیر مکتوبلا ایلک یازدیغی شعرینی
(آذربایجان) بیزه گؤندر میشدیر . بورادا یئددی بندینی برابر
اوخویاق :

<p>ای مسکنیم جان اوره گیم * دادیم دوزوم هم چوره گیم * ای جنتیم شان دیاریم * داماریمدا سوزن قانیم * گوزهل اولکهم آذربایجان * سله میشم سنی آنسا * یولوندا حاضیرام جانسا * گوزهل اولکهم آذربایجان * ایشیقلی دیر سنین گونین * مقدس دیر گوزهل دیلین * گوزهل اولکهم آذربایجان * اودلار یوردو شهرتین وار * جاندان شیرین قیمتین وار * گوزهل اولکهم آذربایجان * توپراغیندا هر وارلیغیم * یوخ قوجاغیندا دارلیغیم * گوزهل اولکهم آذربایجان * دوغدین بابک تک اوغلانلار * ستارخانلار، باقرخانلار *</p>	<p>گوزهل اولکهم آذربایجان * اولسون سنه جانیم قوربان * ظلمت قارانلیقدا آییلم * روحومدا جسمیمده جانیم * اولسون سنه جانیم قوربان * اولما میشم سندن یانسا * من وورغونام اینان سانسا * اولسون سنه جانیم قوربان * بهاردی هر آیین - ایلین * فخر ائیلییر سنه ائلین * اولسون سنه جانیم قوربان * دونیا بوی حسرتین وار * اینجه نازلی آفتین وار * اولسون سنه جانیم قوربان * آل - الوان دیر بو تورپاغیم * سن من منیم اینان دیمیم * اولسون سنه جانیم قوربان * قاچاق نبی کور اوغلولار * جوانشیرلر، ارسالانلار *</p>
---	--

گوزهل اولکهم آذربایجان

اولسون سنه جانیم قوربان

تبریزدن آقای محمدعلی عباسزاده آنادیلمیزده یازدیغی بیر
مکتوبدا بیزیم باکی دان وئرین " کورپو " برنامه سینده کی چیخیش -
یمیزدان تشکر و ممنونیتین بیلدیریر و معاصر اوزانیمیز " عاشیق
قشم " ین اولومو مناسبتله بوتون آذربایجانلیلارا خصوصاً وارلیق
عائله سینه باش ساغلیغی وئریر . ساغ اولسون .

کرج دن آقاي روشن . خ بير مکتوبلا آقاي حلاج اوغلونا يازديغي
بير شعر گوندریب . بورادا اونون ايلک ايکي بنديني بيرليکده اوخوياق:

چوخداندي گوزلهريم سني گورمه ييب ،
گوزلرون قوربانى آي حلاج اوغلى!
بيليرم گون کشيب ، چوخ قوجاليبسان
آما داغلار کيمي چوخ اوجاليبسان
قيش - بوراندان چيخيب ، ديري قاليبسان
ايللر ياشاياسان، آي حلاج اوغلى !

=====

زهره وفائى

=====

من هاردا قالميشام طبيعت هاردا * طبيعت نه حالدا من حال زاردا
تقويم دئير قيش گونلري بيتيبدى * گلن گونلر باشلايا جاق بهاردا
من گورميرم نه داغ نه باغ نه بوستان * چوخدا بوتاقلار اوتوروبدى باردا
هرياندا يوخ حصار قاپى بادشکا * اوبالارين بهار قوروبدى اوردا
يوخسا بئيله ديوارلارين داليندان
من دک بهاردا تک قالبيدى دارد ا

=====

اهرلى ع. غريب

=====

* قارداش داي اغى *

قارداش دايان اوره گيمين داي اغى ! آتما گيلان سن بو اقلي
وطنى خاطرلر يوردون پاييزيني يازيني ،
ساخلا گيلان کروانلارين قاي اغين قايتا رگيلان قارداشلارين داي اغين
داغيلما سين خلقيميزين توفاغى !
قارداش دايان اوره گيمين داي اغى ! سندن سونرا تالان اولار
اثلیميز قيسما اولار عالم لرده مؤزوميز
سندن سونرا بو توفاغى پيخارلار محبتى انسانلاردان آلارلار
اوره گلري دردلرينن سيخارلار آيريليني اولکه ميزه سالارلار
قئيدگيلن گئتمه گيلن بو پشردن اوزا قلاشما
اوز چئويرمه بو ائلدن سالماسينلار اولکه ميزه نفاغى !

بیز، آذربایجان مدنیت او جاغی نین دبیرلر هیقتی سیزینله ایش
بیرلیگینده اولماغا حاضرلیغیمیزی بیلدیره زک، آذربایجان دیلینده
اقله جهده، آذربایجانلا علاقه دار قارس دیلینده یازیب- یارادانلاری،
اؤز اثرلریله " دیریلیک "ین صحیفه لرینی بزه مگه دعوت ائدیریک .
عنوانیمیز بئله دیر :

" وارلیغا " یعنی - یعنی موفقیت لر آرزولاییریک

آذربایجان مدنیت او جاغی نین دبیرلر هیقتی

۱۳۶۸/۶/۲۸ - ۱۹۸۹/۹/۱۹

تورکیه ده (آیدین) ده یئرلشمیش قوزشی آذربایجانلی شاعریمیزین

" آذربایجانا حسرت " آدلی (۴۵۰ بندلیک) شعرکتا بیندان :

بیزیم یایلا لاردا چیچک گول اولور

قارلار اریر سولار آخار سئل اولور

یوردوندا ن آیریلان بیرگون ائل اولور

گل منی ائل صانما سن آذربایجان

داغینا ، داشینا اوله ییم قوربان

روزگار (یئل) سندن قوخو ساچسین بورایا

مرهم کیمی علاج اولسون یارایما

سن گول ایدین من ده بولبول آرایما

تیکان گیردی دوشدوم سندن آراسی

بو حسرتدن قلبیم ، کونلوم یاراسی

بو یئرلره گلدیک آذربایجاندا ن

تورکستاندا ن چیخدیق گئچدیک ایراندا ن

مالازگرده واردیق تبریز موغاندا ن

تورکه وطن یاپدیق آنادولویو

کور اوغلو یورد توتدو یاشیل بولویو

(جبار ارثورک)

✽ وارلیق ✽

اولموشدی خزان عومروم، وارلیق لا بها را ولدی
سیلدی اوره گین پاسین، من یال قوزا یار اولدی
گول سا چدی یاناقلاردان، سوز آلدی دوداقلاردان
دوست اولدی اوزاقلاردان، من یوخسولاوا را ولدی
یوخسوللیغمیز اولدی، وارلیق یقترینه دولدی
دوشمن گوروبن سولدی، دنیا اونا دار اولدی
تورکین دیلی دیللندی، وارلیق باغی گوللهندی
شعرستل کیمی ستلندی، سلدوزدا گدار اولدی
گون چیقدی بولوت گئتدی، ظلمتلریمیزا یتدی
بیرلیک گولوموز بیتدی، هجران دامهارا ولدی
سا ولان تک اوجال وارلیق، ائلدن ده گوج آل وارلیق،
"مینو" نیله قال وارلیق، کیم قوشدی شکار اولدی

(۱) سلدوز = نقده شهرستانی (۲) گدار = نقده شهری نین بویوک چایی

✽✽✽✽✽✽✽

و بیرنجه مصراع دا "نقده" شعریندن اوخویاق :

✽ نقده ✽

سن ایگیت لر باغیمان، جان سنه قوربان نقده
آنامین نوپرا غیمان، جنت رضوان نقده
واردی اصلانلاری وین آدیله شان شهرتی چوخ
بصلیرسن انسانی، انسانلیغی هرآن نقده
سنده وار گوللو یا شیل سبزه لی چول چوخلوصفا
مهربان ائلریوه قوشمالی دستان نقده
تاکی وار سنده توان قویما ادب دوستلاریوی
قاچا ظالم لوالیندن اولاپنهان نقده
سنده وار سئللی گدار، بوللی چوره گه، مهرلی ائل
غربتین قصری اولار دوستووا زندان نقده
گرچی شیرازی سالیب دیلره سعدی او زمان
منی "مینو" ائده جگ تازه گلستان نقده

✽✽✽✽✽✽✽

✧ ده سالگی وارلیق ✧

تداوم انتشار "وارلیق" که در سایه انقلاب اسلامی میسر گردیده است به نظر برخی از نویسندگان چون نشانه و مظهر توجه به حقوق اقوام مختلف ایرانی تلقی می گردد یادآور آوازه های دوستانه پرهیجان که بدین مناسبت برانگیخته شده موجب افتخار گردیده است ما از لطف خوانندگان وارلیق بی نهایت سپاسگزاریم در کنار این موج پرخروش احساس دوستان هموطن، دهمین سالگرد "وارلیق" در فراسوی مرزها نیز از چنین حوادث پر لطف غیر مترقبه خالی نبوده است.

از آن جمله خبر یافتیم که به همین علت به دعوت "آکادمی علوم و دانشگاه دولتی باکو و شورای نویسندگان آن دیار" در "انستیتوی ادبیات نظامی گنجوی" شورای علمی آکادمی مذکور جلسه ویژه ای به مناسبت دهمین سال "وارلیق" تشکیل داده شده است.

همچنین از میان نامه هایی که بهمین مناسبت دریافت کرده ایم بدون یادآوری از نامه استاد دانشمند آقای دکتر امید توقا تلسی استاد زبانهای ترکی، فارسی و عربی "دانشکده ادبیات دانشگاه ارجیس قیصری ترکیه" نمی توانیم بگذریم.

مشارالیه پس از ابراز لطف فراوان از جمله چنین می نویسد:

"... هله وارلیق گیبی (کیمی) بیر مجله یی چیقارمق نه رجه مهم بیر خدمتدر. اوگرنجی لر (محل لر) بیله یاریم قالمیش مقاله لری صبر سیزلیقله بکلر (گوزلر) و ایکیده بیر بکا (منه) دوامینی صوریجورلر (صورو شورلار). چونکه هم آذری تورکجه سی همده فارسجه یی آرتیق "وارلیق" دان ایشلیوروز. حتی بعضی آرقاداشلار صون صایی نین تما مینی فوتوکویی یا پیب کندیلرینده (اؤزلرینده) هاقلادقلرنی اؤگرندیم. هله شهریارون وفاتی مناسبتیله چیقاردیغی نینز اؤزه ل (مخصوص) صایی الدن - اله قاپیشیلدی و منیم نسخه م هنوز بکا (منه) اعاده ائدیلمیش دگیل (دگیل) ..."

✧ ترجمه چند سطر فوق چنین است ✧

"... انتشار مجله ای چون "وارلیق" خدمتی بس بزرگ است، حتی دانشجویان در انتظار دنباله مقالات نا تمام با ناشکیبائی چشم به راه می نشینند و علی الدوام از من درباره آن سوال می کنند. زیرا ما بررسی و تدریس به زبان ترکی آذری و هم فارسی را بر مبنای

مقالات " وارلیق " قرار داده ایم .
 حتی شنیدم که بعضی از دوستان کلیه صفحات شماره آخر افتوکپی
 کرده و نزد خود نگهداشته اند . به ویژه شماره مخصوص وفات " شهریار "
 به راستی دست به دست برده می شود
 چنان که این شماره تاکنون به من باز نگشته است ..."

جواد زاهدی

=====

وطن جانانیم ولدون جان سنین کی * قان نیمدورسوقا تین آل قان سنین کی
 من اول لیل وطن مجنونیتام . من * سنین قوربانینام قوربان سنین کی
 گزنده توپراغین هرگون خیاللا * خیاله یول تاپان جانان سنین کی
 آلولانمیش سنین عشقینده کونلوم * تاپیلماز دردیمه درمان سنین کی
 خزان گورمه وطن هر وقت بهار اول * گویی قبضه ائده ن طرلان سنین کی
 سئوینجیم ولموسان هم افتخاریم * یامان گونلر گئدر جولان سنین کی
 سنه خدمت ائدن یورقون ساییلماز * یورووماق بیلمه یین انسان سنین کی
 یولوندا یوللارا قانیم یاییلما * آچان مین لاله نعمان سنین کی
 اویاق دوشمن گوزون باخا سنه کج * ایشیق آیدینلارا امکان سنین کی
 وطن اوغروندا اولمک یوخدی جانان * قانیلان باغلانان پیمان سنین کی
 حثیف له ندیم واریمدیرتکجه جانیم * اگر جان اون اولان جان سنین کی
 غریبلیک آیریمالما یوردوموزدان * اوره گلرده قوپان طوفان سنین کی
 آنام سنمن وطن دوزگون آنام سن * آنا قلبیم کونول قرآن سنین کی
 باشی قارلی وقارلی داغلاریندان * گزیب الهام آلان اصلان سنین کی
 کسيلمز گوز یاشین " زاهد " اوزاقسان
 وطن هجرونده کی افغان سنین کی

=====*

﴿ دیوان قوسی تبریزی ﴾

قوسی از سخنوران سدهٔ یازدهم هجری قمری است. در شهر تبریز پایه عرصهٔ هستی نهاده و در اصفهان به کسب کمالات پرداخته است. نصرآبادی محقق معاصر شاعر، در تذکرهٔ خود (مولفه ۱۰۹۰-۱۰۸۳ ه.ق) از دانش و فضل قوسی سخن گفته و او را از شاگردان آقا حسین خوانساری معرفی کرده است. از متاخران: مولف نگارستان دارا (در ۱۲۴۱ ه.ق) و صاحب روز روشن (در ۱۲۹۷ ه.ق) و سایرین با اندک تصرفی ملخصی از نوشتهٔ نصرآبادی را در تذکره‌های خود آورده‌اند. نگارنده نیز در "سخنوران آذربایجان" شرح حال او را اجمالاً نقل کرده است.

از سایر محققان هم فریدون کوچرلی، سلمان ممتاز، اسماعیل حکمت، آکادمیسین آ. کریمسکی، پروفیسور حمید آراسلی هر یک به تحقیق در اشعار و احوال شاعر پرداخته‌اند.

نسخه‌های خطی دیوان قوسی

بنابه نوشتهٔ شارل ریو و آقای احمد منزوی و سایر فهرست‌نویسان، نسخه‌هایی از دیوان او در موزهٔ بریتانیا (اول و آخر افتاده)، گرجستان، پاکستان، کتابخانهٔ ملک هست، مرحوم تربیت هم مالک دیوان شش هزار بیت (ترکی و فارسی) شاعر بوده است که فعلاً ناپیدا است.

و اما دیوان خطی که هم‌اکنون معرفی می‌شود نسخهٔ ناشناخته بسیار نفیس و گرانبهائی است که همانند گنجی در گنجینهٔ شادروان حاجی حسین آقا نخجوانی در کتابخانهٔ ملی تبریز تحت شماره ۳۵۹ نگهداری می‌شود. قطع آن ۲۲ * ۱۳ دارای ۲۳۵ برگ (۴۷۰ صفحه) هر صفحه بطور متوسطه ۱۰ بیت مجموعاً قریب چهار هزار و هفتصد بیت فقط اشعار ترکی قوسی و شامل غزلیات قصاید، ترجیع و ترکیب‌بندها است که بتاریخ ۱۰۸۶ هجری قمری یعنی در زمان حیات شاعر توسط عسکر بن حاجی علی تبریزی بخط نستعلیق خوب استنساخ شده است. آغاز آن چنین است:

" بسم الله الرحمن الرحيم

آی اثمیش مد بسم‌اللاهدن طغرای دین پیدا

اوئون بیرنقطه‌سی ضمنینده قرآن مبین پیدا

و چنین پایان می‌پذیرد:

" بحمدالله کی دود آهیمیز ابر بهار اولدی

قرادن چیخدی داغ و باغ و صحرا لاله زارا اولدی

تم ۱۰۸۶ الفقییر الحقییر عسکر بن حاجی علی تبریزی .

قوسی درسرودن اشعار ترکی از فضولی متأثر است و نظیره هائی در وزن

و قافیه اشعاروی ساخته واز او بجزرگی یاد کرده است :

منی مست ائتدی فضولی کیمی بو سوز قوسی

"کیم اولوم مست دوتوم دامن دلبر گستاخ"

قوسی بو اول غزل نغز فضولی دور کیم

"ناله ایله باشیم آغریتدی بو بینمار بنیم"

اول غزلدندور بو قوسی کیم فضولی سؤیله میش

"سایه تک سودای زولفون پایمال ائیلر منی"

گورمیرم بیر همنفس تا ائیلیم اظهار سوز

یوخسا کیم نفی تک منیم سینه مده هم چوخ وارسوز

هان سوزون سنجیده قیل قوسی فضولیدن ائشیت

"کیم نه مقدار اولسا اهلین ائیلر اول مقدار سوز"

اشعاری هم به استقبال از "وحید" و "ساحر" سروده است :

نه یا خشی سؤیله میش قوسی "وحید" پاک گوهر کیم

"بنی یان دیردی بیر آتش کی دشمندن ایراغ اولسون"

وصف حالیم دور بنیم قوسی بو کیم "ساحر" دشمنیش

"اولدورور آخز بنی اول چشم فتانین سنون"

حال و هوای روحبخش پایتخت زیبای اصفهان و صفای محافل شعروادب

و ارجی که به شاعران می نهادند قطره نئی از عشق و جذبۀ زادگاهش نکاسته

است. او تبریز را کعبه آمال خود میدانند و آرزو مند است که با گشت و گذار

در باغ و بوستان آن به پیریشان خاطری و خسته دلی خود درمان کند :

تبریز جذبیه سی یخه منی دوتمیش آپارور

قوسی اگرچی دامنیمی اصفهان دوتبر

تبریز آچار کونلومی قوسی گراچیلما * هرچندکی فردوس صفا هانه یفتیشمز

قوسی گرهک کی کعبه دئیوب اقتدا قیلا

تبریز قله سینه صفا هان دتدوکلوری

در توصیف باغ ظاهر تبریز (که الان هیچ اثری از آن باقی نیست)

ترجیع بندی دارد که زیبای طبیعی در آن به وجه مطلوبی ترسیم شده است
 اول باغیده کیم ائیلهدی تبریزی گلستان
 اول باغ کی بهر گوشه سی دور روضه رضوان
 بیرحدی سهند اولمیش و بیرحدی اورومی
 ایکی یانی سرخا بدور، اول کوه بدخشان
 فواره لزی چشمه خورشیده توکر —
 درینا چهلوی رشک ایله دزیایه ویریر قان
 مینای مئی و لاله و خشخاش و شقایق
 بیررنگ بولارا قندیلر اول باغی چیراغان ...

اول باغیده کیم قلعه سی افلاکه چکوب —
 اول قلعه ده کیم وار سپهر ایله برابر
 گول بوته لزی دلکش و عرعر لری موزون
 جنت یولنی دور چار خیابانی برابر
 آخر نجه هوشیار اوتوروم من بو چمنده
 کیم غنچه سی مینا کیمی دیر لاله سی ساغر ...

اول باغیده کیم ائیلهدی میرزا اونی ظاهر
 میرزا کی اونون حق لقبین ائیلهدی ظاهر
 تصویر ائده بیلمز اونی یوز رنگ ایله مانی
 تقلید ائده بیلمز اونی نیرنگ ایله ساحر ...

هئی هئی دولانیم باشوا ای ساقی یاغی
 اوز باشون ایچون قویمیه گور الدن ایاغی
 ترجیع بند دیگری هم در ستایش اوغورلوخان گنجه وی فرزند محمد
 قلی خان زیاد اوغلو و متخلص به معاحب (که بسال ۱۰۷۴ هجری قمری
 بیگلربیگی قرا باغ بدو تفویض یافته) دارد و از اشارات و عبارات آن
 پیدا است که آنرا پس از فوت عباس دوم و جلوس سلطان سلیمان صفوی (۱۰۷۷
 هجری قمری) سروده است :

گتور ساقی قدح و تر کیم بودوران یاغنی دورا ندور
 کونولر غنچه سی آچیلمه غه عالم گلستان دور
 نوله تبریزی گر " قوسی " بهشته اختیار ائتمه

کیم آنین خاک پاکی سرمه چشم صفاها ندور
 هوای گنجه اول فردوس ثانی واردی باشمده
 فغان کیم ناتوانلیق مانع و جمعیم پریشان دور
 اوغورلوخان زیاداوغلی صاحب روزگارینده
 کی بیزا ونون قولی اول بنده سلطان سلیمان دور
 بحمدالله کی دود آهیمیز ابر بهار اولدی
 قرادن چیخدی داغ و باغ و صحرا لاله زار اولدی

نمونه‌هایی از اشعار قوسی :

پیچ و تاب ناله دن معلوم دور کیم قوسی نین
 بیر پوزولموش جسم ایچینده بیرا وزولموش —
 جانی وار .
 — اوزگه رونق واردی قوسی حسن بازارینده کیم
 بیرمتا عوندا ایکی عالم خریدار آختارور
 — دایه سالماق رخنه لر اول نوک مژگانان گلور
 یوزقلیچدان گلمزاونلار کیم بوپیکا ندان گلور
 — شیرین تبسمین سوزه روح و روان و شرور
 هرکیممه دن کی جان آلا بیرا اوزگه جان و شرور .
 — ساقیا باغیریم متی گلگون اوچون قان اولدی گل
 صبراقوی من سیز تزلزل بولدی ویران اولدی —
 — آه بیلیم نئیلییم کیم یاردان آیریلیمیشام گل
 یار شیرین کار خوشگفتار دان آیریلیمیشام
 — سرگشته گونلومی ایکی دونیا یه وئرمه رم
 حقاکی من بو قطره نی دریا یه وئرمه رم
 — گل اوزالونله روشن ائله شمع داغیمی
 ای آفتاب بیر گنجه یان دیر چیراغیمی
 — بئیله گز صورتده باریک اول نهال ائیله رمنی
 ضعفدن هرکیم گوره ر معنی خیال ائیله رمنی
 — کناره دوتماغی دیوانه مندن اوگرنیدی
 یانوب دولانماغی پروانه مندن اوگرنیدی

- زاهد گرہک بوگون گورہ اول سرو قامتی
 ہر بی بصر کی دانلہ اینانماز قیامتہ
 - خویلر عشقیندہ "قوسی" دردسر چوقدور ولی
 یخشیدان قطع نظر قیلماق پاماندور دوغروسی
 - دور فلک بو سرعتیلہ ننی دورمنہ
 سیلاب نالہسی تنہ ناتنی دور منہ
 - گرچہ " قوسی " عالم صورتدہ درویشم ولی
 پادشاہم، کشور معنی مسخردور منہ
 ~~~~~

بہروز - ایمانی (یاور)

گرایلی

بیر بولبولم، یو دونیادا	قیزیل گولون وورغونویام
طراوتلی، گول-چیچکلی	گوزل چولون وورغونویام
آیریلیقدان دایم قاچان	گونش دئییب، گوپہ اوچان
سعادتہ قاپی آچان	آخان سئلین وورغونویام
نازلی پری یاتان زمان	خیری-شری اتان زمان
کولک زولفہ چاتان زمان	اسن یئلین وورغونویام
گلہ جہگہ نغمہ قوشان	آرزو دیلدہ داغلار آشان
ساز الیندہ جوشوب داشان	اینجہ تئلین وورغونویام
اوزہ گولہ گوللو باہار	قاناد آچا گویدہ قوشلار
نرگیز باخا خومار-خومار	آزاد ائلین وورغونویام

خاش - ۱۳/۵/۱۳۶۸

داغدان دومان قاچاندا	سحر گونش ساچاندا
گول چیچک لر آچاندا	بولبول اوخور سئوینیر
.....	
سو وئرین ایچسین باغلار	آی باشی قارلی داغلار
مولعاسین گول بودا قسلار	یاشیلانمین چمنیم
.....	
دیلم الیمدن آلمان	گل وئریم سنه آلمان
سن منی آیری عالمان	دوغما وطن ائلیمدن
.....	
گولومدور چمنیم دیر	سئوگیلیم وطنیمدیر
بونلار روحوم تنسم دیر	ائل - وطنندن آیریلمام

علی صمدی

=====

بولود تکین دولویام گوزده یاش دولاندیریرام
جانیمدا شیمشک علملی ساواش دولاندیریرام
زمانه اگرینی دوز گؤسته ریر، دوزو اگری
بواگری گوزگونو قیرماغه داش دولاندیریرام
بوجا قدا توزلوجا جوت مثللی چیمیشام یاددان
قولومدا تاغتایا دؤنموش تلاش دولاندیریرام
او تاجرم کی، دوکانیم زیان ایلن توکنیم
اگرچی قان یاشیم ایلن توماش دولاندیریرام
فراق یاره سینه نیشتر ووران دگیلم
قلم، بوبارده اونچون یاش دولاندیریرام
زمانه زهرده، توکسه نه غم، کی قلبیمده
شیرین خیالیوی، ای چاتماقاش دولاندیریرام
حالیم سوروشما، سوراقیم توتوب آدیم چکه
بودردلی گوشه ده آنجاق کی باش دولاندیریرام

نَهَجُ الْبَلَاغَةِ وَخَوَاقِ الْمَوَاقِفِ

گۆز ایشله دیکجه قوشون چؤل دولوسو، دریا کیمی دالغالانییر، آج قیلینجلارین شاخیشی گۆزلری قاما شدیریر، ایستی، یانغی، قومساللیق سو - سوزلوقدان قان - قان چاغیریر، آلایلار، آرد - آردینا دۆزولموش، داریخ - میش آیقیرآتلا یغیریمگه جیلوو گمیریرلر، ایکی قوشون دؤش - دؤشه دایا نمیش باطل اوردوسوندا، قورخاق تۆلکو صفت باشچی (معاویه) نین چادیری اۆزوکون قاشی تک، قمیشلیگه بنزهر جیدالارین آراسیندا تیکیلیمیش... گۆن چیرتلایا راق اسلام قوشونوه، معاویه نین اوردوسون بیجیب گئچمگه حاضرلا شیر... نفسلر سینهلرده دایانیب، ایتدیجه آیقیرلارین ناللا - ریندان اود پارلایا جاق... هرنه بیر اشاره یه باغلیدیر... امام اوردو - نون قاباغینا گجیب بیر آلولو دانیشیغا باشلادی .

۶۵ - نجی خطبه :

مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ، اسْتَعِشِرُوا الْخَشِيَةَ وَ تَجَلَّبُوا السُّكِينَةَ
وَعَفِيَّتُوا عَلَى النَّوَاجِدِ...

آی مسلمانلار! (یالنیز آلاهدان) قورخماق شعاریز اولسون
آرغایینلیغی الدن وئرمه یز، بو تون اراده ایله دیشلریزی قیسین، بئلنجی
آرغایین یغیریش باشلاری قیلینجدان ساخلار، ساواش گئیملریزی قاییملا -
دییب بو تونوله دین، قیلینجلاری سییرمه میشدن قینلاریندا اوینا دین (کی
سییرمه گه حاضر اولسون). دوشمانا آھیقلی، قییا باخین! جیدالار
صاغ - مولو اولچسون، قیلینجلارین آغزی - اوجو یاغیلاری بیچسین.
اونوتما یمن کی، سیز آلاهیین نظریخده جناب رسول (ص) عمو اوغلو سو -
نون یانیندا سیز، آخینلاریز آمانسیز، دال با دال اولسون، دوشمانا دال
دؤنده ریب قانچاقدان قیچینین بو ایش آرخادان دؤنه نیزه باشی
آشاغالیق گتیره ر، قیامت گونوده قورتولا حاغیز اولماز! حق یولوندا
باش وئرمگیز جانا سهار گره ک! ساواشدا اولمه گه اوینایا - اوینایا
گنده رکن قاباغدا کی قوشون قارالتی سین گۆزدن قویما یین اورتادا
دیگلمیش چاتاقلی چادیری نظره آلیب دؤزا ونون باغیرین یارین کی،

شیطان اونون بوجاغیندا یووا باغلاب جان قورتارماغا ال ایره لسی
 قویوب قاچماغا آیاق دالی ! (ساواشا گیریسه ده ، تالواسا داپیر ،
 قاچماق فیکرینده دیر) دایانین ! دایانین ! قویون حق ایشیفین سیزه
 سالسین (سیز اوستونسوز ، تانری سیز ایله دیر ، امه گیزی ایتیرمز !)
 [صون دیرناقلار آراسی قرآن دان آلینمیش بیر عبارت دیر - مترجم]

بیرپارا اوددهک ، غیرتسیز آرخالارین ، دانلا - پیس ائله یرککن
 بویورور اونلاری ایپه - ساپا گتیرمک یولون یاخشی بیلریر : بیرپاراسین
 یئمله یب ، بیرپاراسین قولاغین بورماقلا اونلاری ساواشا سوره بیلر ، اما
 بئلنجی یوللاری اوزونه یاراشان گورمور :

۶۸ - نجی خطبه

کُمْ اُدَارْپَکُمْ؟ کَمَا تُدَارِ الْبِکَارِ الْعُمْدَةَ وَالْشِیَابُ
 الْمُتَدَاعِيَةَ !.....

هاچانا جاق سیزله گئچیم ؟ یوکدن بئلی یارا ، خام دایلاق ایله
 گئچینن کیمی ، اسکی - جیندا پالتار ایله گئچنن کیمی ، بویانسدان
 یامایاندا اویانندان سؤکولور !!... شاملیلار اوردوسونون آتلیلاری
 گلجک ، هامیز ائولره تیپلیب قاپیلاری باغلیار سیز ، کرتئکله داشین
 جبینه گیره ن کیمی ، کافتار یوواسینا صوخولان تک ! ... واللّه سیزه بئل
 باغلیان کیشی یازیق دیر ، سیز ایله ساواشا گئده ن اوجسوز اوخ ایله
 آتماق ایسته یینه بنزه ر ! ائولریزده بول ، بایراق آلتدا آزجا جیق سیمیز
 یاخشی بیلیرم سیزی نه اوناریر ، اگریزی نه دۆزه لده ر ! اما سیزی
 اصلاح ائتمک اوچون اوزومو فسادا باتیرما رام ! اللّه اوزوزو قارا ،
 پاییزی آزجا قیلسین ! باطلی تانیدیغیز قدر حق تانیمیرسیز ، حق
 آیاقلادیغیزجا باطلی آیاقلامیرسیز !

صفین ساواشیندا معاویه نین آلینا تولانیب ، اما مین سوزونسه
 باخمادان ساواشی غلبه چاغلاریندا یاریمچیق بوراخیب دوشمانی اوز
 اللرینه حتمی بیر داغیلماقدان قورتاران خاخول آرخالارین دانلایرکی
 نییه سویوب - سویوب قویروغوندا خارابلایرلار ؟ ... بو یازیقلا حتمی
 اما مین فیض دریا سیندان فایدالانما غادا چبخار یوخلاری ! نئجه دئیرلر
 "آستارخان بئزی کیمی نه انه یارارلار نه بویا " ویا امام اوزوبویوران

کیمی " چاناقلاریندا او توتوم یوق ! "

۷۰ - نجی خطبه

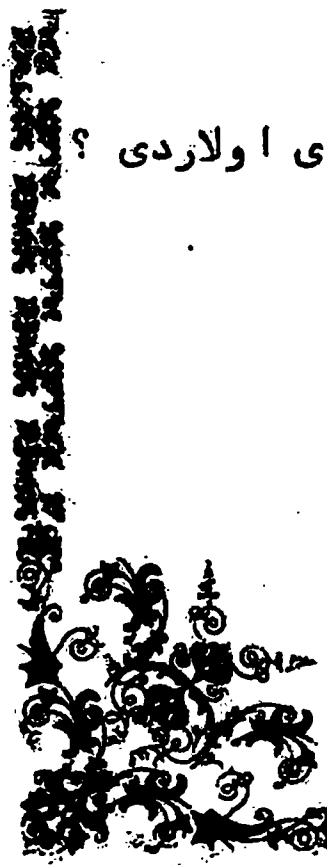
أَمَّا بَعْدُ يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ فَإِنَّمَا أَنْتُمْ كَالْمَرْأَةِ
الْحَامِلِ حَمَلَتْ، فَلَمَّا أَتَمَّتْ أَصَلَّتْ ...

سیز ای عیراقلیلار! قارنینداکی اوشاغین دوققوز آیلیقدان سوز ایله سالان بویلو قادینا بنزه رسیز! اری اؤلموش اوزون زامان ارسیز قالیب ارثیه سین لاپ اوزاق آدام آپاران دول آرواد کیمی سیز. (بیلیر- دیم سیزدن منه وایا یوق) من سیزه اوز گونلوم ایله گلمه دیم، اجیار منی سیزه ساری چکدی، ایندی ده دشیر سیز: علی یالان دانی شیر! الله سیزی قیر سین! من کیمه یالان ساتیرام؟ آلاها؟ اسلامدا ایلک آلاها اینلان منم کی! ویا رسول الله (ص) علیه یالان دشیرم؟ من کی از لجه او حضرتین سوزون حاقلادیم! یوق! ... بونلار دگیل! سیز منیم سوزومو دوشونمور سوز! او چیخارینز یوق. یازیق منی دانسان کیمسه! چاناقیندا توتوم اولسایدی، مفتی دولدور ادریم، صونرا خبر سیزه گلر بیلر سیز (کی بو دوشونمه مزلیک سیزه نه ضرر ووروب!) سوزلوک

اؤدهک = قورخاق، قوش اؤرهک. اونا رماق = تعمیر، اصلاح، باز سازی
آستارخان = خزر هنده ورینده بیر اولکه آدی.
آرخا = ۱- کورهک، دال ۲- پشتیبان، هوا دار، کومک ۳- خلف
توتوم = ظرفیت، توتار، گنجایش. جلیوو = گم، نوختا، آغیز باغیلی
نوختا. جیدا = نیزه. چاتاق = چاتی، گوده ایپ، یوک چاتماق
ایپی. جیندا = اسکی، کهنه پالتار. جب = قایانین جیریغی،
دووار یاریغی، آغاج دلیکی. قییا باخیش = قیقاجی باخماق، گوزو
قییب باخماق، آجیقلی ویا عشوهلی باخیش.
قییجینماق = اوتانماق، حیا ائتمک. یانغی = سوسا میش، سوسوزلوق،
عطش. دایلاق = دهوه نین بالاسی، خیردا جا دهوه. دشمک کی - لاق - اکی
حیوان آدلاریندا گوزه دگیر: بالاق (گامیش بالاسی) اولاق (چپیش،
گچی بالاسی) دای / دایچا (قولون = آتین بالاسی)
دایلاق / دشیلاق = دهوه بالاسی و ...

آتالار سۆزۈ

- * يۇلا بىلد اۇلان ، بودره مز .
 * اوزاق يئرين آريپا سيندان ، ياخين يئرين سامانى ياخشى دير .
 * اولومدن باشقا هر شئيه چاره وار .
 * كورون نه بورجى كى ، شمع يا هالانيب !
 * كور آتى مينهن شاهليق ادعاسى ائدهر .
 * زحمت چكمه ين راحتليغين قدريني بيلمز .
 * ايشى دوشنده آرار منى ، ايشيم دوشنده قووار منى .
 * كمى نين ايشيني كميجى بيلهر .
 * چوبانا وئرسن قىزى ، يا قويون گوددوره ر . يا قوزى .
 * آدامين آدى پيسليگه چيخينجا ، جاني چيخسا ياخشى دير .
 * اياغين گيرمه ين يئره ، باشيني سوخما .
 * باشينا گلن باشماقچى اولار .
 * آز ايدى آريق - اوروغ ، بىرى ده گلدى بوينو يولوق !
 * قولاق ايكي ، دىل بىر دىر . بىر سويله ، ايكي ائشيت !
 * اليغدن ايش گلمه ين اوزون دانىشار .
 * گوزو توخ اولانين ، گونلو ده توخ اولار .
 * گوزه گوز ده گر ، قلبه سوز .
 * گوزسىز ، اولنده ، بادام گوزلو دئيه رلر .
 * ساچ صفادان ، دىرناق جفادان اوزانار .
 * ساچى بورج آلماق ممكن اولسايدى ، كئچلين نه دزدى اولاردى ؟
 * لوره ك يانماسا ، گوزدن ياش چيخماز .
 * يئيه نده چئينه ، دانىشاندا فيكىرلش .
 * قيامت اوگون قوپار ، بىرى يئيه ر ، بىرى باخار .
 * قوردون آدى قوردو ، يئسه ده ، يئمه سه ده !
 * اكيبلر يئميشيك ، اكه ريك يئيه رلر !
 * يالقيز يئيه ن ، سفره سيني اوزو ييغار .
 * مين آجى نى يئيه رلر ، بىر شيرينين خاطرينه .
 * آشى بيشيره ن ياغ دىر ، گلين اوزو آغ دىر !

یئنی چیخان کتابلار حقینده

* سلطان ساوالان *

بوتنرولیکده "سلطان ساوالان" عنوانی آلتیندا بیر اثر الیمه چا تدی، بو اثرین مولفی "م.ع.ن" موغان و نشر ائدهنی "انتشارات ایرانیا ن" و نشر یغری تبریزدیر. اثر ۱۳- نجی صحیفه دن باشلانیر، کتابین اولینده کی اون ایکی صحیفه، استاد شهریارین اولومو مناسبتیله شعر و اون سؤزدن عبارتدیر.

مولف عظمتلی ساوالان داغی نین گؤزه للیگینی، اوره ک آچان منظره لرینی، متانتلی باخیشینی بیر قدرتلی رسام کیمی اوخوجونون گؤز لری اؤنونده جانلاندیرمیش :

آی طبیعت گؤزه لی چوخلو گؤزه للیک گؤزو سنسن
هم شیرین یازلی، شیرین نازلی، باخیشلار سؤزو سنسن
نه بیلیم، بلکه ده دونیاده بهشتین اؤزو سنسن

کوثرین چشمه سی دریا چه وه باغلی

اتگین سبزه لی - باغلی

گول لرین خوللو- بوداغلی

شاعیر بوقوجا مان داغ حقینده اوزون سورهن تدقیقات آپاریپ اون نون ائل و طایفالارینی، یایلاقلارینی، گدیپکلرینی، هنده وه رینده اولان بوتو کندلری، قوجا غیندا بیتن عطیرلی بیتگی لری، باشلارینی گویله سویکه یین آغاجلارینی، خلقینی دیلاندیرن و شوقه گتیره ن نغمه کار و گؤیچک قوشلا رینی، شاعیرانه بیر طرز ایله قلمه چکمیشدیر، چاغلیان و شیریلدایان چای لار، باشلاری آیلار بویو قارلا اؤرتولموش داغلار حساس شاعیری هیجاننه گتیریر، او، بو قدرت و گؤزه للیک قارشیسیندا بیر عاشیق کیمی دایانیر و گؤزه ل بیر افاده ایله سؤیله ییر:

" گؤر نه گؤرکملی سن ای یار کیم ائده ر حسنونو انکار؟"

استعدادلی شاعیرین بواثری ایستهر شعریت باخیمیندان و ایستهر- سه ساوالان حقینده آپاردیغی تدقیقات، قاریش- قاریش، کند- کند ساوالانین اطرافینی دولاشماسی، خلقین آغزیندان، ساده انسانلارین عادی دانیشیقلاری واسطه سیله توپلادیغی بایاتیلار، آتالار سؤزو دقته لایق و اونودولماز بیر اثر دیر، بیز مؤلفه یئنی - یئنی موفقیتلر آرزو اشدیریک.

﴿ اوشوین آی ﴾

کۆریونون آلتیندان
صولارین زامان تک
دورمادان ، آمانسینز
آخیشی واردیر .
پوزولموش باغلاردا
صون وداع گونونده
موسمین سؤندوغو خلعتین
خزه لدن رنگا رنگ ناخیشی واردیر .
دومانلی افوقدا
پاییز سئچیلیر...
یئلرده بئشیک تک
تریهنن یووانین ، ایچینده یاتارکن
رؤیادا
اوچورلار کۆچهری قوشلار
دنیز ده چاتیبدیر
قاشلارین ، چیرپینان گؤکسونده طوفانلار قاپناشیر
زنجیردن قورتولموش دغو کیمی دالغالار
قودورموش
جوشوب - دا - حوشور
گورلایان بولودلا ، شلاخان ایلدیریملا
قارانلیق گئجه نین قوینوندا اویناشیر .
پاییزین
باشلامیش
دئمک صونسوز یاسی
بو گئجه
سای - ساری گؤسته ریر
بوخودا یئری یین آیین دونموش عکسین
اوشویوب - تیتیره یین
کیچیک حوضون آیناسی

﴿ دا غلىق قره باغين حاققيندا ﴾

بزه ييب دا غلارووى لاله آل الوان قره باغ
آختارير گوللرووى بولبول نالان قره باغ
آناوون قوينونا گل قويما يانا حسرتده
آناوام قلبيمى گل ائتمه پزیشان قره باغ
سنه قوينوندا امک وهرميش آنان آتما اونو
مهرباندير اوره گى قويما دوشه قان قره باغ
قره باغ دردين آليم سن اوره گيم سن، ديله گيم
اول طبييم منيم ائت درديمه درمان قره باغ
قيهاچک قوی باشوون پلمه سى گتسون آرادان
منى اولدوردى بودردکونلوم اولوبقان قره باغ
اوچولار فيکره دوشوب اولييا جئيرانلارووى
گوزلروندن يانا قويما گئده جئيران قره باغ
قارداشى قارداشا حسرت قويا گيمدير دادانيب
اورگنيدير سالان اوآلچاغى عصيان قره باغ
گيمدير ايسته راتى ديرناقدان آيرسين نه بيليم
اونودا بو اوره گيم دگ يانا هرآن قره باغ
ساوالان "قارتالى" سوز مولکونه سلطان اولالى
تکجه سن ائيله ميسن گوزيا شيمي قان قره باغ

=====*

✽ حاج رضا صراف تبریزی ✽

خیالیم وار آچام جانانیلن صراف دکا نیلی
گوموش تک آق بدن اوندان قیزیل تک رنگ زر مندن

حاج رضا صراف تبریزی یکی از مفاخر آذربایجان و از چهره های تابناک تاریخ ادبیات آذربایجان به شمار می رود. این شاعر شوریده دل کمه از قریحه های سرشار، استعداد شگرف و ذوقی لطیف برخوردار بود در زمینه های مختلفی که شعر گفته، نبوغ ادبی خود را نمایان ساخته و سخنش از لطافت طبع، شیرینی کلام و سلاست بیان او حکایت دارد.

صاحب ترجمه که ۲۵۰۰ بیت شعر، از خود به یادگار گذاشته و به حزم وارد جزئی کلیه آن ها را به زبان ترکی آذربایجانی سروده و در آثارش با برخورداری از فرهنگی غنی و با استفاده از نکات ظریف و تعابیر لطیف زبان مادریش و فو - لکلور وسیع مردم آذربایجان و با نزدیک شدن به زبان محاوره ای هم - شهریانش چنان مضامین بدیعی آفریده که هر یک از آن ها از گوهرهای ماندگار از تاریخ ادبیات آذربایجان به حساب می آید و با این که از تاریخ سرودن اغلب آن ها یک قرن سپری شده، برخی از اشعار وی هنوز هم ورد زبان مردم تبریزی باشد و چون خودش می دانست که چه شاهکارهایی آفریده، از جدا بیت آن ها سخن ها گفته و جا و دانه ماندن آثارش را این چنین پیش گوئی کرده است :

ایتمز آدیم عالمده، یقینیمدی من اولسم

ذوق اهلی بو اشعاریمی ضرب المثل ائیلهر

ویا : آفرین گوهر اشعار یوه صراف سخن

کتیریر وجده بو شعر طرب انگیز منلی

این پیش بینی به تحقق پیوست، علاوه بر این که مردم آذربایجان

شعرهای او را از بر کرده و زمزمه می کردند و چون در آن موقع از رادیو تلو -

یزیون خبری نبود، خوانندگان، غزل های دلنشین وی را در مجالس جشن

در دستگاه های موسیقی و به صورت ترانه می خواندند مثل این غزل :

خدنگ نازیله گونلوم قوشون شکار اقلدین

گونول ده گیزلین اولان سۆی آشکارا اقلدین

ردیف و قافیه و سجع و بحری بیلیمزدی

فنون شعری بو صرافه سن شعرا را ائله دین
بعدها اغلب غزل های وی با آواز حاج بابا حسین اوف در با کوبه شکل
تصنیف در آمد و حتی از مجموع آن ها کاستی فراهم شد که مورد استقبال شنو -
ندگان قرار گرفت .

در مرتبه گوئی می توان او را از سر آمدان شعرای نوحه سزادانست چرا
که وی با استفاده از فن سهل در سوگ شهدای کربلا، چنان ابیاتی سروده که
مردم تبریز در مراسم عزاداری اشعار وی را بی آن که سراینده اش را بشناسند
سند زمزمه می کنند. مثل این ابیات که شب عاشورا مردم موقع پخش کردن
شمع به مساجد، دسته جمعی با آوای بلند می خوانند :

گول گلزار رسالت بو گنججه	شمردن ایستهدی مهلت بو گنججه
یا تمییوب آل علی صبحه کیمی	شیعه یا تسین نجه راجت بو گنججه
بیل میرم نعلیه دی بس تازه گلین	اونا یوز و فردی نه حالت بو گنججه
ام لیلایه بویوردی شه دین	سن ده و ترا و غلو و ازینت بو گنججه
کربلا ایچره اولوب محشر عیان	گوئی یا قوبدی قیامت بو گنججه
شهدا لر آدینا کلک قضا	یا زدی فرمان شهادت بو گنججه

این شاعر فاضل در صنعت غزل، بد طولانی دارد و در غزل سزاشی آن چنان
استادی و مهارت به خرج داده که نامش با غزل ترکی عجین گردیده است و
غزل هایش به قدری شیرین، لطیف، منسجم و دلنشین هستند که خواننده با
تمام وجود از آن ها لذت می برد. این ابیات از یکی از غزل های او انتخاب
شده که با هم می خوانیم :

چشم سیه یار، دل پیر ایلن اوینار
آهوی خطا دیدیه باخ، شیر ایلن اوینار
سال میش یوزه، تک خالینی یا ندیر سین حریفی
لیلاج دغل با زدی، تدبیر ایلن اوینار
آئینه ده اوز عکسینه یاریم اولوب عاشیق
صورتگره باخ، چکدیگی تصویر ایلن اوینار
اوینار تب عشقیله وجودیم گنججه - گوندوز

"صراف" دی گویا غم اکسیر ایلن اوینار
حاج رضا صراف که در تمام عمرش یک آن از تحصیل علم و ادب دست برنداشت
و همیشه با رویا و محرومیت بود در سال های واپسین حیاتش به محض این
که ناایرانه انقلاب مشروطیت شعله ور گردید کم شده اش را پیدا کرد و به موج

توفنده^۱ انقلاب پیوست و نامش را جزو شعرای انقلابی در تاریخ انقلاب مشروطیت به ثبت رساند. این مردانند که بیشترین سال های زندگیش مصادف با دوران استبدادنا صراالدین شاه بود، در آن روزگار خودکامگی که زمینه برای فعالیت های سیاسی مهیا نبود در فعالیت های اجتماعی و اعمال نیکوکارانه شرکت فعال داشت. به طوری که در قحطی سال ۱۳۱۶ ه. قمری که در شهر تبریز کمبود غله و آذوقه سبب رخدادها شدی هم شد که از حمله غارت خانه حاج میرزا محمد رفیع نظام العلماء بود، حاج رضا صراف اقدام به تشکیل کمیسیونی مرکب از افراد خیر تبریز تحت عنوان "اعانه ملی" نمود. این تشکیلات از اغنیا و ثروتمندان شهر پول جمع آوری کرده و پس از خرید گندم در اختیار بی چیزان قرار می داد. این عمل انسانی سبب شد که عده زیادی از اهالی تبریز از مرگ حتمی نجات یافتند.

بیوگرافی صراف در تعدادی از تذکروه های ادبی و کتب تاریخی به رشته تحریر درآمده و دیوانش با رها به زیور چاپ آراسته گردیده است. برخی این شاعر شیرین سخن را سعدی ترکی سرا نامیده و بعضی او را بانظامی گنجوی مقایسه کرده اند. نویسندگانی اشعار صراف را نزدیک به آثار فضولی و صاحب قلمانی سروده های وی را حتی از رشحات قلمی ملا محمد فضولی بغدادی نیز ظریف تر و پرمعنی تر دانسته اند. به هر حال او دارای شخصیت ادبی و اجتماعی والاقتی است که با خلق آثار جاودانه ای خدمات گرانبهایی به زبان و ادبیات این سرزمین معارف پرور نموده است.

شخصیت ادبی صراف چنان از عظمت و ابهت برخوردار است که شعرای بعد از او از جمله غزلسرای نامدار معاصر علی آقا واحد تحت تاثیرش قرار گرفته و با الهام گرفتن از اشعار وی آثار گرانقدری خلق کرده است. همچنین بزرگ شاعر معاصر، زنده یاد استاد سید محمد حسین شهریار تبریزی از او چنان متاثر گردیده که وی را به عنوان یکی از نوابغ ادبی آذربایجان مورد ستایش قرار داده است (۱)

مرحوم دکتر مهدی مجتهدی این هم شهری نام آورش را این چنین معرفی می کند:

"صراف در صنعت غزل ما هربود. غزلیات ترکی او شیرین تر، لطیف تر و عاشقانه تر از غزلیات میرزا علی اکبر صابر شیروانی و استاد او سید عبدالعظیم شیروانی است، اما به پای غزل های فضولی بغدادی نمی رسد. چون این غزل ها در زبان مصطلح تبریز سروده شده است بیشتر از اشعار فضولی

زبا نزد مردم آذربایجان است، در مجالس انس هر خواننده از آن غزل‌ها یاد می‌کند. مظالمین بکرا شعرا را و شخص را به پادشاه بیت‌های صائب تبریزی می‌اندازد. وی گاهی در بیان مطالب مربوط به عشق چنان به سادگی و لطافت شعر گفته است که می‌توان بعضی غزلیات ترکی او را همردیف‌بهترین اشعار عشقی السنهٔ مختلفه دانست و او را سعدی ترکی سرانا مید " (۲)

ولی آقای یحیی شیدا عقیده دارد که "اشعار صرف از نظر احساس، سادگی و ظرافت نه تنها از آثار شاعران بزرگی مثل راجی، نبیاتی، شکوهی، واحد و نسیمی در حد بالایی است بلکه اگر انصاف را رعایت کرده و درست قضاوت کنیم آن معانی، شیرین‌گاری‌ها و ظرافت‌ها که در اشعار صرف هست در غزل‌های فصولی که آن‌ها را استحکام و انحصار بر خورده است دیده نمی‌شود. ببینید این بیت چقدر پرجاذبه و چه اندازه پرمحتوی و قوی است:

جانانی گذرگاهده، گوردوم کی، گنجیردی

عمروم دی، دقدیم، حقیف کی، چوخ سرعتلن دیر
وی سپس اضافه می‌کند: "که صرف در طول عمرش برای هیچ کس مدح و یا هجو ننوشته است و در کلیه آثارش این گونه نقصان‌ها پیدا نمی‌شود و در عرصهٔ پاک و عفت قلم می‌توان او را با شاعر بزرگ آذربایجان نظا می‌گنجوی مقایسه کرد" (۳)

مرحوم محمدعلی صفوت در بارهٔ صاحب ترجمه می‌نویسد:

"در زمان ما کمتر کسی از دانشوران در هوشیاری و تیزی ذهن مانند صرف بوده، شادروان رضا صرف مردی بسیار خیرسان، بی‌آزار، عاشق پیشه و میهن دوست بود" (۴)

آقای م. محمدلوی عباسی نیز ضمن این که او را سعدی زبان ترکی آذربایجانی می‌نامد اضافه می‌کند:

"صرف در آثار خود به اندازهٔ میرزا جلیل محمدقلی زاده و میرزا علی اکبر صابر یک شخصیت دموکرات و ترقیخواه است" (۵)

برخی از تذکره‌نویسان از جمله مرحوم محمدعلی صفوت در داستان دوستان و آقای عزیز دولت آبادی (درویش) در سخنان آذربایجان، صرف را شاعر عری عاشق پیشه معرفی کرده‌اند و در واقع او همیشه عشقی دردل و شوری در سر داشت ولی نه عشق مجازی که زودگذر و بی‌حاصل است چنان که خود گوید:

ملامت ائتمه منی مدعی اوتان تاری دان

بو عشق، عشق مجازی، ذگیل، حقیقتی وار

ویا : هرکیمسه اولاً رابطه شعریله ربطی

آنلار بو غزل قاعده: حکمتیلن دیر

بیردایره عشقیده صنعانی به یندیم * صد حثیف ا و نون عشقیده بیر عورتیلن دیر. زنده ییاد حاج رضا صراف پسر ارشد حاج محمد تبریزی در سال ۱۲۷۱ ه. ق در دریندحصار واقع در محله راسته کوچه تبریزیا به عرصه زندگی می گذارد و هنوز به حد بلوغ (۵) نرسیده بود که پدرش را از دست می دهد. وی از نوجوانی با انتخاب شغل پدرش که صرافی بود، عهده دار کفالت خانواده اش می گردد. مغازه اش در بازار تبریز، تیمچه حاج سید حسین میانه قرار داشت و دارای چهار برادر به نام های حاج محمد، حاج میرزا جعفر، حاج عبدالعلی و حاج عبدالعظیم بود.

او ضمن اشتغال به امر تجارت، نه تنها از کسب علم و دانش آنی غفلت نمی کند: بلکه از غایت علاقه به معارف، برادر خود مرحوم حاج میرزا جعفر معروف به صراف را از کسب و کار بازار منع کرده و به تحصیلات علمی وادار می دارد تا آن که برای تکمیل فضل و دانش، به عتبات عالیات روانه اش می کند. میرزا جعفر در نجف از محضر شیخ هادی تهرانی قدس سره استفاده به سزا نموده و از علمای روشنفکر، دقیق و محقق ایران می گردد. (۶) "وی پس از ۱۸ سال تحصیل هنگامی که در سال ۱۳۲۳ ه. ق می خواهد به زادگاهش برگردد. حاج میرزا حسن مجتهد می گوید که بحمد الله، تبریز بد شهر علما تبدیل شده، در جواب سؤال اطرافیان اظهار داشته بود برای این گاه امروزها آقا میرزا جعفر وارد خواهد شد" (۷)

حاج رضا صراف همیشه در محافل علمی و ادبی شرکت داشت از جمله از ۲۰ سالگی یعنی از سال ۱۲۹۱ ه. ق یکی از اعضای برجسته انجمن ادبی "صفا" بود که جلسات این انجمن در منزل وی که آن موقع در محله مقصودیه کوچه عزبدفتری، ها قرار داشت تشکیل می شد و او همیشه از محضرا دیب نامدار مرحوم "لنکرانی" پیش کسوت این انجمن استفاده ها می برد. از جمله اعضای این ادبی شخصیت هایی مثل مشکوة، تبیان، بنان، صفوت و افسر را می توان نام برد. افسریکی از اعضای این انجمن گاه از شاهزادگان قاجار بود بعداً انجمنی ادبی زادر تهران تأسیس کرد که سال ها ادامه داشت.

این مرد ادیب و متفکر همواره از فقر فرهنگی مردم زمانه اش رنج می برد و از این گاه می دید در جامعه ای که او زندگی می کند علم و ادب در مقام مقایسه با مادیات چندان اهمیتی ندارد و خطاب به خود می گوید:

صراف، نقد شعری داخلی خوجه گشتمیبری

مین بیت‌دان مقدم اولوب ایندی بیرفلوس
دراوا عمرش به شغل بنکداری مشغول بود که انقلاب مشروطیت آغاز می
شود و شخصیت صاحب وجدانی مثل او که یک عمر در زمهریر اختناق زندگی
کرده و مضرات استبداد را لمس کرده بود، معنی و مفهوم جا معه آزاد و حاکمیت
قانون را بهتری فهمید. لذا پیام‌های نوید بخش نهضت مشروطه را با جان و
دل پذیرا می‌کرد.

این استاد سخن که در فضای نوینی بال و پیر می‌گشتا پد همگام با رشد
جنبش مشروطه، برای ساختن کشوری مستقل، آزاد و برخوردار از عدالت
اجتماعی، نغمه‌های آزادی و حریت طلبی سر می‌دهد و به این ترتیب قلم
رزم آهنگ خود را تبدیل به جنگ افزا ز کرده و در مبارزه با خودکامگی، آنسی
راحت نمی‌نشیند. وی شروع به سرودن اشعاری با مضامین انقلابی و تحرک
بخش می‌نماید و هنگامی که همشهریانش در کنگسولگری انگلیس متحصن بودند
در چکامه‌های خطاب به ملت می‌خواهد گفتگان را بیدار کرده همه را برای ساختن
جامعه نوین آماده سازد. در این منظومه که در صنعت مستزاد سروده است می
گوید:

ای ملت اسلام اوپان وقت سحر دی گور بیرونه خبر دی

بس دیر بوقده ریاتما، گورور سن نه خبر دی دور، وقت سحر دی

مین یقورن آیلدیور سنی، بیچاره احبا ترپنمیسن اصلا

یا تماق بئله اولماز، بو اولومدن ده بتردی دور، وقت سحر دی

تا پدیر سنی هممایه لزین، دورما، دئیر، یات کتچمیش اولاره هیات

بو دئورده هرکیمه یا تا قانی هدر دی دور، وقت سحر دی

گون اولدی گون اورتا، هامی یا تمیشلار اوپانندی، اوز غیبینی قانندی

من یات، قوی اولار دورسون، اولار چونگی بتردی دور، وقت سحر دی

بی دردلیگی بوشلاما، اختار ما حمیت لازم دگی غیرت

غیرت دئدیگین باشه بلا، جانه خطردی دور، وقت سحر دی

صراف وضع مملکت را تشویح کرده و این چنین راه مبارزه را نشان می‌دهد:

اقدیدیر باغوریمی قان لبلرین، قوی بیر ایچیم قانین

بو باش سیز مملکت ده قانیمه قان ائتمه ییم، نیلیم؟

اوضا انقلابیونی را می بیند که با طلوع آفتاب نهضت مشروطه منافع

نا مشروع خود را در خطر دیده و کمر به نابودی انقلاب بسته اند. در هجویه از زبان

یکی از آنان، این تیم را در این چنین می گوید:

تو کدی حریت ایران عجب گول باشیما

قالمیشتم حسرت ایکی قارنی یوغون قارداشیما

میرزا حسین واعظی گتدیز اقله دیزدسته باشی

نه اونون مسجدی وار، منبری، نه ملک و ماشی

شیخ سلیمین نه اقلوی پالتاری، نه اوستی باشی

تو کدی حریت ایران عجب گول باشیما

دقمیشتم بیرگونوم اولسون سنه ای میرزا جواد

کیم بولوردی نه دی مشروطه نه دیربیر بیقله زاد

ایا قین منبره قویجا ق اقله دین حکم جهاد

او قده ر دادا اقله دین خلقی چیخا رتدین باشیما

تو کدی حریت ایران عجب گول باشیما (۸)

در مورد مجلس شورای ملی نیز منظومه انتقادی دارد که دوبیت آن

چنین است:

گا و و خر و خرسی ایله قبا بان هدونشین دی

بو مجلس شورادی ویا کی حســـــــنودی

اوج زادسیزی قویما زد قیه سیز حق ایله شرعی

صدری دویوسی، ساری یاغ، چای پپیــــودی

متأسفانه این زبان گویا عموش وفانمی کند که زنده مانده و بیشتر در

خدمت انقلاب مشروطه و ملت ستم دیده ایران باشد. او نه ما پیش از صدور فرمان

مشروطیت یعنی در ۱۷ ربیع الاول سال ۱۳۲۵ هـ. ق (اردیبهشت ۱۲۸۶ شمسی)

بر اثر ابتلا به بیماری ارتعی آسم که در اواخر عمرش از سینه دزد خیلی در رنج

و زحمت بود در شهر تبریز چشم از جهان می بندد...

مرگ زودرس این ادیب اریب که در ۵۴ سالگی اتفاق می افتد در محافل

ادبی تاسف و تاثیر عمیقی بر می انگیزد. شکر او ادبا از جمله مرحومین حاج

محمدنخجوانی، سالک تبریزی، ظاهرزاده بهزاد (نقاش تبریزی) و محمدعلی

صفوت تاریخ فوت این شاعر گرانقدر را با جملات بجد و به زبان های ترکی،

فارسی و عربی به نظم می گشتند.

حاج محمدنخجوانی گفته است "مرد صرف سخن = ۱۳۲۵"

سالک تبریزی که از یاران صرف بود در ثای دوستش چنین گفته است:

تاریخ وفات رضا صرافی صوروشسنان

اون یئددی عین اول ایدی لیلہ مولود

سال مین اوچ یوزییرمی بیئش اوستنده اومرحوم

عقبایه قدم قویدی تا پیب رحمت معبود

سالک ائله تعدادده قیرخ یئددینی موضوع

اؤزاسم شریفی اولوبوماده دمعدود (۱۳۲۵) (۹)

حسین طاهرزاده بهزاد (نقاش تبریزی) که تذهیب اولین چاپدیوان

صراف را که با خط زیبای مرحوم میرزا رضا مشکین خط در سال ۱۳۰۴ شمسی در

تبریز به زیور طبع آراسته گردیده به عهده داشت در فقدان این شاعر ارجدار

این ابیات را سروده است :

صراف خود برفتنی وزنده است نام تو * خلد برین و جنت و رضوان مقام تو

این معجز استیا سخن اوستیا که سحر * وه وه لسان ناطق و عقل تمام تو

گرچه نوشته شد به مرکب چنین کتاب * باید به آب زر بنوشتن کلام تو

تا ریخ رحلتش تو ز نقاش کن سؤال * (حاجی رضایه فکر) بر آرد مدام تو (۱۰)

محمد علی صفوت نیز در سوگ این اختر تابناک آسمان ادبیات آذربای

یجان، ماده تاریخ به زبان عربی رقم زده است :

غاب نجم و رمانا بولسه ان حزنی دائم مادمت لسه

فستلت الطبع عز رحلتسه قال فی تاریخها "یغفرله" ۱۳۲۵

"دیوانش که بارها به چاپ رسیده شامل ۹۱ غزل، چند رباعی، مستزاد،

نوحه و سینه زنی به زبان ترکی آذربایجانی و ۱۱ غزل به زبان فارسی است" ۱۲

غنا، لطافت و ظرافت ارثیه ادبی صراف سبب شده است که شعرای زیادی

از اشعار وی استقبال کرده و آن ها را تضمین کنند. به عنوان نمونه شاعر

شیرین سخن، عاصی مراغهای از یکی از غزل های صراف که با این مطلع

شروع می شود :

گوزوم یا هین گونول قانیله مرجان ائتمه ییم، نئیلیم؟

بو آغ دردی شبیه لعل جانان ائتمه ییم نئیلیم؟

الهام گرفته و این چنین نظیره نوشته است :

گوزون قورباننی، جانه جانی قوربان ائتمه ییم نئیلیم؟

اونون سربازی یم اجرای فرمان ائتمه ییم نئیلیم؟

آخار غم داغلاریندان چشمه - چشمه غم منه ساری

جوشان دریا کیمی هر لحظه طغیان ائتمه ییم نئیلیم؟

وثریرلر قتلیمه هرلحظه فرمان فرمان اوستوندن
دثیرلر "عاصی" ! عصیان ائتمه، عصیان ائتمه ییم نقیلیم؟ (۱۳)

مرحوم حاج رضا دوپسردا اشت به نام های محمدعلی اصغر که نام خانوادگی
صرافی را انتخاب کرده بودند و هر دو در تهران در گذشته اند. پسر کوچکش علی
اصفردارای طبع شعر بود ولی متاسفانه سروده هایش بر اثر سهل انگاری از
بین رفته اند. نوه های حاج رضا از جمله آقای بیوک صرافی کارمندبازنشسته
یکی از بانک های کشور هم اکنون در تهران زندگی می کند.

برادردیگر صراف مرحوم حاج محمدآقا بها و ربود که فرزندش جناب سرهنگ
بازنشسته اسد بها و هم اکنون ساکن تبریز است و برخی اطلاعات مربوط به
احوال شخصیه عمویش و خانواده صراف را در اختیار نگارنده این مطور قرار
داد که از الطاف و محبت های ایشان سپاسگزاری می شود.

حاج میرزا جعفر تبریزی سومین برادر حاج رضا که قبلا به طور اختصار
معرفی گردید در سال ۱۳۴۶ هـ ق در تبریز در گذشته است. حاج عبدالعلی
وحاج عبدالعظیم که بزراداران ناتنی حاج رضا بودند شنا سنامه خود را با
نام فامیل بنکدار گرفتند.

این بود مختصری از شرح حال و نمونه های از اشعارش عرسخن پرداز
حاج رضا صراف تبریزی که جا دارد این وجیزه را با بیعتی از ابیات خود آن
زننده نام به پایان بریم و بروان پاکش درود بفرستیم.

من محبت چولونون فاشیق سرگشته می یم

نیلسه دیوانه نولور مردم تبریز منی

-
- (۱) استاد شهریار - کلیات دیوان فارسی (ج ۱) - چاپ هفتم ص ۸۳
 - (۲) دکتر مهدی مجتهدی - رجال آذربایجان در عصر مشروطیت - ص ۱۰۸
 - (۳) یحیی شیدا - چیچک لور - تبریز - ۱۳۶۰ - ص ۸ - (۴) محمدعلی صفوت -
داستان دوستان - ص ۴۶ - (۵) م. محمدلوی عباسی - مجله شفق اردیبهشت
۱۳۲۴ - شماره (۴ - ۵) (۶ و ۷) دیوان حاج رضا صراف - تهران ۱۳۴۶
 - کتاب فروشی مصطفوی - ص ۱ - (۸) محمدعلی صفوت - داستان دوستان ص ۴۶
 - (۹) نصرت الله فتحی - سخنگویان سه گانه آذربایجان در انقلاب مشروطیت
ص ۲۲۷ - (۱۰) محمدعلی تربیت ه دانشمندان آذربایجان - ص ۲۳۰
 - (۱۱) دیوان صراف ه پیشین - ص ۳ - (۱) محمدعلی صفوت - پیشین - ص
۴۶ - (۱۲) عزیز محسنی - مجله وارلیق - شماره (۹ - ۱۰) سال ۱۳۶۲ -
ص ۸۳ - (۱۳) مجله وارلیق - سال ۶۵ - شماره (۵ - ۴ - ۳) ص ۷۳

✽ استاد شهریارین ایل دؤنومونه ✽

قوربان اولوم حیدربابا داغینا ✽ پوزقون قالان باغچا سینا ، باغینا
داغلار آغلار شهریارین داغینا ✽ بولبوللری قارا گئییب یاس توتوب
قارتالارین کؤنوللری یاس توتوب
دان اولدوزی بیرایلدی کی آخیدیر ✽ اوره گلری یاندیریبیدیر یا خیدیر
کؤنوللره غم نیشترین تاخیدیر ✽ آذر ائلین درده سالیب روزگار
اؤلکه میزی یئتیم قویدی شهریار
گورشا ددوشوب دولی ووروب چؤلومی ✽ اوچوردوب دورورگانیمی گولومی
داغدان آغیر شهریارین اؤلومی ✽ شان شان اولان اوره گیمه اود ووروب
هجران اودی جیگریمی پاندیریب
بیرصورشون بو ائویخان دونیادان ✽ مانجانا قدا خلقی سیخان دونیادان
قوتولانی هیچه چیخان دونیادان ✽ بونه ایشدیرگونده گونده دوغارسان
دوغانلاری توپراق آلتدا بوغارسان
دالغانلیب خزر باشدان آشوبدور ✽ جوشقون دنیزکیمی اوره ک حوشوبدور
ظالیم فلک غم هولاسین قوشوبدور ✽ بیر قایدادیر اوره گلری درد ازهر
پاسلی اوره ک درد آختارار غم گزهر
یاختی پیسی دونیا باسیر یارقانا ✽ نه یاختی دیریار دردینی یار قانا
قوربان اولوم درین قانان انسانا ✽ چوخلار اولوم شربتینی ایچیبیدیر
دنه دولچاق اجل یئتیب بیچیدیر
گره ک هرگون غم گولونده چیمه من ✽ چمن لرده آرخ باغلایان چیمه من
هئج بیلیمیرم هارالی پام کیم من ✽ قولاغیما آنا "صمد" سسله ییب
آذربایجان توپراغیندا بسله ییب

=====

غزل (به زبان ترکی خلجی)

عشقون هوتی منی کینده ردی ستمگر بسه‌ری
"آتش عشقت مرا سوزانده ای ظالم بس است"
هادر یلیق دردی هله ردی منی کافر بسه‌ری
"کشته است اندر جدائیت مرا کافر بس است"
چکمه سورمه قاشونه قاشی قاره کاکلیک تاقی
"تو مکش سرمه برابرو کبک ابرو مشکیم"
اژیننی بو قاد قاییرما وئرمه زینت بسه‌ری
"این قدر بر خود مده آرایش و زیور بس است"
بو خرامان وارماقون لن آلدون الده جانومو
"این خرامان رفتنت عظم برون کرده زسر"
ای کئزی تولا شراب ای تئشی مرمر بسه‌ری
"ریش از چشمان شراب برسینه" مرمر بس است"
هر قیانقا وازیون جوو کئزلریم ته سندیجه
"هر طرف که می روی چشمان من همراه توست"
کیرپیکین لن کینمه سن وورما خنجر بسه‌ری
"بردلم با تیر مژگانن مزن خنجر بس است"
خنجر نازون تبلیک - تبلیک شامیش کینیم باشین
"تیغ نازت کرده روزن روزن این قلب مرا"
وورما کینم باشینا تیلین لن نیشتر بسه‌ری
"دیگر از تیغ زبان بردل مزن نیشتر بس است"
هر نوقاد ناز شایقن من نازشایان نازون چکیم
"هر چقدر ناز می کنی من می کشم نازتورا"
لفش شکر، تیشی گوهر، ییزی خاور بسه‌ری
"آفتاب چهره، گهر دندان و لب شکر بس است"
ای ها وول لر ها وولی یک یا نومه گول یارپاقی
"ای خوب خوبان پهلویم آی چون برگ گل"
"رحمتی" دهلی شامیش او شیرین تیل لر بسه‌ری
"کرده است دیوانه" رحمت "را دهن شکر بس است"

- ۹۳ - ۵۷ - یا فاطمة الزهرا : محمد حسین ناعمی تبریز .
- ۹۴ - ۵۸ - یوخ ملتیمین خطی بو امضالار ایچینده : محمد هادی - داود - ائلین
- ۹۵ - ۵۹ - طنز - پنیر ییه : نزهت .
- ۹۷ - ۶۰ - قار باغیم - ائل دایاغیم ؛ ص . دمیرچی اوغلو
- ۹۸ - ۶۱ - آرزی : باریشماز - مراغه
- ۹۹ - ۶۲ - نار عشق : جعفر قره پور (سرمد) .
- ۶۳ - گلن مکتوبلار : رسول آتشی : شعر . محمد علی عبا زاده . کرج دن آقای
- ۱۰۱ - روشن . خ : شعر . زهره وفائی : شعر . اهرای ع . غریب : شعر .
- ۱۰۱ - ۶۴ - واشنگتن دا آذربایجان مدنیت اوجاغی
- ۱۰۳ - ۶۵ - آذربایجانا حسرت شعر کتابیندان : جبار ارتورک
- ۱۰۴ - ۶۶ - وارلیق : محمد جواد نمرود (مینو) . نقده .
- ۱۰۵ - ۶۷ - ده سالگی وارلیق .
- ۱۰۶ - ۶۸ - وطن . جواد زاهدی
- ۱۰۷ - ۶۹ - دیوان قوسی تبریزی : عزیز دولت آبادی
- ۱۱۱ - ۷۰ - گرایلی : بهروز ایمانی (یاور) .
- ۱۱۲ - ۷۱ - شعر : صفی الله حسناو (یوخسول) . شعر : علی صمدی
- ۱۱۳ - ۷۲ - نهج البلاغه اوخویاق : ا . هادی
- ۱۱۶ - ۷۳ - آتالار سوژی : منظوری خامنه ای
- ۱۱۷ - ۷۴ - یئنی چیخان کتابلار حقیقنده : (سلطان ساوالان)
- ۱۱۷ - ۷۵ - اوشوین آی : حمید نطقی (آیتان) .
- ۱۱۹ - ۷۶ - داغلیق قره باغین حاقیندا . سرعین - ر . الف (فارتال)
- ۱۲۰ - ۷۷ - حاج رضا صراف تبریزی .
- ۱۲۹ - ۷۸ - اوستاد شهریارین ابل دؤنومونه : صمد مرادی (تبسم)
- ۱۳۰ - ۷۹ - غزل (بزبان ترکی خلجی) : رحمت الله واشقانی

VARLIQ

PERSIAN AND TURKISH
JOURNAL

11 - th. Year No. 74 - 3

1989 Sept - Nov

Add: Vali-Asr. Ave. Bidi Str.

No. 17 Tehran - Iran

وارلیق

مجله فرهنگی ، ادبی ، هنری

به زبانهای فارسی و ترکی

تحت نظر هیئت تحریریه

صاحب امتیاز : دکتر جواد هیئت

تهران : خیابان ولیعصر کوچه پیدی پلاک ۱۷

تهران عصرهای زوج : ۶۴۰۵۱۱۷